

15. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Özet Metinleri
Book of Abstracts 15th International Congress on Social Studies with Recent Researches

Editörler - Editors

Prof. Dr. Ömer Bozkurt - Prof. Dr. Hatem Fahd Hno
Dr. Asad Layek

Sözlü Sunumlar

ISBN: 978-605-74034-8-3

Yayımlanma Tarihi (Publishing Date): 15.05.2022

Yayınevi (Publishing House): Recent Academic Studies

15. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi Özet Metinleri

Book of Abstracts 15th International Congress on Social Studies with Recent Researches

Editörler: Ömer Bozkurt, Hatem Fahd Hno, Asad Layek,

Yayıncılık Sertifika No: 49062

Genel Yayın Yönetmeni: Hasan BASKIN

Kapak Resmi:

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

1. Basım, Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

210 x 297 mm

Kaynakça var, dizin yok.

ISBN 978-605-74034-8-3

1. Sosyal Bilimler 2. Kongreler ve toplantılar 3. Özet Metinler

PDF yayın

Yayımlanma adresi: <https://www.recentsocialstudies.org/tr/>

Recent Academic Studies

Yeni Pazar Mh. Ali Okumuş Cad. Mevlana Sitesi A Blok – Çayeli / Rize

Kongre Onursal Başkanları

Prof. Dr. İbrahim Özcoşar - Mardin Artuklu Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Mahmut Rusan - Ajloun National University Rektörü

Düzenleme Kurulu

Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Ömer Bozkurt - Mardin Artuklu Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Hatem Fahad Hno - University of Mosul (Irak)

Doç. Dr. İzzet Karakulak - Mardin Artuklu Üniversitesi

Dr. Nəriman Bəhram oğlu Boyukkisi - Azerbaijan University (Azerbaycan)

Dr. Said Assil -Regional Center for Education and Training Professions (Fas)

Dr. Sid Ahmed Soufiane - Annaba University (Cezayir)

Türkiye'de Yapılan Başvuruları Değerlendirme Kurulu

Prof. Dr. Boumana Mohamed, University of Zian Achour Djelfa - Cezayir

Prof. Dr. İsmail Sevinç, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa Bekmezci, Toros Üniversitesi

Prof. Dr. Uğur Özgöker, İstanbul Arel Üniversitesi

Doç. Dr. Ayşegül Türk, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Doç. Dr. Ender Durualp, Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Erkan Arı, Dumlupınar Üniversitesi

Doç. Dr. Ertuğrul Güreşçi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Doç. Dr. Güler Tozkoparan, Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. H. Burçin Henden Şolt, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Doç. Dr. Hakan Eygü, Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Kübra Önder, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Doç. Dr. Melissa Nihal Cagle, Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer Alkan, Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Özkan Bilgili, İzmir Demokrasi Üniversitesi

Doç. Dr. Serdar Ünal, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Doç. Dr. Serkan Düz, İnönü Üniversitesi

Doç. Dr. Şermin Tağ Kalafatoğlu, Ordu Üniversitesi

Dr. Elhadi Amer, University of Zian Achour Djelfa - Cezayir

Dr. Esra Özkan Pir, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Dr. Evrim Kabukcu, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Dr. Fatih Akbayır, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Dr. Gizem Özgürel, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Dr. Glmsel Durhan, Muş Alparslan Üniversitesi
Dr. Hnkr Güler, Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. İdris Turan, Hakkri Üniversitesi
Dr. İlkim Marko, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Kenan Orçanlı, Toros Üniversitesi
Dr. Kurtuluş Merdan, Gümüşhane Üniversitesi
Dr. Mahsum Avcı, Bingl Üniversitesi
Dr. Mustafa İyibildiren, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Ozan Selçuk, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Dr. Recep Kıvanç Arslan, Ordu Üniversitesi
Dr. Reyhan Rafet Can, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Dr. Ruhan İri, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Saliha Emre Deveci, Gaziantep Üniversitesi
Dr. Selda Geyik Yıldırım, Kafkas Üniversitesi
Dr. Selen Butgel Tunalı, Nişantaşı Üniversitesi
Dr. Serdar Çakan, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Serhat Soyşekerci, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Suzan Urgan, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Yasin Akyıldız, Kırklareli Üniversitesi
Dr. Yaşar Yeşilyurt, Samsun Üniversitesi
Dr. Z. Burcu Şahin, Gelişim Üniversitesi

Sekreteryaya

Ar. Gör. Kevser Yılmaz
Dokuz Eylül Üniversitesi

Uluslararası Bildirileri Değerlendirme Kurulu

اللجنة التحضيرية

أ.م.د حاتم فهد هنو	جامعة الموصل -العراق رئيساً
د.جوهر بلحنافي	جامعة معسكر الجزائر
د.محمد فارضي	جامعة الحسن الأول - المغرب
أ.م.د الاء حماد رجه	جامعة بغداد-كلية الآداب العراق
ناصر عبدالله علي عون	جامعة المرقب - دولة ليبيا
د.بن صفية سفيان	جامعة محمد لمين دباغين ، سطيف 2 الجزائر.
أ.م.د سهاد فاضل عباس	جامعة تكريت - كلية الاداب - العراق
د صيد أحمد سفيان	جامعة عنابة الجزائر
م.د غادة قحطان حسن	جامعة الموصل -كلية الآداب - العراق
د. نورية سوالمية	جامعة مصطفى اسطمبولي معسكر، الجزائر
م.د حاتم احمد اسماعيل	جامعة الموصل -كلية الآداب - العراق
د. سوهيلة لغرس	جامعة مصطفى اسطمبولي معسكر، الجزائر
م,د سلام سعود حسين العزاوي	جامعة تكريت كلية التربية للبنات - العراق
م.د رنا سالم محمد	جامعة الموصل -كلية الآداب - العراق
م د فرقد عبود العارضي	جامعة القادسية /- العراق
د. أسماء قواسمية	جامعة سوق أهراس - الجزائر
م. ندى محمود ذنون الكبريتة	جامعة الموصل كلية الحقوق - العراق
م.د رؤى خليل ابراهيم	جامعة الموصل كلية الحقوق - العراق
م. وسن زينو حمد خليل	جامعة الموصل /كلية الآداب / العراق
م.د سجي مشعل رشيد	جامعة الموصل /كلية الآداب / العراق
م.د اسامة حميد خليل	جامعة تكريت/كلية الآداب / العراق

اللجنة العلمية

أ.د. هناء أحمد محمد شويخ	أستاذ علم النفس الإكلينيكي ورئيس قسم علم النفس - كلية الآداب . جامعة الفيوم . مصر
أ.د. اسماعيلي يامنة	جامعة المسيلة - الجزائر
أ. د. جمال شاكر يوسف عبد الله	جامعة زايد - الإمارات العربية المتحدة
أ.د. العربي حران	جامعة الأغواط - الجزائر
أ.د. علي محمد الأحمر	جامعة ميدغري - نيجيريا
أ.د. إبراهيم صبري الأرنؤوط	جامعة العلوم الإسلامية العالمية - الأردن
أ.د. لخضر روجي	جامعة المسيلة الجزائر
أ.د. جهاد شعبان البطش	أستاذ التاريخ بجامعة القدس المفتوحة - فلسطين
مارية اخطيرة	"أستاذة التعليم العالي مؤهلة جامعة محمد الخامس بالرباط- المغرب
أ.م.د حاتم فهد هنو	جامعة الموصل - العراق
أ.م.د سهاد فاضل عباس	جامعة تكريت كلية الآداب
أ.م.د ازهار غازي مطر	جامعة ديالى كلية التربية الاساسية العراق
د. صافي كلثوم عائشة	جامعة محمد بن أحمد وهران 2 الجزائر
د. نور ثاني	جامعة بايرو - كنو - نيجيريا
أ.م.د. أبو بكر أحمد عثمان النعيمي	جامعة الموصل - العراق
د. أحمد محمد قعدان	أكاديمية القاسمي - فلسطين
أ.م.د رغد عبد الكريم احمد	جامعة الموصل - العراق
أ.م.د بوخال لخضر	المركز الجامعي صالحى - الجزائر
م.د وسن جاسم محمد	جامعة بغداد - كلية الآداب - العراق
أ.م.د بسمان نواف فتحي	جامعة البريمي - كلية الحقوق - سلطنة عمان
أ.م.د عماد طارق توفيق	جامعة بغداد كلية التربية للبنات - العراق
م.د علي نجم عبدالله الفياض	جامعة بغداد - العراق
م.د واثقة حازم جاسم	المديرية العامة لتربية نينوى - العراق
أ.م.د ناديا خير الدين عزيز السيد حاتم	جامعة الموصل - كلية الحقوق العراق
د.قنشوية عبد الرحمان	جامعة الجلفة - الجزائر
أ.م.د زدك محمد الامين	جامعة خنشلة الجزائر
أ.م.د وجدان عبد الجبار حمدي	جامعة الموصل - كلية الآداب العراق
د. صيد حاتم	جامعة محمد بوضياف مسيلة - الجزائر
أ.م.د هناء سالم ضايح	جامعة الموصل - كلية الآداب العراق

جامعة الموصل - كلية الآثار العراق	أ.م.د شيماء علي احمد عبد الرزاق
جامعة بايرو - كنو - نيجيريا	د. توفيق أبوبكر
جامعة الحمدانية - كلية التربية - العراق	أ.م.د فاتن موفق فاضل
جامعة الجزائر 2 الجزائر	د. احمد وارث
جامعة الموصل كلية التربية للبنات العراق	م.د نعم حكمت عبد الرزاق عبدالله
مكتب دراسات في التنمية الاقتصادية. الجزائر	د. حسان بن كريمة
جامعة الموصل كلية التربية الاساسية - العراق	أ.م.د محمد سالم احمد الكواز
جامعة الموصل كلية الآداب العراق	أ.م.د . ايناس محمد عزيز
جامعة الجزائر 03 الجزائر	د. فاطمة بقدي
جامعة الموصل كلية الآداب العراق	أ.م.د داليا طارق عبد الفتاح
الجامعة الأسمرية الإسلامية - ليبيا	د. الطنازفتي ، علي محمد علي
جامعة الموصل كلية الآداب العراق	م.د سيماء فيصل محمد
الجامعة الأردنية - الأردن	د. ماجد عبد العزيز الخواجا
جامعة سطيف 02 الجزائر	د. شوقي سمير
جامعة الموصل كلية الحقوق العراق	أ.م.د سهى حميد سليم .
مديرية تربية نينوى / ثانوية المعرفة للبنات / العراق	م.د لقاء خليل اسماعيل
جامعة محمد ملين دباغين سطيف 2 الجزائر	د. خلاف وردة
جامعة الموصل - كلية الآداب - العراق	م.هيا عبد الاله يونس خليل الخشاب

ÖN SÖZ

15. Uluslararası Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresi, 21-23 Mayıs 2022 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleşecektir. Bu kongre, Saygın Bilim Derneği'nin (Saybider) organizasyonunda ve Mardin Artuklu Üniversitesi ile Ajloun National University'nin (Ürdün) ilmi desteği ile düzenlenmektedir. Kongreye 7 farklı ülkeden davetli konuşmacı davet edilmiştir. Aynı zamanda Türkçe, İngilizce ve Arapça duyurular yapılarak bilim insanlarına çağrıda bulunulmuştur. Bu çağrılar sonrasında 20 civarında ülkeden sözlü bildiri başvuruları alınmıştır. Tüm bildiriler üç hakemin onayına sunulmuştur. Hakemlerin en az iki tanesinden olur alan bildiriler kabul edilmiştir. Aksi takdirde bir görüş bildirildiğinde ise bildiriler ret edilerek başvuruları iptal edilmiştir. Bu süreç içerisinde bildirilerin önemli bir kısmına hakemlerden düzeltme talebi gelmiştir. Hakemler tarafından talep edilen düzeltmelerin yapıp yapılmadığı da özenle kontrol edilmiş ve düzeltilenler sonra kabul mektupları düzenlenerek yazarlarına gönderilmiştir.

Tüm incelemeler sonrasında 85'i Türkiye'de çalışan bilim insanlarına 89'u de farklı ülkelerde (Cezayir, Fas, Ürdün, Macaristan, Irak, Endonezya, Filistin, Mısır, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Libya, Tunus, Umman vb.) çalışan bilim insanlarına ait olmak üzere toplam 174 bildiri yer almaktadır. Yurtdışından yapılan başvurular tam metinler aracılığıyla değerlendirilmeye alınmıştır. Türkiye'den hem özet hem de tam metinlerle yapılan başvurular dikkate alınmıştır. Bu yüzden Özet Metinler kitabında Türkiye'den özet metin göndererek başvuru yapmış ve başvurusu kabul edilmiş kişilerin metinleri yer almaktadır. Yabancı bilim insanlarının metinleri ise tam metinler kitabında yayımlanacaktır.

Kongrenin bilim insanları arasındaki iletişimi kuvvetlendirmesini, bilgi alışverişini arttırmasını, ortak çalışma zeminlerini oluşturmasını, milletimize, insanlığa ve bilgiyle amel edenlere faydalı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Ömer Bozkurt

Düzenleme Kurulu Başkanı

İçindekiler - Contents

Tüketici Yenilikçiliği Kişilik Özelliğinin Online Alışveriş Niyetine Etkisi: Kayseri İlinde Bir Uygulama	1
Kadın Sporcu Bakış Açısıyla Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular	2
Rekreatif Faaliyetlere Katılan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi	3
Boş Zaman Yönetiminde Yetişkinlerin Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi....	4
Düşük Maliyetli Havayolu İş Modelinin Başarısı: Pegasus Havayolları	5
Amaca Yönelik Pazarlama Kampanyalarında Tüketici Katılım Niyetini Etkileyen Algısal Faktörler.....	6
Hanehalkı Harcamalarının Gelir Memnuniyeti Üzerindeki Etkilerinin Belirlenmesi	7
Girişimci Kadınların Cam Tavan Sendromuna Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi	8
İnsansız Hava Aracı (İHA) Pilot Seçim Kriterlerinin FUCOM ile Değerlendirilmesi	9
BWM ile Lisanslı Uçak Bakım Teknisyen Seçim Kriterlerinin Değerlendirilmesi	11
Dijital Bankacılık ve Tüketici Kredisi İlişkisi.....	13
Finansal Okuryazarlığın Mükelleflerin Vergi Bilinci Tutumuna Karşı Dijital Okuryazarlığın Aracılık Rolü	15
Zihin Felsefesinde Özdeşlik Kuramcıları Üzerine Bir İnceleme: U. T. Place ve J. J. C. Smart.	17
Ayna Nöronlar ve Onların Zihin Felsefesindeki Yansımaları Üzerine Bir İnceleme	18
Davranışsal Muhasebe ve Zihinsel Muhasebenin Kavramsal Temelleri	19
Yöresel Yemeklerin Restoran Menülerinde Kullanımını Etkileyen Faktörlerin Meta-Tematik Analizi.....	20
Sosyal Sorumluluk Kampanyalarına Ait Web Sitelerinin İçerik Analizi ile İncelenmesi	21
Örgütsel Bağlılığın Sanal Kaytarma Davranışı Üzerindeki Etkisi.....	22
Sanat ve Bilim İlişkisi: Arazi Sanatında Işık-Gölge Kullanımı.....	24
Dünya Ekonomisinde Nüfus ve Küresel Gıda Arzına-Talebine Yönelik Güncel Gelişmeler .	25
Türkiye Ekonomisinde Sosyal Koruma Harcamaları: Pandemi Öncesi ve Sonrası Gelişmeler	26
Süper Akıllı Topluma Doğru: Toplum 5.0'a Geçiş Süreci	27
Finansal Raporlama, Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Entegre Raporlama: Kuramsal Bir İnceleme	28
Sosyal Hedeflere Ulaşmak İçin Bir Yöntem ve Çoğaltma Stratejisi: Sosyal Franchising	30
Dijital Praksis ile Toplumsal Bağlam Arasındaki İlişkinin Tanımlamasına Yönelik Kavramsal Bir Deneme: Sosyo-Enformatik	32
İslami Yönetim Anlayışı ve Konvansiyonel Yönetim ile Karşılaştırılması	34
The Effect of Sports on Life Skills in Team and Individual Sports.....	35
The Green Logistics: Conceptual Evolution	36
Mantar Yönetim İle İş Performansı İlişkisi: Kişi-Örgüt Uyumunun Aracılık Rolü	38

Spor Bilimleri Araştırmacılarının 2017-2021 Yıllarında Su Egzersizi Konusunda Uyguladıkları Ölçüm Türlerinin Sistemik İncelemesi	40
Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Beslenme Bilgi ve Tutumlarının İncelenmesi.....	41
Rusya Ukrayna Savaşının Turizme Yansımaları: Twitter Yorumları Analizi	42
Covid-19 Korkusu ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	43
Analyzing The Pre and Intra Financial Permanence of The BIST Food and Beverage Industry: MAIRCA Method	44
İnsan Kaynakları Yönetiminin Dijital Dönüşümü: İtici Güçler, Engeller ve Değişen İK Fonksiyonları.....	45
Erkek Egemen Bir Meslek Olarak Özel Güvenlik Sektöründe Kadınlar	46
Türkiye’de Yabancı Sermaye ve Faktör Verimliliği Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme ..	48
7p İhracat Pazarlaması Stratejileri Ve İhracat Performansı Arasındaki İlişkinin Bibliyometrik Analizi.....	49
Montesquieu'nun Siyasal Düşüncesinde Toplum Sözleşmesi Teorilerinin Eleştirisi Ve Siyasal İktidarın Temelleri.....	50
Farkındalık Temalı Sosyal Etkinliklerin Bireysel Algı Değişikliğine Etkisi Üzerine Bir Araştırma	52
Kültür Endüstrisi Perspektifinde Modern Toplumların Kültürel Süreçlerinde Yaşadıkları Değişimlerin Değerlendirilmesi	53
Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerde Bandrollü Ürün İzleme Sisteminin (BÜİS) Vergi Kayıp ve Kaçakları Açısından Değerlendirilmesi	54
Osmanlı Yüksek Yargısının Taşradaki İşleyişi (847 Numaralı Ayniyat Defterindeki Kayıtlar Örneğinde).....	55
Covid-19 Aşısına İlişkin Tutumların Komplo Teorilerine İnanma Ve Kişilik Özellikleri Bağlamında İncelenmesi.....	56
Bernstein and the Orthodox Marxism, Bernstein versus the Critic of Social Democracy, Bernstein, Social Democracy and Its Critics	57
Dijital Platform Çalışanlarının Sosyal Güvenlik Haklarının İncelenmesi	58
Öğrenim Ücretleri Üniversiteye Talebi Etkiler Mi? Sivil Havacılık Programları Üzerine Ampirik Araştırma	60
Covid-19 Pandemisinin Küreselleşme Sürecine Etkisi	62
İşletmelerde Kriz Yönetimi Sırasında Müşteri Memnuniyeti Ve Müşteri İlişkileri Yönetimi. 63	
Tükenmişlik Sendromu: Bir Kamu Kurumunda Uygulama.....	65
Hastalık ve Analık Sigortası Uygulamasında Ödeneğe Esas Kazanç Hesabı Değişikliği ve Beklenen Sonuçları	66
Understanding The Social And Environmental Factors For Attending Physical Activities In Duzce City : Supports And Barriers	67
Genç Yetişkinlerde Algılanan Sosyal Destek Ve Kendini Açmanın Dijital Oyun Bağımlılığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi	69
İşletmelerde Hile Konusu Üzerine Yapılan Ulusal Tezlerin Bibliyometrik Analizi	71
Dijital Dönüşüm Ekseninde Türk Vergi Hukukunda E-Vergi Denetimi ve Yapay Zeka.....	72

Türkiye’de Dış Ticaret Üzerinden Alınan Vergilerin Türk Ekonomisi Üzerindeki Etkileri....	73
Aktivist Markaların Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Tüketici Marka Tutumu Üzerindeki Rolü	75
Örgütsel Güven, Örgütsel Sessizlik ve Çatışma Yönetimi İlişkisi: Konaklama İşletmeleri Örneği.....	76
Sosyal Hedeflere Ulaşmak için Bir Yöntem ve Çoğaltma Stratejisi: Sosyal Franchising	78
Milletlerarası Özel Hukukta Devletin Mirasçılığı	80
Egzersiz Yapan Bireylerin Yeme Davranış Bozukluklarının Egzersiz Bağımlılığı Üzerine Etkisi.....	82
Türkiye’de Yurtiçi Krediler Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi	83
Türkiye’de Hata ve Noksan Hesabını Etkileyen Faktörler.....	84
Türkiye’de Vergi Kaçırma Eğilimini Etkileyen Faktörler, Bazı Vergi Kaçırma Yöntemleri Ve Çözüm Önerileri	85
Eğitim ve Geliştirmenin Örgütsel Sessizliğe Etkilerinde Örgütsel Öğrenmenin Aracılık Rolü: Konaklama İşletmesi Çalışanları Üzerine Bir Uygulama	87
Döviz Kurlarındaki Değişimin Yurtiçi Fiyatlara Geçiş Etkisi: Türkiye Üzerine Bir Uygulama	89
Korona Virüs Salgını Sürecinde Erişkinlerde Öfke Düzeylerinin Araştırılması.....	90
Korona Virüs Salgını Sürecinde Erişkinlerde Depresyon ve Anksiyete Durumlarının Araştırılması.....	91
Korona Virüs Salgını Sürecinde Sosyal Medya Takibine Göre Umutsuzluk Düzeylerinin Araştırılması.....	92
Korona Virüs Salgınının Genç İnsanlarda Depresyon Düzeyi Üzerine Etkisinin Araştırılması	93
Lüks Modanın Yeni Atağı: NFT	94
Moda Endüstrisinde Yıldız Tasarımcılar Sisteminin Analizi.....	95
Bir Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Türkiye Omurilik Felçlileri Derneği’nin Farkındalık Çalışmaları.....	96
Endülüs İslam Düşüncesi Çalışmalarının Önemi Üzerine	99
Sosyal Bilimlerin Geleceğinden Geleceğin Sosyal Bilimlerine: Sosyal Bilimlere Ütopik-Fütüristik Bir Bakış.....	101
Dijital Pazarlamada Bir Rekabet Stratejisi Olarak Farklılaştırma.....	103
Mültecilere Yönelik Tutumlar ve Siyasi Tercihler	104
İslam Düşüncesinde Felsefenin Dinî Bilimler İçindeki Yeri ve Din-Felsefe İlişkisinin Seyri	105
Küresel İtibar Ölçeği: Ölçek Geliştirme, Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması	106
Nereye Kadar Özelleştirme?	107
Geleneksel Toplumlarda Boşanma Olgusu: Van Örnekleme	109
Covid 19 'un Turizme Yansımaları ve Turizmde Güncel Gelişmeler	110
الضلال البعيد والضلال المبين في القرآن	111
XVI. Yüzyılda Tunus'ta Jeopolitik ve Stratejik Dönüşümler.....	112

Tüketici Yenilikçiliği Kişilik Özelliğinin Online Alışveriş Niyetine Etkisi: Kayseri İlinde Bir Uygulama

Doç. Dr. Yasemin Harmancı

Kayseri Üniversitesi

Mine Çifçi

Kayseri Üniversitesi

Doç. Dr. Özgür Demirtaş

Kayseri Üniversitesi

Özet

İnternet teknolojisinin gelişmesi ve kullanıcı sayısının günden güne artması ile birlikte online alışveriş sitelerine olan talep gün geçtikçe artmaktadır. İnternet alışverişinin tercih edilmesinin temelinde yer alan faktörler arasında tüketiciye sağladığı kolaylık, zaman tasarrufu ve güvendir. İnternet üzerinden alışveriş yapma davranışları bireyler arasında çeşitli farklılıklar göstermektedir. Günümüzde tüketiciler online alışveriş kolaylığı sayesinde dünyanın bir ucundaki ürüne rahatça erişebilmektedir. Son derece popüler olan online alışveriş uygulamaları, tüketicinin göstermiş olduğu yoğun ilgiyle birlikte büyük bir gelişme ve dönüşüm de göstermektedir. Bu kapsamda mevcut araştırmada kişilik özelliklerinden biri olan tüketici yenilikçiliğinin online alışveriş niyetine etkisi incelenmiştir. Araştırmada, literatürde daha önce geçerlilik ve güvenilirliği test edilmiş olan ölçekler vasıtasıyla veriler elde edilmiştir. Örneklem olarak 132 kişi ile online bir şekilde anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularında tüketici yenilikçiliğinin online alışveriş niyetini pozitif bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Yenilikçiliği, Online Alışveriş Niyeti, Kişilik

Kadın Sporcu Bakış Açısıyla Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular

Emine Bal Turan

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Gül Yağar

Hitit Üniversitesi

Özet

Kadınlar yaşadıkları hayatın içerisinde ayrımcılığa maruz kalırken kadının erkeğe bakışı açısı merak edilen bir durumdur. Yapılan çoğu çalışmada erkeklik açısından kadın olgusuna bakılırken, kadınlar açısından erkeklere yönelik çalışmaları çok fazla olmadığı görülmektedir. Bu sebeple, üniversitede öğrenim gören kadın sporcuların erkeklere ilişkin çelişik duygu tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini Gaziosmanpaşa Üniversitesinde öğrenim gören 124 kadın ve 20,92±2,46 yaş ortalamasına sahip olan öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, Glick ve Fiske (1999) geliştirdiği, Sakallı-Uğurlu'un (2008) Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yaptığı "Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular Ölçeği (EİÇD)" uygulanmıştır. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistiksel analizler ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Demografik bilgiler değerlendirildiğinde, ilçede doğan, Spor Yöneticiliği Bölümünde okuyan, 2. Sınıfta okuyan ve spor branşı olarak Atletizm sporcularında erkeklere ilişkin çelişik duygu tutumları toplam puanında; genel olarak tüm demografik değişkenlerde "erkeklerle ilişkin düşmanca tutum" alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Sınıf değişkeninde yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, ölçeğin alt boyutu olan "Erkeklerle İlişkin Korumacı Tutum" boyutunda, 3. Sınıfta okuyan öğrencilerin diğer sınıflarla arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark tespit edilmiştir. Sonuç olarak, kadın sporcuların, erkeklere ilişkin çelişik duygu tutumlarının ve düşmanca tutumun korumacı tutuma göre ortalamasının üzerinde çıktığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Erkek, Sporcu

Rekreatif Faaliyetlere Katılan Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi

Çisem Ünlü

Hitit Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı, rekreatif faaliyetlere katılan ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini belirlemektir. Araştırma evrenini Çorum ili Merkez ilçesinde ortaokulda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiş rekreatif faaliyetlere katılan 361 öğrenciden meydana getirmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış olan “Kişisel Bilgiler Formu” ile Matson, Rotatory ve Hessel tarafından 1983 yılında geliştirilmiş olan ve 2003 yılında Bacanlı ve Erdoğan tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Olumlu sosyal davranış ve olumsuz sosyal davranış olmak üzere iki alt boyutu bulunan Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği 47 maddeden oluşmaktadır ve 5’li likert tipi bir ölçektir. Öğrencilerin kişisel bilgilerinin dağılım düzeylerini belirlemek amacıyla yüzde (%) ve frekans yöntemleri, verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığının belirlenmesi için Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmıştır. Normallik testi neticesinde verilerin normal dağılması sebebiyle T-testi ve Anova kullanılmıştır. “Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” alt boyutlarına ilişkin, sosyal beceri düzeyleri arasında önemli bir fark olup olmadığını araştırmak için, $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde veriler değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin cinsiyet, lisanslı spor yapma durumları, anne ve baba eğitim durumlarına göre anlamlı sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Yaş ve sınıf değişkenine göre ise “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p<0.05$). Rekreatif faaliyetlere katılan öğrencilerin yaş ve sınıf değişkeninin sosyal beceri düzeylerini etkilediği görülürken, lisanslı spor yapma durumu, cinsiyet ve ebeveyn eğitim durumunun etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceri, Rekreatif Faaliyet, Öğrenci.

Boş Zaman Yönetiminde Yetişkinlerin Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi

Bekir Bolat

Hitit Üniversitesi

Doç. Dr. Gamze Deryahanoğlu

Hitit Üniversitesi

Özet

Yetişkin bireylerin boş zaman yönetimi ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin cinsiyetleri, yaşları, evde kaç kişiyle yaşadıkları değişkenlerine göre incelenmesi çalışmanın amacını, araştırmanın örneklem grubunu ise Çorum ilinde yaşayan 18 yaş üstü gönüllü katılım sağlayan 553 birey oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Akgül ve Karaküçük (2015) tarafından geçerlik güvenilirlik çalışması yapılan Boş Zaman Yönetimi Ölçeği, Eker, Akar ve Yıldız (2001) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda katılımcıların değişkenlere ait frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre farklılığını tespit etmek için yapılan Mann-Whitney U analizine göre Boş Zaman Yönetimi Toplam ve alt boyutları ile Algılanan Sosyal Destek Toplam ve alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yaş değişkenindeki farklılık için yapılan Kruskal-Wallis analizine göre ise Boş Zaman Yönetimi toplam ve alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememişken Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Arkadaş alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Tespit edilen anlamlı farklılığın 18-22 (1.grup) ve 33-37 (4.grup) ve +42 (6.grup) arasında olduğu belirlenmiştir. Evde beraber yaşadıklarına kişi sayısına göre Boş Zaman Yönetiminde Programla alt boyutunda (2 kişi yaşan ile 6 ve 7 kişi yaşanlar arasında), Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinde ise Aile alt boyutunda (4 kişi yaşayan ile 3 kişi ve 6 kişi yaşayanlar arasında) anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kavramlar: Yetişkin Birey, Boş Zaman Yönetimi, Algılanan Sosyal Destek

Düşük Maliyetli Havayolu İş Modelinin Başarısı: Pegasus Havayolları

Yüksek Lisans Öğrencisi Hilmi Sezgin

İstanbul Aydın Üniversitesi

Araştırma Görevlisi Cihan Yavuz

İstanbul Aydın Üniversitesi

Özet

Hızla gelişen havacılık sektörünün en önemli oyuncularından biri havayolu işletmeleridir. İlk havayolu işletmeleri devlet eliyle kurulmuş ve işletilmiştir. Devletler, havacılık sektörünü sıkı düzenlemeler ile kontrol altında tutmak istediklerinden özel girişimlere izin verilmemiştir. Devletlerin bu isteklerinin nedenlerinden en önemlisi hava taşımacılığını bir kamu hizmeti olarak görmeleri olarak ifade edilmektedir. Fakat 1990'larda yaşanan serbestleşme ve liberalleşme hareketleriyle birlikte devlet destekli havayolu işletmelerinin özelleştirilmesi ve özel girişimlerle havayolu işletmesi kuruluşunun önü açılmış ve sektöre birçok sayıda yeni havayolu işletmesi girmiştir. Bu durum rekabeti arttırmış ve işletmeler pazarda tutunabilmek ve pazar payını arttırmak için farklı stratejiler benimsemişlerdir. Havayolu işletmeleri farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. İş modeline göre; geleneksel havayolu işletmeleri, düşük maliyetli havayolu işletmeleri, bölgesel havayolu işletmeleri ve charter havayolu işletmeleri olarak sınıflandırılmaktadır. Özel girişim tarafından kurulan işletmeler fiyata duyarlı talebe odaklanarak maliyet liderliği stratejisi benimsemişlerdir. Bu stratejiyi benimseyen havayolu işletmeleri düşük maliyetli havayolu işletmesi olarak tanımlanmaktadır. Düşük maliyetli havayolu işletmeleri bilet fiyatlarını düşük tutmaktadır. Geleneksel havayolu işletmelerinin aksine ücretsiz yiyecek ve içecek servisi bulunmamaktadır. Noktadan noktaya uçuş gerçekleştirmekte ve ikincil havaalanlarını tercih etmektedir. Düşük maliyetli havayolu iş modelinde sadece ekonomi sınıfı bulunmakta ve standartların altına düşmemek kaydıyla koltuk genişliği ve aralıkları en düşük değerlerdedir. Düşük maliyetli havayolları, bilet dışı gelirler elde etmeye odaklanmıştır. Uçuşlarda satılan yiyecek ve içecekler gelirlerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Komisyonlar, ekstra bagaj ücretleri, seyahat sigortası, otel ve araç kiralama hizmetleri bilet dışı gelir açısından önem taşımaktadır. Dünya da düşük maliyetli havayolu işletmesinin öncüsü ve en başarılı örneği ABD'li Southwest havayolları işletmesidir. Türkiye de ise bu modelin öncüsü ve en başarılı örneği Pegasus havayolları işletmesidir. Bu çalışmada, Türkiye de faaliyet gösteren düşük maliyetli iş modelini benimseyen Pegasus havayolları işletmesi örnek olarak incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İnceleme sonucunda, Pegasus Havayollarının düşük maliyet iş modelini başarılı bir şekilde uyguladığı ve Türkiye hava taşımacılığı sektöründe ciddi bir pazar payına sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş Modeli, Düşük Maliyetli Havayolu, Pegasus Havayolları

Amaca Yönelik Pazarlama Kampanyalarında Tüketici Katılım Niyetini Etkileyen Algısal Faktörler

Dr. Esra Güven

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Volkan Yakın

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet

Amaca yönelik pazarlama, marka yönetimi yaklaşımıyla firmalara imaj geliştirme ve değer yaratma açısından büyük avantajlar sağlayan önemli yönetimsel faaliyetlerdir. Aynı zamanda dünyada genel anlamda sürdürülebilirliğin, ülkelerin öncelikli sorunları arasında olması nedeniyle de amaca yönelik pazarlama faaliyetleri sürdürülebilir yönetim anlayışının da tamamlayıcı bileşenlerinden biri olarak önem kazanmaktadır. Bu çalışma kapsamında tüketicilerin sosyal amaçlara yönelik kampanyalara katılma niyetlerine etki eden algısal faktörler ve cinsiyet faktörünün etkileri araştırılmıştır. Araştırmada farklı gruplar için hazırlanan kampanya reklam afişlerini incelemeleri istenen katılımcılardan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda katılımcıların marka amaç/uyum ve bağış miktarı algılarıyla cinsiyet faktörünün kampanyaya katılım niyetlerine olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Amaca yönelik pazarlama, Marka amaç uyumu, Bağış miktarı

Hanehalkı Harcamalarının Gelir Memnuniyeti Üzerindeki Etkilerinin Belirlenmesi

Doç. Dr. Semin Paksoy

Çukurova Üniversitesi

Araştırma Görevlisi Hande Şahin

Çukurova Üniversitesi

Özet

Hanehalkı tüketim harcamaları, günümüzde bir toplumun veya ülkenin en önemli refah göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle hanehalkı tüketim harcamalarına etki eden faktörlerin belirlenmesine yönelik çalışmalar, araştırmacıların ilgisini çeken başlıca konular arasında yer almaktadır. Tüketim talebinin oluşmasını belirleyen en önemli unsurlardan biri de gelirdir. Bu bağlamda hanehalkı gelir memnuniyeti, adaletli gelir dağılımının önemli bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Dolayısı ile yapılan çalışmada, subjektif bir kavram olan hanehalkı gelir memnuniyetini etkileyen hanehalkı harcamaları ve aralarındaki ilişkinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Analizde, klasik regresyon modellerinden daha esnek olduğu kabul edilen kantil regresyon yöntemi kullanılmaktadır. Kantil regresyon analizi, verilerin aşırı değerlerinden etkilenmeyen ve parametrik analiz varsayımlarını sağlamayı gerektirmeyen bir yöntemdir. Çalışmanın veri setini, Türkiye İstatistik Kurumu'nun web sitesinde yayınlanan, 2003 - 2019 dönemine ait Hanehalkı Bütçe Anketleri yolu ile elde edilen, gruplandırılmış hanehalkı tüketim harcamaları oluşturmaktadır.

Medyan temelli ($q=0,50$ ve $q=0,60$) kantil regresyon tahminlerine göre özellikle konut kirası, mobilya ve ev aletlerine yapılan harcamaların gelir memnuniyeti üzerinde önemli derecede ve negatif etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu harcamaların yanı sıra gıda, alkolsüz içecekler, lokanta ve oteller ile giyim-ayakkabı gibi gruplandırılmış temel tüketim kalemlerine yapılan harcamaların da gelir memnuniyeti üzerinde negatif etkiye sahip olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, barınma, gıda, giyim, eğlence ve kültürel harcamaların hepsinin gelir memnuniyeti üzerinde negatif etkiye sahip olduğu görülürken, sadece haberleşme, alkollü içecekler ve sigara-tütüne yapılan harcamaların gelir memnuniyeti üzerinde olumsuz etki oluşturmadığı sonucu elde edilmiştir. Eğitim hizmetlerine yapılan harcamaların ise kantil regresyon tahmin modelinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, Türk toplumunun, 2003-2019 döneminde, temel ihtiyaçlar için yapılan harcamalar karşısında hoşnutsuzluğunu göstermektedir. Bu durum, ilgili dönemde ortalama hanehalkı gelirinin gruplandırılmış temel tüketim harcamalarında yetersiz kaldığını işaret etmektedir. Yapılan $q=0,25$ ve $q=0,75$ temelli diğer kantil regresyon tahminleri bu doğrultuda sonuçlar vermeyip, gelir memnuniyeti ile hanehalkı tüketim harcama grupları arasında bir ilişkinin varlığına işaret etmemektedir. Bunun nedeni ise ortalama hanehalkı harcama eğiliminin, gelir memnuniyeti ile ilişkisinin, birinci ve üçüncü kantiller için geçerli olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Kantil regresyon, Gelir memnuniyeti, Hanehalkı harcamaları

Girişimci Kadınların Cam Tavan Sendromuna Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Derya Sağır

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Rabia Büşra Yamaç

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Özet

Kadın, insanlık tarihinin ilk dönemlerinden bu yana gerek aile yaşantısında gerek sosyal hayatta önemli rollere sahiptir. Sanayi devrimi ile birlikte kadının iş dünyasındaki ve üretim aşamalarındaki konumu ve işlevi önem kazanmıştır. Kadın, günümüzde Batılı ülkelerde bir nebze olsa da Doğulu ülkelerde hala hak ettiği konuma erişebilmiş değildir. İşgücü bağlamında erkek ile eşdeğer veya yakın konumda olmasına rağmen kadının yönetsel pozisyonlara getirilmesi pek çok işletmede engellenmektedir. Kadınların iş hayatında elde ettikleri başarılar neticesinde hak ettikleri yükselişinde elde edememelerinin sebebi görünmez bariyerler şeklinde tanımlanan cam tavan sendromu şeklinde ifade edilmektedir. Cam tavan sendromunda temelde kadınların cinsiyeti olmak üzere yaş, ırk, kurum kültürü ve politikaları, bireysel tercihler, katılımıda yetersizlik ve daha birçok sosyal, bireysel ve örgütten kaynaklı olan görünmez bariyerler ile karşılaşabilmektedirler. Bu bağlamda söz konusu olan çalışma Sivas ilinde bulunan girişimci kadınların cam tavan sendromuna yönelik farkındalık düzeylerinin saptanmasını amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Sivas'ta ikamet etmekte olan ve Sivas Sanayi ve Ticaret Odasına bağlı olarak faaliyette bulunan 15 girişimci kadın üzerinde bir araştırma gerçekleştirilecektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden bir tanesi olan odak grup görüşmesi tekniği kullanılacaktır. İçinde bulunulan pandemi koşulları gereği odak grup görüşmesi online ortamda gerçekleştirilecektir. Görüşme kapsamında önceden hazırlanıp oluşturulmuş yarı yapılandırılmış bir soru formu kullanılacaktır. Deşifre sonrasında elde edilen veriler analize tabi tutulacaktır. Çalışma 15 katılımcı ve onların sorulara vermiş olduğu cevaplar ile sınırlıdır. Çalışmada odak grup tekniğinin tercih edilmesinin sebebi katılımcılardan derinlemesine veri elde etme olanağı olmasıdır. Çalışma cam tavan gibi önemli bir toplumsal soruna dikkat çekmesi ve bu bağlamda Sivas'ta yaşayan girişimci çalışan kadınların düşüncelerini ve farkındalık düzeylerini ortaya koymasından önem arz etmektedir. Çalışma sonucunda çalışan kadınların gündeminde her zaman yer teşkil eden bir konunun Sivas özelinde girişimci kadınlar ölçeğinde farkındalık oluşturacağı veya mevcut farkındalık düzeyini arttıracacağı ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cam Tavan Sendromu, Farkındalık, Odak Grup Görüşmesi, Kadın Girişimciler

İnsansız Hava Aracı (İHA) Pilot Seçim Kriterlerinin FUCOM ile Değerlendirilmesi

Araştırma Görevlisi Barış Işıldak
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Murat Kemal Keleş
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Araştırma Görevlisi Mahmut Çapkurt
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Doç. Dr. Aşkın Özdağoğlu
Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

İnsanlar günümüz dünyasında pek çok sebepten dolayı bir noktadan başka bir noktaya seyahat etmektedir. Bu seyahatlerin sebepleri incelendiğinde; iş, eğitim, sağlık ve tatil gibi başlıklar öne çıkmaktadır. İnsanların seyahat etme sıklığına bağlı olarak sivil havacılık sektörü de ticari uçuş sayısını arttırarak karşılık vermektedir. Bu artış beraberinde sivil havacılığın her alanında doğacak personel ihtiyacı gibi pilot ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Sektör pilot ihtiyacını; hava yolu firmalarının uçuş akademilerinden, özel uçuş okullarından, üniversitelerin pilotaj bölümlerinden veya askeri kökenli pilotlardan karşılamaktadır. Teknolojik gelişmeler her alanda yaşandığı gibi havacılık sektöründe de yaşanmaktadır. Teknolojik alt yapısı yüksek yeni tip uçakların ortaya çıkması, uçaklara donanımsal yeniliklerin gelmesi, uçakların gelişen navigasyon yapıları örnek olarak gösterilebilir. Bu teknolojik gelişmeler insan-makine etkileşimini de arttırmıştır. Bu etkileşimin günümüzdeki karşılığını artan kullanımıyla “İnsansız Hava Aracı” (İHA) oluşturmaktadır. İnsansız hava aracı literatürde; içerisinde pilotu bulunmayan ve teknik donanımı yüksek hava aracı olarak tanımlanmaktadır. İnsansız hava araçlarının kullanımı, yerde bulunan bir pilot tarafından havaya gönderilerek uzaktan kumanda ile kontrolünün sağlanması ve yönlendirilmesi şeklindedir. İnsansız hava araçları, teknik özelliklerine ve kullanım amaçlarına göre çeşitli sınıflara ayrılmaktadır. Ülkemizde, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM) insansız hava araçlarını kalkış ağırlıklarına göre dört sınıfta gruplamaktadır. Bunlar: “İHA0”, “İHA1”, “İHA2” ve “İHA3” tür. Ülkemiz hava sahasında 500 gr. ve üzeri insansız hava aracını uçurmak isteyenlerin öncelikle SHGM’nin sistemine kayıt olmaları ve uçuş için onay almaları zorunludur. Bundan dolayı insansız hava araçlarını kullanan pilotların seçimi de bir o kadar önemlidir. Çalışmada yer alan seçim kriterlerini, insansız hava aracı konusunda tecrübesi olan ve insansız hava aracı pilot sertifikasına sahip uzmanlar belirlemiştir. Belirlenen kriterler şu şekilde sıralanmıştır: “Yeterlilik belgesi (SHGM tarafından verilen sertifika)”, “teknik konulara hâkimiyet (aerodinamik yapı, uçuş prensipleri vs.)”, “teknik iletişim kabiliyeti (havacılık alfabesi)”, “karar verebilme insiyatifi”, “dijital teknolojilere uyum”, “deneyim”, “ücret beklentisi”, “yaş” ve “yabancı dil bilgisi” dir. Çalışmada seçim kriterlerinin değerlendirilmesi güncel bir “Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi” olan FUCOM (Full Consistency Method) ile yapılmıştır. FUCOM ile yapılan kriter ağırlığı değerlendirmesinde insansız hava aracı pilot seçiminde en önemli ilk üç kriter;

“Yeterlilik belgesi (SHGM tarafından verilen sertifika)”, “teknik konulara hakimiyet (aerodinamik yapı, uçuş prensipleri vs.)” ve “teknik iletişim kabiliyeti (havacılık alfabesi)” olurken, önem derecesi diğerlerine göre daha düşük olan son üç kriter ise; “ücret beklentisi”, “yaş” ve “yabancı dil bilgisi” olmuştur. Literatür incelendiğinde sivil ve askeri pilot seçimleri konusunda pek çok çalışma olmasına rağmen insansız hava aracının pilot seçim kriterlerinin değerlendirilmesi konusunda bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın hem FUCOM’un bu alanda uygulanması hem de insansız hava aracının pilot seçimindeki kriter ağırlıklarının belirlenmesinde çok kriterli karar verme yöntemlerinin kullanılması açısından literatüre yenilik getirip katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnsansız Hava Aracı, FUCOM, Çok Kriterli Karar Verme

BWM ile Lisanslı Uçak Bakım Teknisyen Seçim Kriterlerinin Değerlendirilmesi

Dr. Öğretim Üyesi Murat Kemal Keleş

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Araştırma Görevlisi Barış Işıldak

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Araştırma Görevlisi Mahmut Çapkurt

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Doç. Dr. Aşkın Özdağoğlu

Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

İnsanoğlu tarihten günümüze kısa ve uzun olarak pek çok noktaya ulaşım sağlamaktadır. Bu ulaşımı da; kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yoluyla yapmaktadır. Hava yolu ile ulaşım, diğer ulaşım yollarına göre daha tehlikeli görülse de hem kısa sürede uzak mesafeleri birbirine yakınlaştırması açısından hem de emniyetli ve güvenli bir ulaşım olması açısından daha çok tercih edilmektedir. Hava yolunun emniyetli ve güvenli olmasındaki faktörler incelendiğinde; hava aracının tasarımı, hava aracının üretimi ve hava aracının bakımı yer almaktadır. En iyi tasarımın yapımı, en iyi malzemeyle üretimin yapımının önemine ek olarak, emniyet ve güvenliğin sağlanması, kaza ihtimalini düşürmesi ve uçuşun sürdürülebilir olması açısından bakımın iyi yapılması gerekmektedir. Sektörde bakımın kalitesini lisanslı uçak bakım teknisyenleri sağlamaktadır. Lisanslı uçak bakım teknisyenleri; uçak ve uçak parçaları üzerinde bakım yapan, arızaları tespit edip onaran kişilerdir. Dolayısıyla nitelikli bir lisanslı uçak bakım teknisyeninin seçimi sektör açısından oldukça önem arz etmektedir ve seçim aşamasında etkili olan belli başlı kriterler bulunmaktadır. Çalışmada yer alan kriterler; havacılık sektör tecrübesi olan ve uçak teknolojisi programında da akademisyen olan uzmanlar tarafından belirlenmiştir. Söz konusu kriterler şu şekildedir: "Fiziki ve ruhsal yeterlilik (dış görünüş ve uygun fiziksel yapı)", "modül sınavlarına girmeye hak kazananlar (eğitim durumu)", "ingilizce yeterlilik", "pratik eğitim kayıt defteri (deneyim defteri)", "yaş", "ekip çalışmasına uyum", "vardiyalı çalışmaya yatkınlık", "cinsiyet", "ücret beklentisi" ve "referans/lar"dır. Bu çalışmada lisanslı uçak bakım teknisyen seçim kriterlerinin ağırlıkları güncel bir "Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi" olan BWM (Best Worst Method) ile bulunmuştur. BWM ile yapılan kriter ağırlığı değerlendirmesinde lisanslı uçak bakım teknisyen seçiminde en önemli ilk üç kriter; "fiziki ve ruhsal yeterlilik (dış görünüş ve uygun fiziksel yapı)", "modül sınavlarına girmeye hak kazananlar (eğitim durumu)" ve "ingilizce yeterlilik" olmuştur. Önem derecesi diğerlerine göre daha düşük olan son üç kriter ise; "cinsiyet", "ücret beklentisi" ve "referans/lar" dir. Literatür incelendiğinde havacılık sektöründe lisanslı uçak bakım teknisyen seçimi kriterlerinin değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın hem BWM'nin bu alanda uygulanması hem de lisanslı uçak bakım teknisyen seçim kriter ağırlıkları

belirlenmesinde çok kriterli karar verme yöntemlerinin kullanılması açısından literatüre yenilik getirip katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lisanslı Uçak Bakım Teknisyeni, BWM, Çok Kriterli Karar Verme

Dijital Bankacılık ve Tüketici Kredisi İlişkisi

Dr. Öğretim Üyesi Serkan Demirel

İstanbul Gelişim Üniversitesi

Özet

Bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler pek çok sektörü etkilemiş ve çeşitli dönüşümlere neden olmuştur. Bu gelişmelerden en çok etkilenen sektörlerden birisi de bankacılık sektörüdür. Teknolojik gelişmeler bankacılık işlemlerinde devrim niteliğinde dönüşümler ve yenilikler yaşanmasını mümkün kılmıştır. Bankalar ve finansal kuruluşları tüketicilere sundukları teknolojilerini kullanırmaya yönelmiş ve bu alanda çeşitli uygulamalar geliştirmiştir. Bu uygulamalardan en önemlisi ise dijital bankacılık uygulamalarıdır. Tüketiciler, dijital bankacılık işlemleri aracılığıyla bankacılık işlemlerinin daha kolay, güvenilir ve hızlı bir şekilde gerçekleştirebilme olanağına kavuşmuştur. Bankacılık sektöründe yapılan bu yenilikler tüketicilerin bu hizmetleri daha çok talep etmesine neden olmuştur. Diğer yandan dijital bankacılık işlemlerinin maliyetlerinin geleneksel bankacılık işlem maliyetlerinden düşük olması da tüketicilerin bu hizmetlere olan taleplerini etkilemiştir.

Günümüzde özellikle internet ve mobil bankacılığın gelişmesi ve yaygınlaşması, tüketicilerin birçok bankacılık işlemini bu uygulamalar üzerinden gerçekleştirebilmelerine olanak tanımıştır. Bu uygulamalar sayesinde geleneksel bankacılığın haricinde hız, kolaylık ve zamandan tasarruf arayışı içinde olan tüketicilerin işlemlerinin birçoğunu bu alternatif dağıtım kanalından gerçekleştirebilmeleri için bankalar her geçen gün mobil ve internet bankacılık uygulamalarına yeni işlemler eklemekte ve bu alana yeni yatırımlar yapmaktadır. Bu sayede hem tüketicilerin her an bankacılık işlemlerini yapmaları hem de bankaların daha az maliyetle daha fazla kâr sağlamaları amaçlanmaktadır.

Bankacılık işlemleri içerisinde büyük paya sahip olan tüketici kredi kalemi son dönemlerde internet ve mobil bankacılık uygulamaları aracılığıyla yapılabilir duruma gelmiştir. Bu anlamda tüketiciler arzu ettikleri her an tüketici kredisi başvurusunu gerçekleştirebilmektedirler. Dolayısıyla geleneksel bankacılık uygulamalarında şubeden yapılan başvuruların yerine bu uygulamalar tüketicilerin hayatını kolaylaştırmaktadır. Hatta şubelere yapılan başvuruların onaylanması esnasında da tüketicinin bizzat şubeye gelerek gerçekleştireceği işlemler internet ve mobil bankacılığı sayesinde tamamlanabilmektedir.

Bu çalışmada yukarıda da ifade edildiği gibi son dönemlerde bankacılık sektöründe yeni bir hizmet olan ve kullanımı gün geçtikçe artan dijital bankacılık kanalları ile gerçekleştirilen kredi başvurularının toplam kredi başvurularına etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Bu anlamda Türkiye Bankalar Birliği resmî sitesinden Mart 2017- Aralık 2021 dönemlerine ait internet bankacılığı, mobil bankacılık ve dijital bankacılık işlemleri aracılığıyla kullanılan krediler ile şubeden kullanılan kredilerin yanı sıra toplam kullanılan krediler ile ilgili veriler derlenmiştir. Bu veriler SPSS istatistik veri analizi programı aracılığı ile analize tabi tutulmuş ve dijital bankacılık işlemleri aracılığıyla kullanılan kredilerin ve şubeden kullanılan kredilerin toplam kredileri yordayıp yordamadığına bakılmıştır. Analiz sonuçlarına dijital bankacılık işlemleri aracılığıyla kullanılan kredilerin ve şubeden

kullandırılan kredilerin toplam kredileri pozitif ve anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Dijital Bankacılık, Tüketici Kredileri

Finansal Okuryazarlığın Mükelleflerin Vergi Bilinci Tutumuna Karşı Dijital Okuryazarlığın Aracılık Rolü

Prof. Dr. Mehmet Kaygusuzoğlu
Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Doktora Öğrencisi Enes Said Öztürk
Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Özet

Finansal okuryazarlık, fertlerin finansı kavrayabilme yeteneğidir. Daha geniş bir ifadeyle fertlerin ve şirketlerin finansal kararlarında daha aktif karar vermesi için finansal bilgi ve kabiliyetlere sahip olmasıdır. Günümüzde birçok ülkede ortaya çıkan finansal ve ekonomik krizler fertleri ve şirketleri etkilemektedir. Finansal okuryazarlık yapılacak yatırımlarda en uygun kararı verebilmek ve riski azaltmak gibi konularda şirket yöneticilerine finansal okuryazarlık düzeylerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Vergi, Devletin kanun güzüne dayanarak gerçek ve tüzel kişilerin elde etmiş olduğu gelir, servet ve harcama üzerinden karşılıksız olarak topladığı paradır. Devletin en önemli gelir kaynağı vergilerdir. Devlete ödeme yapan mükelleflerin vergiye karşı davranışları ve yaklaşımları önemlidir. Gönüllü uyum kapsamında mükelleflerin vergi bilincinin arttırılması devletin en önemli görevleri arasındadır. Bu görevler arasında verginin mevzuatı ve uygulamalarının daha anlaşılabilir ve sade olması mükelleflerin bu konuda hakkında bilinçlenmesini sağlamaktır.

Teknolojinin sürekli geliştiği çağımızda dijital okuryazarlık kavramı ortaya çıkmıştır. Gelecekteki teknolojiye ayak uydurabilmek ve bunları doğru bir şekilde kullanabilmek özellikle vergi mükellefleri açısından önem arz etmektedir. Günümüzde artık çoğu işlemler işlemlerinin birçoğunu dijital platformlarda gerçekleştirmektedir. Sanayi, sağlık, finans, eğitim, ulaşım gibi birçok alanlarda e-ticaret, e-devlet, e-tebliğ, interaktif vergi dairesi ve internet bankacılığı gibi uygulamalardan mükelleflerin de haberi olması ve bunları kullanabiliyor olması gerekmektedir. Dijital okuryazarlık mükelleflerin dijital teknolojileri güvenli ve etkin bir şekilde kullanabilmelerini sağlayan bir araçtır. Mükelleflerin finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık becerilerindeki eksiklik iş hayatındaki başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu çalışmanın sorunsal finansal okuryazarlığın mükelleflerin vergi bilinci tutumu üzerinde dijital okuryazarlığın aracılık rolünün olup olmadığının ortaya konulmasıdır. Bu durumda; günümüzde finansal okuryazarlık oldukça önemli bir konu, dijital okuryazarlık aracılığı ile mükelleflerin vergi bilinci tutumu üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu tespit etmek araştırmanın başlıca problemini oluşturmaktadır. Literatürde finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında yapılan birçok araştırmada finansal okuryazarlık ile dijital okuryazarlık arasında güçlü ilişkilerin tespit edilmesi nedeniyle her iki değişken arasında bir etkileşim olabileceği şüphesi uyandırmıştır. Ayrıca, finansal okuryazarlığın internet bankacılığı tutumu üzerine dijital okuryazarlığın etkisine yönelik ilk açıklama olması nedeniyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık alanındaki gelişmeler giderek önem kazanan özellikle mükelleflerin vergi bilincinin gelişmesinde çok daha fazla önem kazandığı ifade edilebilir. Mükelleflerin vergiye karşı tutumları üzerinde finansal bilgi ve dijital bilgi düzeylerinde yoğunlaşmaktadır.

Güncel olarak yapılan araştırmalarda genellikle çeşitli meslek gruplarındaki bireyler ve öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerine değinilmiştir. Bu çalışma finansal okuryazarlık düzeyinin mükelleflerin vergi bilinci tutumu üzerinde dijital okuryazarlık aracılık rolünün etkisine odaklanmaktadır.

Bu çalışmada, Gaziantep'teki Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi mükellefi konumunda olan kişilerde finansal okuryazarlığın vergi bilinci üzerinde dijital okuryazarlığın etkisinin sağladığı yararlar araştırılmıştır. Uygulanan anket sonucu elde edilen veriler SPSS 26 analiz programı ile analiz edilerek ulaşılan bulgular değerlendirilmiştir.

Finansal okuryazarlığın mükelleflerin vergi bilinci tutumuna karşı dijital okuryazarlığın aracılık etkisinin olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, ilk sırada örneklem ile ilgili bilgiler sonrasında ölçek ile ilgili bilgiler ve ölçekler ile ilgili yapılan analizlerin sonucunda ulaşılan yargılar yer almaktadır. Örneklemden temin edilen datalar doğrultusunda meydana getirilen modellerle ilişkili analizler gerçekleştirilmiştir. Sırasıyla değişkenlerin boyutuna göre keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizleri düzenlenmiş sonrasında değişkenler arası korelasyonlar bulunmuştur. Sonrasında modele her bir değişken dahil edilerek uyum iyiliği testleri gerçekleştirilmiştir. Uyum iyiliği testleri gerçekleştirilirken değişkenler arası regresyon analiz sonuçları ve hipotez test sonuçları da belirtilmiştir. Aracılık etkisini ortaya çıkarmak amacıyla hiyerarşik regresyon analizi de uygulanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda finansal okuryazarlığın dijital okuryazarlığı pozitif yönde anlamlı olarak etkilediği, dijital okuryazarlığın mükelleflerin vergi bilincini pozitif olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlığın mükelleflerin vergi bilinci tutumu pozitif olarak anlamlı bir şekilde etkilediği ve finansal okuryazarlığın mükelleflerin vergi bilincini ile ilişkisinde dijital okuryazarlığın aracılık rolünün tespit edilmesi araştırmanın önemli bir sonucudur. Bu sonuca göre mükelleflerin bireylerin bir dereceye kadar dijital bilgiye sahip olması beklenir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Dijital Okuryazarlık, Vergi Bilinci

Zihin Felsefesinde Özdeşlik Kuramcıları Üzerine Bir İnceleme: U. T. Place ve J. J. C. Smart

Doç. Dr. Ahmet Eyim

*Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi***Özet**

Zihin felsefesinin ana sorunlarından biri olan Zihin- Beden Etkileşimi sorununa çözüm getirmeye çalışan görüşlerden birisi de İndirgemeci Materyalizm ya da Özdeşlik kuramıdır. Fizikselcilik anlayışına sahip olan bu görüşe göre, var olan her şey (ya da varlık alanında bulunanların tamamı) fizikselidir. İster zihinsel isterse de cisimsel olsun bütün var olanlar fiziksel süreçlere bağlıdır. Bilincin beyindeki bir süreç olduğu savını savunan bu görüşün en önemli temsilcileri U. T. Place ve J. J. C. Smart'tır. Özneye ait bilinç içeriklerinin, örneğin iç gözlemsel gözlemlerinin, ilişkili oldukları beyin süreçlerine atıfta bulunarak açıklanması gerektiğini savunan bu yaklaşım, bilincin belirli bir beyin etkinliği modeliyle tanımlayabileceğimiz ileri sürmektedir. Başka bir ifadeyle, her zihinsel durum için beyin ve merkezi sinir sisteminde nöro- fizyolojik bir karşılık bulunduğunu öne sürülmektedir.

Zihinsel durumların beyindeki nöro- fizyolojik süreçlere özdeş olduğu veya indirgenebileceğini iddia eden bu görüşe başta Elemeci Materyalizm olmak üzere Paul Churchland, John R. Searle gibi filozoflardan çeşitli itirazlar yapılmıştır. Özellikle Zihinsel durumlarla (ya da bilinç içerikler) beyindeki fiziksel süreçler arasında varsayılan özdeşlik, zihinsel durumları ontolojik olarak birincil varlık statüsünde kabul etmeyi gerektirdiği ve bu nedenle Özdeşlik Kuramının mantıksal bir tutarsızlık içerdiği iddiası ön plana çıkartılmaktadır. Çünkü herhangi bir zihinsel süreç ya da olayla nöro- fizyolojik olaylar arasında bir özdeşlik ilişkisini (yani aynı şeyler olduklarını) iddia etmek, bahsedilen zihinsel özellikler ile nöro- fizyolojiklerin iki özel varlık dizisi olarak var olduklarını kabul etmeyi gerektirir. Bu da sadece fiziksel şeylerin var olduğunu savunan bir görüşün, varlık alanında zihinsel olana yer vermesini anlamına geleceğinden açıkça bir tutarsızlığı ifade eder. Bu çalışmada Özdeşlik Kuramına yapılan bu itirazın, özellikle indirgeme kavramı üzerinden bir değerlendirmesi yapılarak zihinsel süreçlerin beyin ve sinir sistemindeki süreçlere indirgenmesi savının iddia olunan tutarsızlıktan kurtulup kurtulamayacağı tartışılmaya çalışılacaktır. Bir su molekülünün H₂O molekülüne indirgenebileceği anlamında bir özdeşlik ve indirgemeci yaklaşım sergilemenin doğal olarak birbirine indirgenen süreçleri ontolojik olarak eşit düzeyde varlıklar olduklarını kabul etmek olup olmadığı tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özdeşlik, Zihin, Bilinç, İndirgeme, Place, Smart

Ayna Nöronlar ve Onların Zihin Felsefesindeki Yansımaları Üzerine Bir İnceleme

Doç. Dr. Ahmet Eyim

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Özet

Nörobilim alanında yürütülen bilimsel araştırmalar zihnin ya da materyalist bakış açısından bilincin doğasını anlamaya yönelik önemli katkılar sunmuştur. Özellikle zihinsel süreçlerin beyin ve merkezi sinir sistemindeki nöro- fizyolojik süreçlere özdeş olduğunu savunan görüşler açısından Nörobilim alanında yapılan çalışmalar ve çalışmaların bulguları çok önemlidir. Bu kapsamda 1990'larda yapılan çalışmalar sonucunda keşfedilen Ayna nöronlar, nöronlara ilişkin çok farklı özelliklerin olabileceği düşüncesini pekiştirmiştir. Bu keşife gerek zihin felsefecileri gerekse psikoloji alanında çalışmalar yürüten bilim insanları o kadar önem atfetmişlerdir ki bu durum şöyle anlatılabilir: Biyoloji açısından DNA ne ise Bilinç çalışmaları açısından da Ayna nöronlar önemlidir.

Bir canlının hem belirli bir eylemi (davranışı) gerçekleştirdiğinde hem de bu türden bir eylemi gerçekleştiren birini gözlemlediğinde benzer biçimde ateşlenen nöronlar olarak nitelendirilen Ayna nöronları, insandaki empati yeteneğinin kaynağı olarak kabul edilmektedir. Çünkü Ayna nöronları insanın çevresindeki diğer bireylerin davranış ve duygularını, onları kendi parçası haline getirerek anlaşılır hale getirmektedir. Örneğin, ağrı içinde olmanız demek beynimizde belirli bir ağ örgüsünde bazı olguların gelişmesi demektir; böylece ağrı içinde kıvranan birini gördüğümüzde de Ayna nöronlar tıpkı ağrı çekiyormuşuz gibi etkinleşir.

Ayna nöronların keşfinin zihin felsefesinde ortaya çıkmış bazı tartışmaların çözümüne katkı sunabileceği öne sürülmektedir. Özellikle ana akım bazı zihin felsefesi yaklaşımları açısından taklit davranışlara ilişkin olarak ortaya çıkan bazı sorunların çözümüne katkı sunacağı düşünülmektedir. Taklit davranış tanım gereği davranış için gerekli olan zihinsel süreçleri devre dışı bırakarak davranışın kendisine odaklanır. Bu nedenle taklit mekanizmasının çözümlenmesi ve taklidin ne ölçüde büyük bir beyin gücü gerektirdiğinin ortaya çıkarılması için Ayna nöronların kullanılabileceği düşüncesi belirmiştir. Süreç genel olarak taklit davranış esnasında davranışın gerçekleştirilmesi için gerekli olan zihinsel süreçlerin (ya da bilince ilişkin süreçlerin) azalması nedeniyle Ayna nöronların taklit yeteneğinin altındaki mekanizmayı çözmekte faydalı olacağı düşüncesi hakim olmuştur.

Özetle ifade etmek gerekirse, bu çalışmada Ayna nöronların keşfinin zihin felsefesinde yol açtığı tartışmaları ele alıp önerildiği gibi bu keşfin zihin felsefesindeki bazı problemleri çözüme kavuşturmada ne gibi bir rolü olabileceğinin tartışılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ayna Nöron, Zihin, Bilinç, Taklit, Davranışçılık

Davranışsal Muhasebe ve Zihinsel Muhasebenin Kavramsal Temelleri

Prof. Dr. Mustafa Kırılı

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet

Klâsik iktisat anlayışı, bireylerin karar alma süreçlerinde rasyonel davrandıklarını ve alınacak kararları etkileyen tüm veri ve faktörler hakkında bilgi sahibi olduklarını esas almaktadır. Rasyonellik akılcı ve mantıklı davranış sergilemeyi, alternatif karar seçenekleri arasında, bireyin toplam faydasını ya da getirisini maksimize edecek seçeneklere yönelmesini ifade etmektedir. Ancak birey, günlük yaşamında insan doğası gereği; duygusal ve çevresel faktörlerin de etkisiyle zaman zaman rasyonellikten uzaklaşmakta ve irrasyonel kararlar da almaktadır. Bireylerin bu irrasyonel kararlarını açıklamakta zorlanan klâsik iktisat anlayışına alternatif olarak, iktisadî ve psikolojik unsurları bir arada ele alan; bireylerin duygusal ve bilişsel yanılsamalarının karar alma süreçlerini nasıl etkilediğini inceleyen “Davranışsal İktisat” bilimi ortaya çıkmış ve gelişmiştir.

“Davranışsal İktisat” biliminin alt bir dalı olan “Davranışsal Finans” ise psikolojik faktörlerin ve kişisel önyargıların, yatırımcıların ve yöneticilerin finansal davranışlarına yön verdiğini açıklamaktadır. Yatırımcıların ve yöneticilerin finansal davranışlarına yön veren bu psikolojik faktörler ve kişisel ön yargılar, piyasa anomalilerinin ve borsalardaki ani yüksek fiyat dalgalanmalarının teorik olarak açıklanmasına yardımcı olmaktadır.

Muhasebe, işletmelerde meydana gelen finansal nitelikteki olayları kaydeden, sınıflandıran, raporlayan ve analiz eden bir bilgi sistemidir. Muhasebe bilgi kullanıcıları, muhasebenin ürettiği bilgilere dayalı olarak karar almaktadır. Muhasebenin belirli ilke, kural ve standartlarıyla teknik bir boyutu olsa da insan davranışlarının da yadsınamayacak önemini olduğu davranışsal ve sosyal boyutu da bulunmaktadır. “Davranışsal Muhasebe” muhasebe ve davranış bilimlerinin birbirine entegre edilmesiyle oluşan bir alandır. Muhasebenin teknik boyutu muhasebenin geleneksel işlevlerine odaklanırken, muhasebenin davranışsal ve sosyal boyutunu şekillendiren “Davranışsal Muhasebe”; muhasebenin insan davranışlarıyla olan ilişkisine odaklanmaktadır. “Davranışsal Muhasebe”, muhasebenin geleneksel işlevleriyle üretilen muhasebe bilgilerinin, muhasebe bilgi kullanıcılarının kararlarını ve davranışlarını nasıl etkilediğini araştıran ve inceleyen bir muhasebe dalıdır.

Bireyin finansal nitelikli bir durum karşısında alacağı kararları belirleyen faktörler, sadece konu ile ilgili sahip olduğu finansal bilgiler değil; aynı zamanda bu durumu bireyin nasıl algıladığı ve bunu bilişsel dünyasında nasıl anlamlandırıldığı ile de ilgilidir. Bireyin finansal içerikteki kararlarını verirken, bu kararlara konu olan varlığa bireyin bilişsel dünyasında biçtiği değer ve bu varlığı bir kategori içerisinde algılama eğiliminde olması “Zihinsel Muhasebe” olarak tanımlanmaktadır. “Zihinsel Muhasebe” işleyiş olarak üç temel bileşen üzerinde şekillenmektedir: Birinci bileşen alternatiflerin algılanması, ikinci bileşen bireyin gerçekleştireceği faaliyetleri bilişsel olarak kodlaması ve bunları farklı zihinsel hesaplara aktarması ve üçüncü bileşen ise ikinci bileşende sözü edilen zihinsel hesapların bireyler tarafından kullanım sıklığıdır.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal Muhasebe, Zihinsel Muhasebe, Davranışsal Finans, Davranışsal İktisat

Yöresel Yemeklerin Restoran Menülerinde Kullanımını Etkileyen Faktörlerin Meta-Tematik Analizi

Yüksek Lisans Öğrencisi Edanur Bozacı

Süleyman Demirel Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Sine Erdoğan Morçin

Süleyman Demirel Üniversitesi

Özet

Yöresel yemekler, bir yörenin korunması ve geleceğe aktarılması gereken kültürünün önemli bir parçasıdır. Bununla birlikte, yöresel yemekler, gastronomi turizmi kapsamında yüksek talep gören turistik ürünlerdir. Yöresel yemeklerin tanıtımında, sürdürülebilirlik anlayışı çerçevesinde geleceğe kültürel aktarımında ve turizm sektöründe gelir getirici etki yaratabilmesinde, turistler tarafından ulaşılabilir olmaları oldukça önemli bir konudur. Bu noktada, yöresel yemeklerin yörede hizmet veren restoranların ve diğer yiyecek içecek işletmelerinin menülerinde yer alması ve turistlerin tüketimine sunulması gerekmektedir. Bu çalışmada, restoranların menülerinde yöresel yemeklere yer vermelerini etkileyen faktörler araştırılmıştır. Buna ek olarak, çalışma kapsamında yöresel yemeklerin restoran menülerinde yer almasının önündeki engeller de incelenmiştir. Çalışmanın amacı, yöresel yemeklerin yiyecek içecek menülerinde yer alma nedenleri ve yer almasının önündeki engelleri bütüncül bir bakış açısıyla geniş bir zaman aralığında incelemektir. Bu amaçla, çalışmada meta-tematik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Meta-tematik analiz, daha önceden yapılmış nitel araştırmaların sonuçlarının birleştirildiği nitel veri analizi tekniğidir. Çalışmanın yöntemine uygun olarak yapılan literatür taramasında YÖK Akademik veri tabanından yararlanılarak 77 makale ve 8 tez tespit edilmiştir. Araştırmanın dahil edilme kriterlerine uygun olacak şekilde yapılan incelemeler sonucunda, 7 çalışma meta-tematik analize dahil edilmiştir. Çalışmaların 5'ini makaleler, 2'sini tezler oluşturmaktadır. Doküman incelemesine dayalı olarak elde edilen ham veriler iki araştırmacı tarafından tekrar kodlanmıştır. Kodlayıcılar arası uyum Cohen-Kappa analizi ile ölçülmüştür. Verilerin yeniden kodlanması ile oluşturulan temalar modeller halinde sunulmuş ve kanıt ham veriler ile desteklenerek yorumlanmıştır. Sonuçta, yöresel yemeklerin yiyecek içecek işletmelerinin menülerinde yer alma nedenleri ve yer almasının önündeki engeller ile ilgili faktörler ortaya konmuştur. Araştırmanın bulguları ışığında yiyecek-içecek işletmelerine ve konu ile ilgili diğer paydaşlara öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, Sürdürülebilir Turizm, Meta-Tematik Analiz

Sosyal Sorumluluk Kampanyalarına Ait Web Sitelerinin İçerik Analizi ile İncelenmesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Şeyma Karakaya

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer Aydınlioğlu

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Özet

İnternet kullanımının yaygınlaşması, web sayfalarının da gerek bireyler gerekse kuruluşlar tarafından bir iletişim aracı olarak yoğun bir şekilde kullanılmasını sağlamıştır. Özellikle akıllı telefonlar gibi yeni iletişim teknolojilerinin hemen hemen herkes tarafından erişilebilir olması, internet tabanlı uygulama veya web sayfalarının da ziyaret edilme sıklığını arttırmıştır. Bu gelişmelerin sonucunda, bireylerin internet kullanım ve ziyaret ettikleri sayfalarda geçirdikleri süre artış göstermiştir. Kuruluşların dijitalleşme çabaları da bu süreçte yoğunluk kazanmıştır. Bu çalışmanın amacı, sosyal sorumluluk kampanyası gerçekleştiren kuruluşların web sayfaları aracılığıyla hedef kitleleri ile kurduğu iletişimin niteliklerini saptamak, web sayfalarının taşıdığı nitelikleri ve web sayfalarının kullanım amaçlarını belirlenen boyutlar doğrultusunda ortaya koymaktır. Çalışmanın örneklemini BrandAge dergisinin 2017- 2021 yılları arasında yayınlanan sayılarında sosyal sorumluluk kampanyaları kategorisinde yer alan ve resmi web sitesi olan sosyal sorumluluk kampanyaları oluşturmaktadır. Çalışma, söz konusu yıllar içerisinde yayımlanan BrandAge dergileri ve bu dergilerde yer alan ve kendine ait web sayfası olan 30 adet sosyal sorumluluk kampanyası ile sınırlıdır. Çalışmanın, web sitelerinin sosyal sorumluluk kampanya iletişimindeki kullanımına ışık tutması, web sitelerini çeşitli boyutlardan analiz etmesi açısından sosyal sorumluluk literatürüne katkıda bulunacağı öngörülmektedir. Söz konusu çalışmada içeriğin, önceden saptanmış boyutların ve maddelerin yer aldığı bir cetvel ile kodlandığı, hem nicel hem nitel araştırma yöntemi olarak kabul edilen içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Sosyal sorumluluk kampanyalarına ait olan web siteleri, 5 ayrı kategoriden oluşan kodlama cetveli ile incelenmiş ve elde edilen veriler analize tabi tutulmuştur. Uygulanacak kodlama cetveli, içerik analizi konusunda çalışmalar yürütmüş iki akademisyen tarafından kontrol edilmiştir. Cetvelde yer alan maddelere verilen yanıtlar "evet" veya "hayır" şeklinde kodlanmış ve veriler sayısal olarak tablolara yansıtılmıştır. İncelenen web sitelerinde kampanya hakkında bilgi, kampanyanın amacı, kampanyanın logosu vb. maddeler web sitelerde en fazla yer alan veriler olmuştur. Kampanya için bağış adresi, web sitesinin son güncellenme tarihi vb. maddeler ise web sitelerinde yer almayan veriler olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sorumluluk, Sosyal Sorumluluk Kampanyaları, Web Siteleri, İçerik Analizi

Örgütsel Bağlılığın Sanal Kaytarma Davranışı Üzerindeki Etkisi

Doktora Öğrencisi Berkin Hanaylı

Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Güler Tozkoparan

Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

Teknolojik olanakların ilerlemesi ve internet ağının gelişmesiyle beraber, çalışanlar işyerlerinde de internet kullanım olanağına sahip olmaya başlamışlardır. Ancak bu olanak, çalışanların kurumsal hedef çizgisinden çıkıp internet erişimini kendi istek ve amaçlarına yönelik kullanmalarına da yol açabilmektedir. Sözü geçen davranış biçimi, literatürde "sanal kaytarma" şeklinde kavramlaştırılmaktadır. Sanal kaytarma, çalışanların işyerinde kendilerine sunulan teknolojik cihazların ve internet hizmetlerinin iş dışı amaçlarla kişisel menfaat odaklı kullanılmasıdır. Çalışanlar, mesai saatlerinde işleriyle ilgisi olmayan konularda internet erişimiyle veya telefon benzeri iletişim cihazlarıyla meşgul olabilmektedir. Söz konusu davranışların arka planında çeşitli etmenler rol oynamaktadır. Bu etmenlerden biri de örgütsel bağlılıktır. Örgütsel bağlılık kavramı, çalışanların örgüte yönelik sadakat tutumunu yansıtmaktadır. Bu bağlamda örgütsel bağlılık, çalışanların örgütün değer ve misyonunu benimsemeye kuvvetli inanca sahip olmaları, örgüt adına çaba göstermeleri ve örgütteki üyeliklerini devam ettirme hususunda güçlü bir isteğe sahip olmaları durumudur. Bireylerin faaliyet gösterdikleri örgüte dair bağlılık hissetmeleri, birey ve örgüt performansına olumlu etkileri nedeniyle neredeyse her örgüt tipi için önemli bir gereksinimdir. Bu sebeple, örgütsel bağlılığın etkilediği ve etkilendiği faktörlerin araştırılması konunun önemini artırmaktadır.

Bu bilgiler ışığında araştırmanın amacı, kamu sektörü ve özel sektörde faaliyet gösteren öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarının sanal kaytarma davranışı üzerine etkilerini ortaya koymaktır. Bu hedef doğrultusunda araştırmanın örneklemini, Aydın ilinde görev yapmakta olan 270 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın yürütülmesinde, survey yöntemi ile anket tekniği kullanılmıştır. Örgütsel bağlılığı ölçmek için Allen ve Meyer (1990) tarafından geliştirilen 3 boyut ve 18 maddeden oluşan ölçek, sanal kaytarma davranışlarını ölçmek için ise Blanchard ve Henle (2008) tarafından geliştirilen 2 boyut ve 20 maddeden oluşan ölçek kullanılmıştır.

Araştırmanın sonuçları istatistiki olarak değerlendirildiğinde, örgütsel bağlılık ile sanal kaytarma arasında anlamlı ve yüksek düzeyde negatif bir ilişki saptanmıştır. Yine elde edilen bulgulara göre, örgütsel bağlılığın çalışanların sanal kaytarma davranışı üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Literatürde, örgütsel bağlılık ile sanal kaytarma arasındaki ilişkiyi ele alan sınırlı sayıda çalışmanın varlığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu araştırma ile elde edilen sonuçların

hem yönetim ve organizasyon alanına katkı sağlaması hem de yöneticilerin örgüt kaynaklarının kullanımıyla çalışanların bağlılığı arasında önemli ipuçları elde etmesine katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanal Kaytarma, Örgüt, Örgütsel Bağlılı

Sanat ve Bilim İlişkisi: Arazi Sanatında Işık-Gölge Kullanımı

Doç. Dr. Figen Girgin

Trakya Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Hasan Bıçkıcı

Trakya Üniversitesi

Özet

Sanat ve bilim, insanoğlunun dünyayı kavrayıp anlamlandırmasının ve evreni açıklama çabalarının en önemli biçimleridir. Bilimin somut gerçekler ve nesnellikle anlattığını, sanat öznel duygular ile yoğurarak yaratır. Çağlar boyunca bilim ve sanatın farklı biçimlerde ilişkisine tanıklık etmekteyiz. Yunan sanatında güzelliğin matematikle ilişkilendirilmesi, Mısır piramitlerinden Rönesans eserlerine kadar kullanılan altın oran kavramı, Leonardo Da Vinci'nin bilimsel ruhla canlandırılmış çizimleri, Isaac Newton'ın ışık üzerine yapmış olduğu deneylerin etkisinde ortaya çıkan İzlenimcilik akımı, bilimsel bir buluş olan fotoğraf makinesinin resim sanatı üzerine etkileri bu ilişkiye verilebilecek örneklerdendir. Kuşkusuz bilim ve sanatın en önemli kesişme noktası doğadır. Arazi sanatçıları da tıpkı bir dönem İzlenimci sanatçıların yaptığı gibi doğaya açılırlar. İzlenimcilerde doğaya açılma; güneşin nesnelere üzerindeki etkilerini sanatçının bizzat deneyimlediği ancak iki boyutlu bir yüzey üzerine aktardığı türde iken, Arazi sanatçıları doğa ile özdeş bir ruh içindedirler ve bu deneyim, yapay bir yüzey üzerine değil de yine doğaya iz bırakma türünden gerçekleşir. İnsanoğlunun varoluşundan beri merak konusu olan gök cisimlerinin hareketleri, doğa olayları Arazi sanatçıları da etkiler. Gökyüzünün yarattığı mekan yansımaları, güneşin hareketi, gece ve gündüzün eşit uzunlukta olduğu zamanlar, güneş ve ayın yılın belli zamanlardaki hareketi, güneşin doğuşu ve batışı, güneş tutulmaları, güneşin dünya üzerinde oluşturduğu gölgeler, uzayın boyutlarının keşfi Arazi sanatçıları eserlerine yansır. Betimsel tarama modeli bu araştırmada bilimin arazi çalışmalarına etkisine değinilmiştir. Bu bağlamda sanat, bilim, doğa, arazi sanatı ve ışık-gölge kavramları arasındaki ilişki de ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arazi Sanatı, doğa, bilim, ışık-gölge, çağdaş sanat.

Dünya Ekonomisinde Nüfus ve Küresel Gıda Arzına-Talebine Yönelik Güncel Gelişmeler

Doç. Dr. Mehmet Bölükbaş
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Mehtap Tarhan Bölükbaş (Öğretmen)
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Özet

Klasik iktisadi düşüncenin önemli isimlerinden biri olan ve aynı zamanda nüfus bilimci olarak da anılan Thomas Robert Malthus, yaşadığı dönemi de dikkate alarak geliştirdiği nüfus teorisi ile gıda üretimindeki artışın nüfustaki artışın gerisinde kalacağını belirtmiş ve buna yönelik önlemlerin gerekliliğinden bahsetmiştir. Dünya ekonomisinde çeşitli dönemlerde yaşanan gelişmeler Malthus'un nüfus teorisinin aksine olsa da günümüzde halen bu konudaki tartışmaların devam ettiği söylenebilmektedir. Dünya nüfusu özellikle son iki asırda önemli ölçüde yükselmiş ve bu nüfus artışı ile birlikte nüfus ve ekonomik refah konusuna yönelik tartışmalar başta Avrupa olmak üzere pek çok bölgede ağırlık kazanmıştır. Bunun yanı sıra dünya nüfusuna yetecek düzeyde gıdanın yetiştirilmesi ve gıdaya ulaşım konusu gıda arzı ve gıda arzı güvenliği gibi konuların da uzun süreden beri dünya ekonomisinin gündeminde yer almasına yol açmıştır. Dünya nüfusunun hızla artmaya başladığı 1950'lerden sonra da gıda arz ve talebindeki gelişmelerin yakından takip edildiği ifade edilmektedir. Pek çok uluslararası örgüt yayınladıkları raporlarda günümüzde yaklaşık bir milyara yakın kişinin açlık sorunu ile mücadele ettiğini ve daha yüksek miktarda kişinin de gıdaya ulaşımında sorunlar yaşadığını belirtmekte, nüfus gelişmelerine karşılık gıda arz-talebindeki durum değerlendirmelerini hesaba katarak çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

Bu kapsamda ele alınan bu çalışmada dünya ekonomisindeki nüfus ve küresel gıda arz-talebine yönelik güncel gelişmelere yer verilmektedir. Çalışma genel olarak üç ana bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde nüfus ve gıda arz-talebi konusuna yönelik teorik çerçeveye yer verilerek konu teorik açıdan değerlendirilmiştir. İkinci bölümde uluslararası raporlar ve ekonomik göstergeler doğrultusunda dünya ekonomisindeki nüfus ve küresel gıda arz-talebi gelişmelerine yer verilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise genel bir değerlendirme yapılarak nüfus ve küresel gıda-arz talebi gelişmelerine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Nüfus, Gıda arzı-talebi, Dünya ekonomisi

Türkiye Ekonomisinde Sosyal Koruma Harcamaları: Pandemi Öncesi ve Sonrası Gelişmeler

Doç. Dr. Mehmet Bölükbaş

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Mehtap Tarhan Bölükbaş (Öğretmen)

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Özet

Bireylerin sosyal anlamda korunma ihtiyacı insanlık tarihinde eski bir yere sahiptir. Sosyal anlamda güvenlik sağlama konusunda devletlere önemli görevler düşmektedir. Günümüzde sosyal devletlerin temel görevleri arasında yoksulluğu en aza indirme, ekonomik kalkınmayı iyileştirme ve bu yolla toplumsal refahı artırma yer almaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda sosyal politikalar düzenleyen devlet kurumlarının yaptığı harcamalar sosyal koruma harcamaları olarak değerlendirilebilir. Sosyal koruma harcamalarının içeriğinde genel sağlık sigortası ve diğer sosyal sigortalar ile bir takım sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar yer almaktadır. Sosyal politikanın bir dalı olarak ifade edilen sosyal koruma harcamaları önceleri sadece yoksulluk ve hastalık gibi konular için yapılırken modern toplumda sosyal risklerin artışları ile daha da çeşitlenmiştir. Bir işyerinde işgücü sahibinin yaşayabileceği bir iş kazası, kazalar sonucu oluşan sakatlık ve ölümler ya da kişilerin işsiz kalması temel sosyal riskler olarak bilinirken yaşlılık, maddi bakım gerektiren hastalıklar ve ailelerin temel ihtiyaçlardan yoksun kalması (gelir yetersizliği yaşamaması) da toplumdaki önemli sosyal riskler olarak değerlendirilmektedir. Bu sosyal riskleri en aza indirmek ve önlemek amacıyla düzenlenen sosyal koruma harcamalarının gerekliliği de tartışmasıdır. Başta Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) olmak üzere pek çok uluslararası kuruluş sosyal koruma harcamalarının değerini savunmakta ve bu harcamaların toplumsal refaha katkılarına dikkat çekmektedir.

2019 yılının sonlarına doğru ortaya çıkan ve halen pek çok ülkede etkisini gösteren Covid-19 pandemisi ile birlikte sosyal koruma harcamaları hem uluslararası kuruluşlar, hem de gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için daha önemli hale gelmiştir. Pandemi süreci ile toplumdaki sosyal risk düzeyi yükselmiş ve sosyal koruma harcamalarında ciddi artışlar yaşanmıştır. Türkiye ekonomisinde de salgın sonrası sosyal koruma harcamalarda önemli artışlar yaşandığı söylenebilir. Bu kapsamda çalışmada Türkiye’de sosyal güvenlik bağlamında değerlendirilen sosyal koruma harcamalarına yönelik gelişmeleri pandemi öncesi ve sonrası dönemi dikkate alarak araştırılmaktadır. Çalışmada ilk olarak sosyal koruma harcamalarına ve önemine yer verilmekte, ardından Türkiye ekonomisinde sosyal koruma harcamalarının içeriği ve kapsamı ekonomik göstergeler yardımıyla pandemi öncesi ve sonrası dönemler için incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal koruma harcamaları, Covid-19 Pandemisi, Türkiye.

Süper Akıllı Topluma Doğru: Toplum 5.0'a Geçiş Süreci

Dr. Ezgi Zengin Demirbilek

Kırklareli Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Derya Şahin

İstanbul Aydın Üniversitesi

Özet

Avcılıkla başlayan toplumsal yapı zamanla tarım, endüstri ve bilgi toplumuna evrilerek Aralık 2015'te Japonya'nın 5. Bilim ve Teknoloji Temel Planı'nda Toplum 5.0 kavramı belirleyici bir kavram olarak yer almıştır. Japonya başbakanı Shinzo Abe'nin 2017 yılında Almanya'da düzenlenen CeBIT fuarında yaptığı konuşma ile de Japonya dışında Toplum 5.0 kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Teknolojik gelişmelerin topluma entegre edilmesini, teknolojiden korkan bir toplumun yerine teknolojinin getirdikleri ile iş birliği içinde bir toplum yaratmayı amaçlayan Toplum 5.0, dijital dönüşüm çağının bireyi merkeze alan "süper akıllı toplum" felsefesini ifade etmektedir. Toplum 5.0 ile genel olarak dijital teknolojilerin gündelik hayatta daha fazla kullanılması ve ihtiyaçların bu teknolojiler vasıtasıyla kolaylıkla gerçekleştirilmesi istenmektedir. Dolayısıyla süper akıllı toplum olarak kaynaklara geçen Toplum 5.0, siber alan ve fiziksel alanın birleştiği, dijitalleşme ve yapay zekanın toplumsal yaşam üzerindeki etkisinin her yönüyle değerlendirildiği, insanlar ile robotlar ve makineler arasındaki ilişkinin sağlandığı yeni bir toplum modeli olarak sunulmaktadır. Böylelikle bireylerin refah düzeyleri ile yaşam kalitelerinin artırılarak insan merkezli bir toplum yaratılması hedeflenmektedir.

İnsanı merkeze alan böyle bir toplumda insanlar, kendi yetenekleri ile yapay zekânın olanaklarını keşfederek topluma ve insanlığa fayda sağlayacak yüksek değerli işler yapabileceklerdir. Toplum 5.0 teorisyenleri, ilerleyen dönemlerde insanların dünyayı daha yaşanabilir kılmak için hayal gücüne ve yaratıcılığa ihtiyaçları olacağına inanmaktadır. Toplum 5.0 ile Toplum 4.0 karşılaştırıldığında değer yaratma, insanı merkeze alan bir yapı, problem çözme, çevresel uyum ve sürdürülebilirlik karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla burada amaç robotlar, yapay zekâ ve insanların güç birliği içerisinde herkesin güvenli, uyum içerisinde, ihtiyaçlarına kolaylıkla ulaşabileceği ve çeşitli kısıtlamalardan uzak değer yaratabileceği bir toplum oluşturmaktır. "Yaratıcı Toplum" olarak da nitelendirilebilecek olan süper akıllı toplumun yakın gelecekte insanları nasıl etkileyeceği merak konusudur.

Bu kapsamda çalışmada öncelikle "Dijitalleşme" ve "Süper Akıllı Toplum" kavramlarına yer verilerek "Toplum 5.0" a geçiş süreci tartışılacaktır. Toplum 5.0'ın hedefleri ve ortaya koyduğu katkılar detaylı olarak irdelenecektir. Söz konusu verilerin elde edilmesinde konu ile ilgili daha önce yapılan araştırmalara ve kavramsal literatüre dayalı nitel bir araştırma yöntemi olan kaynak taramasına başvurulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Toplum 5.0, Süper Akıllı Toplum, Yapay Zeka

Finansal Raporlama, Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Entegre Raporlama: Kuramsal Bir İnceleme

Prof. Dr. Mustafa Kırılı

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet

Muhasebe, işletmelerde meydana gelen finansal nitelikteki olayları kaydeden, sınıflandıran, raporlayan ve analiz eden bir bilgi sistemidir. Muhasebe bilgi sisteminin ürettiği muhasebe bilgileri finansal raporlar aracılığıyla, bilgi kullanıcılarına ulaşır ve bilgi kullanıcıları işletmeler hakkında alacağı kararları bu temelde şekillendirir. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uygun bir şekilde hazırlanıp sunulan finansal tablolar, işletmelerin uluslararası düzeyde de kaynak bulmalarını sağlayacak ve işletmelere rekabet gücü kazandıracaktır. Finansal raporlama, kurumsal yönetim sürecinde; işletmelerin hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkelerini hayata geçirmelerinde de önemli bir işlev görmektedir.

Sürdürülebilirlik kavramı, gerek makro düzeyde gerekse de mikro düzeyde; iktisadî, ekolojik, sosyal, kültürel ve beşerî kaynakların tamamının ihtiyatlı bir şekilde kullanılmasına odaklanan ve tüm paydaşların katılımcı olmasını esas alan bir süreç olarak ifade edilebilir. Sürdürülebilirlik sosyal, çevresel ve ekonomik boyutlarıyla bir bütün olarak sağlanabildiği ölçüde sürdürülebilir kalkınma mümkün olacak ve gelecek kuşakların kaynakları ipotek altına alınmayacaktır. Sürdürülebilir kalkınmanın mikro düzeyde işletmeler açısından karşılığı kurumsal sürdürülebilirlik yönetim anlayışıdır. Kurumsal sürdürülebilirlik yönetim anlayışı, işletmenin faaliyetlerine devam ederken salt ekonomik faktörlere odaklanmamasını, sosyal ve çevresel faktörleri de dikkate almasını esas alan; karar mekanizmalarına bu faktörlerin tamamını dâhil etmeyi ve bu faktörlerden kaynaklanan tüm riskleri yöneterek işletmenin piyasa değerini arttırmayı amaçlayan bir yönetim anlayışıdır. Finansal raporlama, işletmelerin finansal nitelikteki işlemlerine dayalı olarak gerçekleştirilen muhasebe kayıtlarını esas alarak raporlama yapmaktadır. Bu yüzden finansal raporlama, yukarıda ifade edilen sürdürülebilirliğin sadece ekonomik boyutuna odaklanmakta; sürdürülebilirliğin çevresel ve sosyal boyutlarını ihmal etmektedir. Çevresel ve sosyal etkiler doğuran işletme faaliyetlerinin göz ardı edilmesi finansal raporlama açısından bir eksiklik ve yetersizlik meydana getirmektedir. İşletmelerin tüm paydaşlarına karşı sorumlu olması, işletmelerin sosyal ve çevresel performanslarının da paydaşların bilgisine sunulması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. İşletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel tüm faktörleri ve bunların ölçüm ve sonuçlarını içeren raporlar hazırlayıp sunması sürdürülebilirlik raporlaması olarak ifade edilmektedir. Sürdürülebilirlik raporlaması işletmelerin, kurumsal yönetim ilkelerinden şeffaflığını arttırmakta ve işletmeyi paydaşlar nezdinde daha güvenilir kılmaktadır. Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin kurumsal imajını arttırmakta, finansman olanaklarını genişletmekte, çalışan memnuniyetini olumlu yönde etkilemekte ve böylece işletmelerin büyümesini ve piyasa değerlerinin artmasını sağlamaktadır. Sürdürülebilirlik raporlamasında paydaşlara sunulan bilgilerin işletmelerin politika ve stratejileriyle tam olarak ilişkilendirilememesi, sürdürülebilirlik performansının işletmenin piyasa değerine nasıl bir finansal katkı sağladığının belirlenememesi, işletmelerin farklı formatlarda raporlama yapması ve işletmelerin farklı bölümlerinden gelen raporların birbiriyle uyumsuzluğu sürdürülebilirlik raporlamasının yetersizliğini ve eksik yönlerini

ortaya koymuştur. Bu nedenlerden dolayı finansal raporlama ve sürdürülebilirlik raporlamasını bir bütün olarak ele alan entegre raporlama ortaya çıkmıştır. Entegre raporlama, bir işletmenin finansal ve finansal olmayan değerlerini bir bütün olarak gören ve işletmenin gerçek değerini finansal değeri ve sürdürülebilirlik değeri toplamı olarak sunan raporlama sistemidir. Entegre raporlama, bir işletmenin uygulamış olduğu politika ve stratejileri, yönetim anlayışı ve felsefesini, finansal performansını ve sürdürülebilirlik performansını bir bütün olarak sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Raporlama, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Entegre Raporlama

Sosyal Hedeflere Ulaşmak İçin Bir Yöntem ve Çoğaltma Stratejisi: Sosyal Franchising

Doktora Öğrencisi Özge Uğurlu

Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Güler Tozkoparan

Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

Sorunsal: Sosyal girişimlerin karşı karşıya olduğu finansal ve sürdürülebilirlik konularındaki kısıtlılıkları açıklamak ve bu kısıtlılıkların üstesinden gelmek için yapılması gerekenleri belirtmek bu çalışmanın amaçlarından biridir.

Sosyal girişimlerin büyük çoğunluğu yerel ölçekte faaliyet göstermektedir. Faaliyetlerini gerçekleştirmeleri için finansal sermayeleri yetersiz olduğundan bağışlar ve devlet sübvansiyonlarına bağımlıdırlar (Amin vd., 2002; aktaran Tracey ve Jarvis, 2007). Sosyal girişimlerin büyümeleri ve ölçek genişletmeleri, sermayeyi ve fonları çekmeleri, kanıtlanmış uygulamalarını yaygınlaştırmaları yeni pazarlara girmeleri ve rekabet avantajı elde etmeleri için sosyal franchising umut verici bir stratejiyi temsil etmektedir (Piggot, 2004).

Kapsam: Çalışmada ticari franchising ve sosyal franchising incelenmiş ve aralarındaki farklara değinilmiştir. Ticari franchising ve sosyal franchising'in temelde benzer oldukları belirtilmiştir (Sivakumar ve Schoormans, 2011). Ticari franchising, sosyal franchising sisteminin nasıl çalışacağına dair çerçeve sunmaktadır. Sosyal franchising sürecinde sistematik ve etkin çalışmak için ticari franchising prensiplerinden yararlanılabileceği belirtilmektedir. Sosyal franchising alanında yapılacak çalışmaların sosyal girişimcilik teorisi geliştirmeye de katkı sağlayacağı çeşitli biçimlerde dile getirilmiştir.

Franchiser'lar sosyal iş modelleri ve standartlaştırılmış iyi uygulama örnekleri geliştirirler ve bu modeller sayesinde yeni finansman kaynaklarına ulaşmaları, bağışçıları ve fon sahiplerini cezbetmeleri kolaylaşır. Finansal yapısı güçlenen sosyal girişimler misyonlarını gerçekleştirmede daha başarılı ve daha özgür olurlar. Ekonomik kaygıların azalmasıyla yönetim ve hesap verebilirlik yapılarının misyona uygun bir şekilde oluşturulması kolaylaşır (Zioikowska, 2016).

Katkı: Bu çalışmada, sosyal girişimleri büyütmek ve ölçeklendirmek için bir yöntem sunmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda, sosyal girişimlerin doğası, misyonu ve amaçları konusunda bilgi verilmiştir.

Franchising sisteminin uygulanmasına yönelik farklı yöntem, stratejiler ve iş modellerinin geliştirilmesinin literatüre hem niteliksel hem niceliksel katkı sağlayacağı, söz konusu kazanımların ise sosyal girişimleri, franchising organizasyon modelini benimsemeleri yönünde cesaretlendireceği düşünülmektedir.

Franchising sisteminin örneğin kültür, organizasyonel değişkenler, bilgi sistemleri, karar verme mekanizmasının delegasyonu, operasyonlar ve faaliyetler, kontrol sistemleri, finansal olarak karşılaşılabilecekleri riskler ve bu riskleri azaltmanın yöntemlerinin araştırılması sosyal

girişimler için sistemi başlatma ve sürdürme gibi zorlukların üstesinden gelmek için yarar sağlayacaktır.

Sosyal girişimciliğin dış çevre bağlamı girişimin kontrolü dışındaki unsurları içerir; makroekonomik unsurlar, politik ve yasal çerçeve, teknoloji, sosyolojik yapı, riskler ve fırsatlar vb. dış çevre bağlamı gelecek çalışmaların sosyal franchising'i bu bağlamsal faktörler aracılığı ile değerlendirmesine fırsat sunar.

Hukuk, pazarlama, girişimcilik, ekonomi, insan kaynakları yönetimi, psikoloji, sosyoloji ,organizasyon teorileri, paydaş teorisi, sosyal sorumluluk, sürdürülebilir kalkınma gibi pek çok alanda sosyal franchising konusu üzerine araştırma yapılması, kavramın teorik ve uygulama alanında geliştirilmesini sağlayacaktır.

Sosyal girişimlerin motivasyon unsurunun temelde ücret değil sosyal fayda olduğu bilinmektedir. Sosyal franchisingin daha kapsayıcı biçimde toplumsal ihtiyaçları karşılama kapasitesine sahip olması, bu çalışmayı yapmaktaki temel motivasyon unsuru olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal girişimcilik, Sosyal girişim, Franchising, Ticari franchising, Sosyal franchising

Dijital Praksis ile Toplumsal Bağlam Arasındaki İlişkinin Tanımlamasına Yönelik Kavramsal Bir Deneme: Sosyo-Enformatik

Öğr. Gör. Dr. Esra Özmen

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Özet

Toplumların sahip oldukları değerler enformasyon teknolojilerini şekillendirirken bu teknolojileri kullanma biçimleri, ilgili toplumun sosyal alt yapılarına bağlı olarak değiştiği söylenebilir. Örneğin aynı teknolojik seviyeye sahip toplumlar, sahip oldukları farklı mahremiyet, inanç, ekonomi, zihniyet, tarih, kültür gibi değerlerden dolayı bu teknolojilerden farklı düzeylerde faydalanırlar. Diğer bir ifade ile toplumun sahip olduğu enformasyon teknolojileri toplum bireyleri arasındaki etkileşim, iletişim ve düzene etki ettiği gibi bu teknolojilerin geliştirilmesinde de yine toplumun sahip olduğu bu değerlerin etkisi söz konusudur. Burada karşılıklı bir etkinin varlığından bahsedilebilir. Bu çalışmada toplumların sahip olduğu teknoloji imkânları ile bu teknolojiden faydalanmaları arasındaki ilişkinin sosyoloji kuramları temelinde incelenmesi amaçlanmıştır. Hermeneutics araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada enformasyon teknolojisinin her toplumdaki yansımalarının farklı olduğu varsayılmıştır. Öyle ki kitle iletişim kuramlarından kullanımlar ve doyumlar kuramı; herkesin kendi ihtiyacına göre teknolojiyi kullandığını ve ondan doyum sağladığını savunmaktadır. Mesela eğlence ihtiyacı olan teknolojiyi eğlence için kullanır ve tatmin olur. Aynı şekilde bilgiye erişme ihtiyacı olan bir kişi de bu ihtiyacını gidermek için teknolojiyi kullanarak doyum noktasına ulaşır. Bu örnekler enformasyon teknolojileri kullanımı için de çoğaltılabilir. Örneğin enformasyon toplumunu geliştiren batı medeniyetinin motivasyon kaynağı sömürgeciliktir.

Burada eşit derecede enformasyon teknolojilerine sahip olan iki farklı toplumun bu teknolojileri ne düzeyde toplumsal yaşantılarına uyarladığının nasıl ifade edilebileceği sorusu ortaya çıkmaktadır. Sosyolojinin temel alt dallarına bakıldığında medya başlığı enformasyona en yakın konu olarak görünmekte fakat tek başına bu soruya cevap olamamaktadır. Ancak medya sosyolojisi alanında teknoloji transferi çok uzun süre yer edinmiş bir konudur. Teknoloji transferi ile az gelişmiş olan toplumların geliştirilmesi hedeflenmiştir. Fakat medya sosyolojisi alanında söz konusu teknolojinin ne düzeyde toplumsal yaşantılara uyarlandığı ile ilgilenilmemiştir. Bu soruya cevap aranabilecek enformasyon toplumu gibi kavramlar alan yazında ortaya konulmuş bu bağlamda dijital uçurum, modernleşme, teknolojik determinizm, toplumun dijitalleşmesi, dijital cemaatler, dijital aşk, dijital insan gibi bir çok kavram çalışılmıştır. Bu kavramların ortak araştırma soruları toplumun dijitalleşme düzeylerini farklı değerler üzerinden ortaya koymasidir. Ayrıca kuşaklar arasındaki farklılaşma da bu kavramlar bağlamında açıklanmıştır. Yine de toplumların sahip oldukları enformasyon teknolojileri kaynaklarından faydalanma farklılıkları gürbüz bir yaklaşımla ele alınmamıştır. Örneğin iki farklı toplumun sahip olduğu veri işleme güçlerinin aynı olduğunu düşünelim ve buna da işlemci gücü diyelim. Bu işlemci gücünün toplumsal hayata hangi düzeyde katkı ettiği veya etkilediğini açıklamak toplumun sosyolojik alt yapısı ile ilgidir. Tıpkı toplumların sahip olduğu ekonomik değerlerin, toplumsal yaşamı, düzeni, ilişkileri etkilemesinin sosyolojik alt yapı ile ilgisi

olduğu gerçeği gibi. İşte bu ilişkiyi açıklayan kavram sosyo-ekonomi iken, toplumun sahip olduğu enformasyon teknolojileri ile toplumsal yaşam ilişkisini ortaya koyan bir kavrama ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kavramın ortaya çıkarılması sosyo-teknik bir alan olan yönetim bilişim sistemleri disiplinin araştırma sorularında yerini almaya başlamıştır.

Alanyazın araştırmasında ortaya çıkan ve en nihayetinde toplumun sahip olduğu birçok değerini açıklayan sosyo-kültürel, sosyo-psikoloji, sosyo-politik gibi kavramlar bulunmaktadır. Sosyolojinin dahil olduğu psikoloji, politika gibi disiplinlerin her birinin toplumsal açıdan değerlendirilmesi serisine bilişim sistemlerinin de eklenmesinin tartışılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Yani “toplumun sahip olduğu teknolojik imkanlar ile bunları hayata yansıtma arasındaki ilişkiyi ortaya koyacak kavramın “sosyo-enformatik” olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda bu kavramın alan yazında bir karşılığının olup olmadığı veya bu ilişkinin sosyo-enformatik diye öne sürülebilecek bir kavramla açıklanıp açıklanamayacağının alan yazına bırakılması çalışmanın temel çıktısını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyo-Enformatik, Teknoloji Kullanımı, Toplum

İslami Yönetim Anlayışı ve Konvansiyonel Yönetim ile Karşılaştırılması

Dr. Kemal Kamacı

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Özet

Yönetim anlayışının ilk insanın yaratılışıyla doğmasına rağmen “yönetim” kavramı ancak 19. yy’da bilimsel olarak ele alınmaya başlanmıştır. Yönetime İslami açıdan bakan literatür ise çok daha yenidir. Bununla birlikte sahip olduğu değerler sebebiyle “İslami Yönetim”, İslami finanstan sonra dünya genelinde yöneticiler ve çalışanlar tarafından rağbet gören bundan dolayı da üzerinde daha çok çalışma gerektiren bir yaklaşım olmuştur. Çalışmada keşifsel yöntem kullanılmıştır. Literatür taraması sonucunda elde edilen verilerle karşılaştırmalı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma ile daha önce yapılan çalışmalar ışığında, İslami yönetim perspektifi sunulması ve İslami yönetim ile konvansiyonel yönetimin başlıca benzer ve farklı yönlerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Literatür taramasında, İslami yönetim anlayışının konvansiyonel yönetim anlayışına kıyasla kendine özgü niteliklere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. İslami yönetim anlayışı ile konvansiyonel yönetimin, temel ahlaki hedeflerinin aslında aynı olduğu ancak İslami yönetimin farklılığının, faaliyetlerin İslami ilkelere uygun olmasını gerektiren inanç temelli uygulamalara sahip olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Bilginin kaynağı konusunda İslam, yönetimde salt akılcılığı yegâne bilgi kaynağı olarak görmemekte ve temel bilgi kaynağı olarak da vahyi almaktadır. Bu sebeple, İslami yönetim anlayışı, kâr maksimizasyonu hedefinin yanı sıra İslami hükümlere ve bunların götürdüğü hedeflere uygun hareket etmeyi de amaç olarak belirlemesi yönünden konvansiyonel yönetimden ayrılmaktadır. Bu da servetin tek bir elde toplanıp biriktirilmesini değil sosyal refah doğrultusunda da kullanılmasını gerektirmektedir. İslami yönetimde özellikle şûra (danışma) ve ihsan kavramları ön plana çıkmaktadır. Bu doğrultuda şûra ile katılımcı ve ihsan ile otokontrol mekanizmasının güçlendiği sorumlu yönetim anlayışının İslami yönetimde şekillendiği de görülmektedir. Ayrıca çalışanların sadece maddi olarak değil manevi ve kişisel gelişim olarak da desteklenerek onlara değer verilmesi yine İslami yönetimin konvansiyonel yönetimden ayrılan yönü olmuştur. Çalışanların manevi anlamda da desteklenmesi onların sadece örgütsel amaçların yerine getirilmesini sağlayan kişiler olarak görülmediğini de göstermektedir. Çalışmanın, yönetsel anlamda önemli değerlere sahip olan İslami yönetimin Türkçe literatürüne katkı sağlayacağı ve İslami yönetim anlayışının anlaşılmasının yanında bu konuda yapılacak çalışmalara da ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam, Yönetim, İslami Yönetim, Konvansiyonel Yönetim, Karşılaştırma

The Effect of Sports on Life Skills in Team and Individual Sports

Dr. Öğretim Üyesi Zarife Taştan

Istanbul Esenyurt University

Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Demirli

Istanbul Esenyurt University

Dr. Öğretim Üyesi Abdorreza Eghbal Moghanlou

Istanbul Esenyurt University

Abstract

Young people need to develop an abundance of life skills for individuals to be successful in an ever-changing world. Such life skills are defined as the skills necessary to cope with the demands and challenges of daily life. Skills; It is defined as behavioral, cognitive, interpersonal or internal competencies that can be learned, developed and improved. In this study, it is aimed to examine the effect of sports on life skills in high school students who actively do sports. The research is a descriptive study. A total of 236 high school students, 136 (57.6%) doing team sports and 100 (42.4%) doing individual sports, participated in the research. The Effect of Sports on Life Skills Scale and Personal Information Form were used in the research. Independent samples t-test was used since the scores showed normal distribution according to the sport type variable. As a result of the analysis, it was examined whether the life skills scores of high school students who actively do sports have a statistically significant difference according to the type of sport. When the research findings were examined, no significant difference was found according to the sport type variable, $t(234)=1.429$, $p>0.05$. With this finding, when the average scores are examined, the scores of individuals who do individual sports and students who do team sports are similar for life skills ($\bar{\chi}$ individual=4.1257; $\bar{\chi}$ team=4.2195). As a result, it is seen that high school students who do active sports do not play team or individual sports in gaining and developing their life skills. Young people can develop their life skills through extracurricular activities such as music, drama and sports. Therefore, the development of life skills constitutes an important aspect of the positive development of young people through sport.

Keywords: Life Skills, team sports, high school students, individual sports

The Green Logistics: Conceptual Evolution

Professor Dr. Sertif Demir

Abstract:

Environmental problems, especially human-induced climate change, continue to have a prominent place on the international policy agenda.¹ Given the reasons for the environmental degradation, overpopulation, fast growing and excessive consumption of natural resources have a great impact on the deterioration of nature. Sustainability development paradigm has been implemented by states to care for current and future generation needs. Alongside sustainability development, green economy and green growth concepts have been publicized. In order to overcome environmental worsening. In this perspective, this paper aims at exploring the evolution the green logistics in evolution perspectives. To conduct this analysis, qualitative methods employing empirical and narrative research methodology based on scientific studies and sources in scholarly books, academic journals, and reports have been used.

Among economic sectors, logistics, as a growing one, has also undesirable effects on the environment. Green logistics is a concept to implement sustainable development in all phases of logistics and supply chain processes. Green logistics contains ecological constraints in conducting the forward and reverse flows of products and information between the point of origin and the point of consumption to meet customer demand.² Therefore, green logistics directly deals with considering the ecological constraints in conducting logistics activities. Sustainable development sees green logistics as “producing and distributing goods in a sustainable way, taking account of environmental and social factors”.³ In this context, green logistics is seen as all struggles to attain a sustainable balance among environmental, economic and social purposes. (Kuma, 2015, 8)

Among all, the transportation sector which heavily depends on fossil fuels can be considered one of the main culprits for climate change and global warming. Other logistics activities have a partial role in degradation of the environment. Therefore, sustainability has become a very important concept in all business activities. With the widening green growth discourse, the green logistics concept has also evolved to find a practical solution to emerging needs of the environment and adapt itself to its concern. As green logistics fits with ecological requirements, it also causes additional cost, incurs extra time or causes slow the speed of logistics activities, brings extra burden for warehousing, causes administrative burdens. This was conceptualized by Rodrigue et al.⁴ as the “paradoxes of green logistics”. For environmental protection logistics service providers must bear additional cost and to

¹ Dunlap R. E. and Jorgenson A. K. (2012), Environmental problems, in George Ritzer (ed.) *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Globalization*, First Edition. Blackwell Publishing Ltd.

² Kuma, A. (2015). Green Logistics for sustainable development: an analytical review, *OSRD International Journal of Business*, 1(1), 07-13, 8.

³ Sbihi, A. and Eglese, R. W. (2007). The relationship between vehicle routing and scheduling and green logistics - a literature survey (Management Science Working Paper Series). Lancaster University: The Department of Management Science cited in Kuma, 2015, 8.

⁴ Rodrigue, J-P., Slack, B., Comtois, C. (2001), Green Logistics. in Brewer, A.M., Button, K.J., Hensher, D.A. (eds.) *The Handbook of Logistics and Supply-Chain Management*. Handbooks in Transport #2, London, 339-350.

implement green policy in all business activities. As the sensitivity arises among people, society and scholars this causes the change of the customers' preferences at markets. Companies need to apply green policies in phases of the logistics system.

Key words: Green Logistics, environment degradation, sustainable development, evolution.

Mantar Yönetim İle İş Performansı İlişkisi: Kişi-Örgüt Uyumunun Aracılık Rolü

Dr. Öğretim Üyesi Halil ŞİMŞEK

Süleyman Demirel Üniversitesi

Özet

Mantarların yetiştirilme usullerinden esinlenerek ortaya atılan mantar yönetimi, literatüre yeni giren bir kavramdır. Belirsizliğin yüksek, geri bildirim ise düşük seyrettiği mantar yönetim anlayışında bilgi ve kaynakların hangi yönde hareket ettiği tamamen muammadır. Bu yönetim tarzında tıpkı mantar yetiştiriciliğinde olduğu gibi yöneticiler, çalışanlarına yalnızca ihtiyaçları kadar kısıtlı bilgi vermektedir. Diğer bitkilerden farklı olarak mantarların sağlam bir kök sisteminin olmaması bu yönetim yaklaşımının benimsendiği kurumlarda aidiyet duygusunun gelişmesine engel olacaktır. Aidiyet duygusundaki zedelenme ise çalışanlarda güvensizlik, tükenmişlik, sinizmde artış ve örgütsel vatandaşlık davranışının oluşmaması gibi bazı davranışsal sorunların gelişmesine yol açabilir. Kişi ile örgüt arasındaki ahenge katkı sunan bu faktörlerdeki bozulmanın en temel göstergesi, performans çıktılarında yaşanan belirgin düzeydeki azalmadır.

İşletme ile çalışanlar arasındaki bilgi akışının etkinliği, gerek bireysel gerekse de örgütsel başarıyı doğrudan etkilemektedir. Etkili bir iletişimle birlikte yalnızca çalışanların performansları değil aynı zamanda örgütsel bağlılık ve verimlilikleri de yükselir. Bu sürecin tersine seyrettiği mantar yönetiminde ise çalışanlarla yöneticileri arasında yeterli bilgi akışının olmaması ve çalışanların aşırı kontrol edildikleri düşüncesi hakim olacaktır. Güven ortamının sağlanamadığı hiçbir örgütte yönetime duyulan inanç ve devamında gelişecek pozitif tutum ve davranışlardan bahsetmek mümkün olmaz. Söz konusu havacılık sektörü olduğunda ise insan kaynağının yönetimi çok daha kritik hale gelmektedir. Yoğun rekabetin yaşandığı alanların başında gelen havacılık sektörünün krizlerden etkilenme potansiyeli de diğer sektörlerle kıyasla daha yüksektir. Dolayısıyla havacılık sektörü yöneticileri uzun dönemli hedeflerin ancak örgütleriyle uyum içinde çalışan personele sahip olmakla gerçekleştirebileceğini bilirler. Sonuç olarak mantar yönetim algısının düşük olduğu işletme çalışanları, örgütleri ile uyumlu bir şekilde işlerini yapacak, bu da iş performanslarına pozitif yönde yansıtacaktır.

Bu kapsamda çalışmada havayolu taşımacılığı sektörü bağlamında mantar yönetim ile iş performansı arasındaki ilişki ve bu ilişkide kişi-örgüt uyumunun aracılık rolü incelenmiştir. Araştırma ölçeklerini içeren anketler yardımıyla kolayda örneklem yöntemi kullanılarak havayolu taşımacılığı sektöründe faaliyet gösteren 469 çalışandan veri toplanmıştır. Nedensel araştırma deseninin kullanıldığı kesitsel araştırmadan elde edilen veriler SPSS ve AMOS programlarıyla analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında test edilen ilk hipotez, mantar yönetimin iş performansı üzerindeki negatif yönlü etkisine dairdir. Yapısal eşitlik modeli neticesinde ortaya çıkan sonuç, mantar yönetimin iş performansını negatif şekilde yordadığı yönünde olmuştur. Araştırmanın ikinci hipotezine ilişkin analizlerden elde edilen bir diğer sonuç ise kişi-örgüt uyumunun araştırma modeline dahil edilmesiyle birlikte bağımsız değişkenin, bağımlı değişken üzerindeki etkisinin yaşanan düşüşe rağmen devam ettiği yönündedir. Buna göre mantar yönetimin iş

performansı üzerindeki etkisinin bir kısmının, kişi-örgüt uyumu üzerinden gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

Araştırma sonuçları, iş performansında artış sağlamak isteyen sektör yöneticilerinin mantar yönetim anlayışından kaçınmalarını ve bunun yanı sıra çalışanların örgütleriyle uyum sağlamalarını destekleyici uygulamalara ağırlık vermeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

Spor Bilimleri Araştırmacılarının 2017-2021 Yıllarında Su Egzersizi Konusunda Uyguladıkları Ölçüm Türlerinin Sistematik İncelemesi

Gökçe Akgün

İstanbul Esenyurt Üniversitesi

Özet

Çalışmanın amacı, spor bilimleri alanında görevli araştırmacıların su egzersizi konulu makalelerinde uyguladıkları ölçüm türlerinin sistematik olarak incelenmesidir. Su egzersizi içerikli son beş yıl içinde yayınlanmış makalelerin katılımcı, su egzersizi ve ölçüm türleri sınıflamasının yapılması hedeflenmiştir. Son yıllarda spor bilimleri alanındaki araştırmacıların su egzersizi konusunda hangi uygulamaları yaptıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Hazırlanan bu çalışma derleme türünde olup sistematik bir inceleme içermektedir. Su egzersizi konusunu kapsayan 2017-2021 dönemlerinde son beş yıl içinde İngilizce tam metin veya İngilizce özet olarak yayınlanmış makaleler taranmıştır. Makalelerin belirlenmesinde PubMed, Science Direct and Google Scholar veritabanları kullanılmıştır. Yapılan taramada makale başlığında ve anahtar kelimeler kısmında su egzersizi olanlar seçilmiştir. Toplam 186 makale bulunmuştur. Derleme çalışması kapsamında sadece spor bilimleri alanında görevli araştırmacıların çalışmaları inceleneceği için bu makalelerden 39 tanesi ile sistematik analiz yapılmıştır. Sistematik analizde kullanılması için belirlenen araştırma makaleleri yayın yılı, araştırmacı sayısı ve araştırmacı ülkeleri, katılımcıların sedanter – sporcu olma durumu ve katılımcıların sağlıklı – sağlık sorunu olma durumu olmak üzere beş başlıkta incelenmiştir. Makalelerde katılımcıların yaş, cinsiyet, uygulanan su egzersizi türü ve yapılan ölçümler belirlenmiştir. Su egzersizi konulu çalışmalarda yapılmış ölçümler tür açısından sınıflandırılmıştır.

İncelenen makalelerde çoğunlukla antropometrik ölçümlerin ve vücut kompozisyonu bileşenlerine yönelik ölçümlerin yapıldığı görülmüştür. Yapılan ölçümler antrenman programı uygulandığında ön test son test olarak ya da kısa süreli su egzersizi sonrasında gerçekleştirilmiştir. Sayısal açıdan su egzersizi yapan katılımcılara; 13 makalede nabız, 21 makalede vücut ağırlığı, 17 makalede boy uzunluğu ve 18 makalede beden kitle indeksine yönelik ölçümlerin uygulandığı anlaşılmıştır. Solunum sistemi parametrelerini içeren ölçümlerin olduğu makale sayısı 14 olarak bulunmuştur. Bu ölçümlerde yaygın olarak solunum fonksiyon testleri ve maxVO₂ testlerinin yapıldığı görülmüştür. Lipit metabolizması üzerine ölçüm yapılan 10 makalenin olduğu anlaşılmıştır. Kan hücreleri, laktat vb. değerlerin ölçümünün yapıldığı 10 makale tespit edilmiştir. Havuzda su ortamında veya karada performans ölçümlerinin uygulandığı 8 makale bulunmuştur.

Derleme çalışması sonucunda, 2017-2021 yılları arasında su egzersizi konulu araştırmalarda antropometrik ölçümler ile vücut kompozisyonu bileşenlerinin daha çok ölçüldüğü, su içi veya performansa yönelik ölçümlerin az sayıda kaldığı anlaşılmıştır. Yapılan araştırmaların çoğunda ön test son test ölçümleri yapılarak katılımcılarda oluşan etkiler gözlenmiştir. Antrenman programı uygulanmadan sadece egzersiz özelliklerinin incelendiği çalışmaların daha az olduğu görülmüştür. Su egzersizi hareketlerinin etkisini belirlemeye yönelik yeni çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Su egzersizi, Spor bilimleri, Ölçüm

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Beslenme Bilgi ve Tutumlarının İncelenmesi

Abdullah Demirli

İstanbul Esenyurt University

Yusuf Yamaner

Bursa Uludağ Üniversitesi

Aborreza Eghbal Moghanlou

İstanbul Esenyurt Üniversitesi

Emincan Kısa

Hitit Üniversitesi

Özet

Bu araştırmada spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin beslenme bilgi ve tutumlarının araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada 90 erkek, 71 kadın olmak üzere toplamda 161 gönüllü katılımcıdan oluşmaktadır. Aynı zamanda erkek katılımcıların yaş ortalamalarının 23,27±6,00 yıl, boy ortalamalarının 177,43±5,59 cm ve ağırlık ortalamalarının 72,44±9,29 kg olduğu; kadın katılımcıların ise yaş ortalamalarının 21,60±4,10 yıl, boy ortalamalarının 163,66±13,11 cm ve ağırlık ortalamalarının 57,88±9,04 kg olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar SPSS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Kolmogorov-Smirnov testi neticesinde verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen verilere frekans, yüzde tablolarının yanı sıra parametrik testlerden Independent Sample T Test analizi uygulanmıştır.

Araştırmamızın sonuçları doğrultusunda; katılımcıların beslenme bilgi ve tutumlarının cinsiyet, millilik değişkenlerine göre herhangi bir anlamlılığa rastlanmazken; aldıkları beslenme eğitimleri neticesinde beslenme bilgi ve tutumlarının pozitif yönde değiştiği gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Sonuç olarak; Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören bireylerin, beslenme bilgisine sahip olmaması, yetersiz ve dengesiz beslenmeye yol açabilmektedir. Tam da bu nedenle, sporcu olsun ya da olmasın her bireyin kendi potansiyelinin farkına varıp bunu en üst seviyeye çıkarabilmesi adına temel spor ve beslenme kavramına ilişkin içerikleri bilmelidir. Bu bağlamda verilen dersler, konferanslar ve panellerin düzenlenmesi bireylerin gelişiminde önemli etkiye sahip olacaktır.

Anahtar kelimeler: Spor, Beslenme, Öğrenci ve Bilgi Düzeyi

Rusya Ukrayna Savaşının Turizme Yansımaları: Twitter Yorumları Analizi

Öğr. Gör. Dr. Münevver Çiçekdağı

Selçuk Üniversitesi

Özet

Son zamanlarda yaşanan Rusya-Ukrayna Savaşı tüm dünyanın ilgi odağındadır. Ancak Türkiye için bu savaşın ayrı bir önemi vardır. Türkiye'ye en fazla turist gönderen ülkeler sıralamasında ilk sıralarda yer alan Rusya ve Ukrayna arasındaki bu savaş, Türkiye'nin önemli gelir kaynaklarından birisi olan turizm sektörünü yakından ilgilendirmektedir. Çalışmanın amacı, Türkiye ile hem kültürel hem de ekonomik bağları olan Rusya ve Ukrayna arasında yaşanan savaşın bu iki ülke ile yapılan turizm faaliyetlerine olan etkilerinin sosyal medya kullanıcıları gözünden değerlendirmektir. Bu kapsamda insanların daha çok fikrî paylaşımlarda bulunduğu twitter ortamı örneklem olarak seçilmiştir. Twitter üzerinde "Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşın turizm sektörüne yansıtacağı düşünülmekte midir?", "Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş esnasında twitter kullanıcıları en çok hangi duygulardan bahsetmişlerdir?", "Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş esnasında twitterda turizm sektörünün hangi bileşenlerinin daha çok etkileneceğinden bahsedilmiştir?", Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşın Türkiye turizm sektörü açısından yansımaları twitter kullanıcıları açısından ne şekilde yorumlanmaktadır?", "Analiz kodları nasıl bir kümelenme göstermiştir?" şeklindeki dört farklı araştırma sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmanın önemi, savaşın turizm sektörüne olası sonuçlarının dört farklı dilde twitter kullanıcı yorumları üzerinden ölçmesi ve Rusya-Ukrayna arasındaki savaşın turizme yansımalarını değerlendiren başka bir çalışmaya rastlanmaması açısından literatürdeki boşluğu doldurmasıdır. Çalışmada Rusya-Ukrayna savaşının ortaya çıktığı dönemi kapsayan 13.02.2022 ile 20.02.2022 tarihleri arasında atılan 3021 tweetten oluşan ikincil veriler kullanılmıştır. Elde edilen veriler MAXQDA 2020 programı ile analiz edilmiştir. Çalışma bulgular bölümünde Kod Bulutu, Tek Vaka Modeli, Kod-Alt kod-Bölümler Modeli, Kod İlişkiler Tarayıcısı ve Kod Haritası analizlerinden elde edilen raporlar sunulurken tüm tweetler görselleştirilmiş ve bir zihin haritası ortaya çıkarılmıştır. Elde edilen bulgularda twitter kullanıcılarının bu savaşın Türkiye turizm sektörünü olumsuz anlamda etkileyeceğini düşündükleri, en çok "korku", "panik" ve "umut" duygularının yoğunluk kazandığı, "turizm" başlığı altında "seyahat", "otel", "hava yolu", "kara yolu", "güvenlik", "uçuş" ve "sigorta" gibi turizm bileşenlerinin yorumlarda görüldüğü tespit edilmiştir. Sonuç ve öneriler bölümünde ise gelecek çalışmacılara önerilerde bulunulmuştur. Gelecek araştırmacılar Ruslar'ın en çok tercih ettiği sosyal paylaşım ağı olan VKontakte üzerinden konu ile ilgili araştırma yaparak daha fazla Rus kullanıcı yorumuna ulaşabilirler.

Anahtar Kelimeler: Rusya-Ukrayna Savaşı, Türkiye Turizm Pazarı, Twitter, İçerik Analizi

Covid-19 Korkusu ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Uzm. Klinik Psikolog Tuğçe Alın

Dr. Öğr. Üyesi Sümeyye Derin
Sakarya Üniversitesi

Özet

Tarihin en büyük salgın hastalıkları yoğun olarak son yüzyıl içinde görülmüştür. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, enfeksiyon hastalıkları, ölüm nedenleri arasında ikinci sırada yer alır. Çin'in Wuhan şehrinde, 31 Aralık 2019 tarihinde başlayan Koronavirüs Hastalığı 2019 (Covid-19) salgını tüm dünyada korku ve sağlık tehdidi oluşturmuş ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmiştir. Bu araştırmadaki amaç, Covid-19 korkusu ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin ve Covid-19 korkusunun bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma verileri, Covid-19 Korkusu Ölçeği (CKÖ), Psikolojik Belirti Tarama Testi (SCL-90-R) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (KBF) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya uygun/elverişli örnekleme yöntemi ile ulaşılan 18 yaş ve üstünde olan 574 (300 kadın, 274 erkek) yetişkin birey katılmıştır. Analizler, SPSS (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı) 24.0 programı ile yapılmıştır. Araştırmada puanlar arasındaki ilişki, Spearman Korelasyon Testi ile analiz edilmiştir. Puanların iki gruplu değişkenlere göre farklılık gösterme durumu Mann Whitney U Testi ile üç ve daha fazla gruplu değişkenlere göre farklılık gösterme durumu Kruskal Wallis-H Testi ile analiz edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuca göre Covid-19 korkusu ile somatizasyon arasında pozitif yönlü, anlamlı ve güçlü bir ilişki ($r=.74$; $p<.01$); obsesif kompulsif belirtiler arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki ($r=.69$; $p<.01$); depresyon arasında pozitif yönlü, anlamlı ve güçlü bir ilişki ($r=.72$; $p<.01$); anksiyete arasında pozitif yönlü anlamlı güçlü bir ilişki ($r=.73$; $p<.01$) bulunmuştur. Daha açık bir ifadeyle Covid-19 korku düzeyi arttıkça psikolojik belirtilerin de arttığı görülmüştür. Covid-19 korkusunun eğitim durumu, medeni durum, Covid-19 pandemisi sürecinde yaşanan yer, aylık ekonomik gelir, çocuk sahibi olup olmama, Covid-19 pandemi sürecini kiminle geçirdiği, Covid-19 pandemi sürecinde evinde 65 yaş üstü birey olma durumu, kronik hastalığı olma durumu, Covid-19 pandemi sürecinde enfekte (Covid-19 Pozitif) birey ile temas edip karantina süreci olma durumu ve Covid-19 pandemi sürecinde enfekte (Covid-19 Pozitif) olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öte yandan Covid-19 korkusunun cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 Korkusu, Psikolojik Belirtiler, Anksiyete, Depresyon, Somatizasyon, Obsesif Kompulsif Belirtiler

¹ Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Sümeyye Derin'in danışmanlığında yapılan "Covid-19 Korkusu ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Analyzing The Pre and Intra Financial Permanence of The BIST Food and Beverage Industry: MAIRCA Method

Assoc. Prof. Dr. Melissa Cagle
Dokuz Eylül University

Res. Assist. Kevser Yılmaz
Dokuz Eylül University

Assoc. Prof. Dr. Aşkın Özdağoğlu
Dokuz Eylül University

Abstract

The Covid-19 pandemic has not only resulted in a significant reduction of consumption due to disrupted supply chains, but this has, in turn, ensued a surge in customer demand. This has tested firms' inventory capabilities and brought about new solvency challenges for the industry. As a result, the aim of this study is to analyze the impact of the Covid-19 pandemic within publicly listed firms in the BIST food and beverage industry. Over the last 3 years, the food and beverage industry has faced many hardships due to increased health restrictions and production disruptions. We employed use of seven financial ratios targeting 32 firm's sustained profitability, solvency and liquidity within the pre and intra pandemic performance. The data was manually downloaded using the firms quarterly financial statements and encompasses a total of 15 periods (2018/3 to 2021/9) and 480 reports. The MultiAtributive Ideal-Real Comparative Analysis (MAIRCA) was used as it allows for the testing of firm performance and ordering the firms.

Keywords: MAIRCA, Food and Beverage Industry, BIST, Covid-19, Financial Statements

İnsan Kaynakları Yönetiminin Dijital Dönüşümü: İtici Güçler, Engeller ve Değişen İK Fonksiyonları

Tuğba Karaboğa

Yıldız Teknik Üniversitesi

Özet

Dijital teknolojiler ve beraberinde gelen dijital dönüşüm çabaları işletmelerin iş yapış biçimlerini oldukça hızlı bir şekilde yeniden şekillendirmeye başlamıştır. Özellikle rutin ve sistematik işler, belli otomasyon sistemleri ve akıllı makineler tarafından insan müdahalesi olmadan yapılabilir olmuştur. İnsan Kaynakları Yönetimi (İKY) de dijitalleşme eğilimiyle birlikte yeniden şekillenmeye başlamış ve yeni dijital İK uygulamaları ve platformları oluşmaya başlamıştır. Akıllı sistemler ve makineler İK alanındaki idari, rutin ve zaman alıcı birçok faaliyeti gerçekleştirmeye başlamıştır. Aynı zamanda dijitalleşmeyle birlikte yeni iş kolları ortaya çıkmaya başlamış, mevcut işler teknolojik gelişimlere uyarlanmaya başlamış, iş süreçleri yeniden tasarlanmış ve yeni iş modelleri oluşmaya başlamıştır. Bu çalışmada İK alanındaki dijital dönüşüme vurgu yapılarak İK'yı dijitalleşmeye iten güçlerin neler olduğu, dijitalleşme girişimlerinin İK fonksiyonlarına nasıl yansıdığı ve gelecekte bu alanda neler yapılabileceği ve hangi konuların çalışabileceği gibi konular üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnsan Kaynakları Yönetimi (İKY), dijitalleşme eğilimi, dijital dönüşümü

Erkek Egemen Bir Meslek Olarak Özel Güvenlik Sektöründe Kadınlar¹

Dr. Öğretim Üyesi Hülya Örki

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Özet

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği toplumun tüm alanlarına olduğu kadar çalışma hayatına da yansımaktadır. Çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltmaya yönelik çabalar sürse de işgücü piyasalarının cinsiyet temelinde yatay ve dikey olarak ayrışması kadınların çalışma koşullarını olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir. Bu ayrışmanın yatay boyutu kadınların daha çok enformel sektörde, düşük ücret ve statü sağlayan mesleklerde ve örgütsüz olarak çalışmalarında görülür. İşgücü piyasasında ağırlıklı olarak erkeklerin istihdam edildiği ve “hegemonik erkekliğin” yeniden inşa edildiği, erkek mesleği olarak görülen askerlik ve polislik gibi üniformalı meslekler toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yoğun olarak görüldüğü alanlardır. Bu çalışma da temel olarak üniformalı meslekler içerisinde yer alan ve bir erkek mesleği olarak görülen özel güvenlik sektörü içerisinde kadın güvenlik görevlilerinin konumunu ortaya koyarken aynı zamanda karşılaştıkları cinsiyetçi sorunları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu noktada çalışma kapsamında gerek erkek gerekse kadın güvenlik görevlilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma, nitel yöntemle, alan araştırmasına dayalı, özgün bir araştırma olma özelliği taşımaktadır. Araştırma kapsamında Temmuz-Ağustos 2018 tarihleri arasında Eskişehir’de üniversite, hastane, AVM, site, okul, fabrika, belediye, tesis gibi farklı alanlarda hizmet veren 22 özel güvenlik görevlisi, yönlendirilen özel güvenlik şirket ve eğitim kurumlarında görev yapan 5 yetkili olmak üzere toplam 27 kişiyle görüşme yapılmıştır.

Çalışmada özel güvenlik görevlileri, özel güvenlik şirketleri ve özel güvenlik eğitim kurumları yetkililerini kapsayan bir çalışma grubu tercih edilmiştir. Yapılan literatür taramasında özel güvenlik alanıyla ilgili hatırı sayılır nicelikte çalışmalar yapıldığı görülmekle birlikte, özel olarak kadın güvenlik görevlilerini ve onların çalışma koşullarını konu alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu noktada çalışma özellikle kadın güvenlik görevlilerini ve onların çalışma koşullarını konu alması bakımında literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca güvenlikle ilgili meslekler olan ordu veya emniyet birimleri içerisinde kadınların konumu, çalışma şartları ve kadın çalışanlara bakış açısı ile ilgili çalışmalar son yıllarda artmakla birlikte özel güvenlik alanında böylesi bir çalışmaya yapılan literatür taramasında henüz rastlanmamıştır. Bu açıdan çalışma özel güvenlik alanında kadınların konumlarını ve çalışma koşullarını konu alması açısından özgün bir çalışma olma iddiası taşımaktadır. Çalışmada gerek güvenlik görevlileri ve gerekse şirket ve eğitim kurumu yetkililerinin ifadelerinden özel güvenlik sektöründe kadınların işverenler tarafından pek tercih edilmediği, kadınların cinsiyete dayalı denetim aygıtlarına tabi oldukları bulgulanmıştır. Sonuç olarak bu çalışmada, Türkiye genelinde olduğu gibi Eskişehir’de de özel güvenlik sektöründe kadın çalışanların sayısının erkeklere oranla bir hayli düşük olduğu, kadın güvenlik görevlilerinin genellikle işveren tarafından tercih edilmedikleri için istihdam edilmedikleri, özel güvenlik sektöründe çalışan kadınların yasal zorunluluktan dolayı çalıştırıldıkları, kadınların cinsiyete dayalı denetim aygıtlarına tabi oldukları ve bu doğrultuda araştırma kapsamında görüşme yapılan hiçbir kurumda kadın amir yer almadığı görülmüştür.

¹ Bu çalışma Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonunca kabul edilen 1608E897 numaralı proje kapsamında desteklenen “Özel Güvenlik, Piyasa ve Yönetimsellik: Eskişehir Örneği” başlıklı doktora tezi kapsamında toplanan veriler ile gerçekleştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: *Özel Güvenlik Sektörü, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Hegemonik Erkeklik, Kadın, Kadın Güvenlik Görevlisi*

Türkiye’de Yabancı Sermaye ve Faktör Verimliliği Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme

Mehmet Akif Destek

Gaziantep Üniversitesi

ÖZET

Doğrudan yabancı yatırımların, bir başka deyişle yabancı sermaye akışının özellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomik performanslarına iki farklı kanal aracılığıyla katkı sağladığı yönünde görüşler mevcuttur. Bu görüşlere göre, birinci kanal, yabancı yatırımların gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaç duyduğu sermaye birikimini sağladığını ifade eden sermaye kanalı iken; ikinci kanal çok uluslu şirketler aracılığıyla sağlanan yabancı sermayenin teknoloji düzeyini de beraberinde getirdiği ve böylece ülkedeki faktör verimliliğini arttırdığı yönündeki toplam faktör verimliliği kanalıdır. Bu bilgiler ışığında, bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yabancı sermaye girişinin ülkedeki toplam faktör verimliliği üzerindeki etkisinin araştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, 1970-2019 dönemi için Türkiye’de doğrudan yabancı yatırımlar ile toplam faktör verimliliği arasındaki ilişki eşbütünleşik katsayı tahmincileri aracılığıyla incelenmiştir. Ayrıca, muhtemel bir ihmal edilmiş değişken hatasına izin vermemek için ampirik modele beşeri sermaye birikimi, nüfus ve finansal gelişme gibi değişkenler de bağımsız değişken olarak dahil edilmiş ve bu değişkenlerin de toplam faktör verimliliği üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular incelendiğinde, iddia edilenin aksine, doğrudan yabancı yatırımlardaki artışın toplam faktör verimliliğini azalttığı görülmektedir. Bu bulgu, toplam faktör verimliliği kanalının Türkiye için etkin bir biçimde sağlanmadığına işaret etmektedir. Benzer şekilde, nüfus artışının ülkedeki toplam faktör verimliliğini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın, beşeri sermaye birikimindeki artışın ülkedeki toplam faktör verimliliğine katkı sağladığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Son olarak finansal gelişimin ülkedeki toplam faktör verimliliği üzerindeki etkisinin istatistiki olarak anlamsız olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

7p İhracat Pazarlaması Stratejileri Ve İhracat Performansı Arasındaki İlişkinin Bibliyometrik Analizi

Prof. Dr. Orhan ÇOBAN
Gaziantep University

Lec. Ayşe ÇOBAN
Gaziantep University

Őükrü TUNÇ
Gaziantep University

ÖZET

Literatürde pazarlama karması üzerine yapılan çalışmalarda bir yoğunluk konusudur. Ancak söz konusu çalışmalarda genellikle pazarlama karmasının 4P'sine ağırlık verilmiştir. 4P'nin firma faaliyetlerini ayrıntılı olarak açıklamada yetersiz kalması nedeniyle 4P'ye 3P eklenmiş ve 7P kavramı öne çıkmaya başlamıştır. Son dönemlerde yapılan çalışmalarda 7P kavramının birçok çalışmaya konu olduğu tespit edilmekle birlikte, Web of Science ve Proquest gibi veri tabanlarında taranan dergilerde yeterli sayıda yer almadığı görülmektedir. Web of Science ve Proquest veri tabanlarında yer alan 7P pazarlama karmasını konu alan çalışmalarda ise ihracat performansının yeterli düzeyde incelenmediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla 7P pazarlama karmasının ihracat performansına etkileri konusunda literatürde bir yetersizlik söz konusudur.

Bu alışmada Web of Science ve Proquest veri tabanlarında 7P pazarlama karması elemanları ile ihracat performansı arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaların bibliyometrik bir analizinin yapılması amaçlanmıştır. Yapılan incelemelere göre, 7P konusu çok sayıda araştırmada ele alınmakla birlikte, Web of Science ve Proquest veri tabanlarında yer alan dergilerde yayınlanmış çalışmalarda bir sınırlılık söz konusudur. Bu bağlamda Web of Science ve Proquest veri tabanları incelendiğinde 7P pazarlama karması ile ihracat performansı arasındaki ilişkiyi ele alan herhangi bir çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 7P İhracat Pazarlaması; İhracat Performansı; Bibliyometrik Analiz

Montesquieu'nun Siyasal Düşüncesinde Toplum Sözleşmesi Teorilerinin Eleştirisi Ve Siyasal İktidarın Temelleri

Arş. Gör. Ayman KARA

Kırıkkale Üniversitesi

ÖZET

Fransa'da aristokrat bir ailenin üyesi olarak dünyaya gelen Montesquieu aktif olarak siyasetin içerisinde yer almasına rağmen bilimsel çalışmalara da zaman ayırmış, toplumsal ve siyasal sorunlar üzerinde araştırmalar yapmıştır.

Siyasal ve toplumsal sorunlar üzerinde çalışırken yeni bir yöntem geliştirmiş, bu sorunları farklı bir açıdan ele almıştır. Onun geliştirdiği yönteme göre, siyasal iktidarı ve toplumu oluşturan unsurlar buldukları zamansal ve coğrafi şartlar içerisinde ele alınmalı, bunların birbirleriyle ilişkileri incelenmelidir. Düşünür, birbirinden bağımsız görünen bu unsurlar arasındaki bağlantıların siyasal iktidarı ve toplumu oluşturduğunu söyler. Doğa bilimlerinde deney ve gözlem metodunun uygulanması gerektiğini savunan Aydınlanma düşüncesinden etkilenen Montesquieu bu metodu sosyal bilimlere uygulamış, toplumu ve iktidarı oluşturan unsurları tarihsel olarak incelemek ve aralarında bağlantı kurmak gerektiğini düşünmüştür. Ona göre tarihte oluşan hiçbir toplumsal ve siyasal kurum rastlantısal olarak meydana gelmemiş olup hepsinin temelinde bir sebep sonuç ilişkisi ve insan aklının izleri bulunmaktadır.

Siyasal ve toplumsal olguları farklı bir açıdan ele almasından dolayı kimi zaman siyaset biliminin kurucusu olarak nitelendirilen düşünür, takip ettiği bu yöntem bağlamında toplum sözleşmesi kuramlarını da eleştiriye tabi tutmuştur. Ona göre doğa durumu ve toplum sözleşmesi teorileri tarihsel olguların neden sonuç ilişkilerini açıklama işlevini yerine getirmemektedir. Kurgusal bir zeminde devletin olmadığı bir durumu tasvir eden doğa durumu teorileri ve bu kurgusal duruma bina edilen toplumsal sözleşme kuramlarını deneysel ve gözlemsel olarak kanıtlanamayan olgular olarak gören Montesquieu bunların sağlam yasalara ve kurallara bağlanamayacağı görüşündedir. Aydınlanma düşüncesiyle birlikte siyasal iktidarların dayandığı dinsel argümanlar işlevini yitirdiği, bunların yerini dolduracak yeni argüman ihtiyacı doğduğu bir dönemde ortaya çıkan doğa durumu ve toplum sözleşmesi teorileri siyasal iktidarın bu ihtiyacını karşılamış, monarşileri meşrulaştıran bir özellik göstermiştir.

Bu çalışmada siyasal düşünceler tarihinin en önemli düşünürlerinden biri olan Montesquieu'nun siyasal düşüncesi incelenecek, o döneme kadar siyasal iktidarın ortaya çıkışını açıklayan doğa durumu ve toplum sözleşmesi teorileri ile ilgili eleştirileri ele alınarak onun siyasal iktidarı dayandırdığı temeller ortaya konulacaktır. Montesquieu'nun görüşleri siyaset biliminde kendi dönemine kadar gelen düşünürlerin açıklamalarından farklı olduğu ve siyaset bilimini yeni bir yöntemle ele aldığı için önemlidir.

Anahtar Kelimeler: *Montesquieu, toplum sözleşmesi, doğa durumu, siyasal iktidar*

CRITICISM OF SOCIAL CONTRACT THEORIES IN MONTESQUIEU'S POLITICAL THOUGHT AND THE FOUNDATIONS OF POLITICAL POWER

ABSTRACT

Montesquieu was born in France as a member of an aristocratic family, and also spared time for scientific studies and conducted research on social and political problems, although he was actively involved in politics.

While working on political and social problems, Montesquieu developed a new method and approached these problems from a different perspective. According to the method Montesquieu developed, the elements that make up the political power and society should be handled in the temporal and geographical conditions in which they are located, and their relations with each other should be examined. The philosopher says that the connections between these seemingly independent elements constitute political power and society. Influenced by the Enlightenment thought, which advocated the application of experiment and observation method in natural sciences, Montesquieu applied this method to social sciences and thought that it was necessary to examine the elements that make up society and power historically and to establish a connection between them. According to Montesquieu, no social and political institutions formed in history have come into existence by chance, and all of them have a cause-effect relationship and traces of the human mind.

The philosopher, who is sometimes described as the founder of political science due to his handling of political and social phenomena from a different perspective, also criticized social contract theories in the context of this method he followed. According to Montesquieu, the state of nature and social contract theories do not fulfill the function of explaining the cause and effect relations of historical phenomena. Montesquieu, who sees the state of nature theories that describe a situation where there is no state on a fictional basis, and the social contract theories based on this fictional situation, as phenomena that cannot be proven experimentally and observationally, is of the opinion that they cannot be tied to solid laws and rules. The state of nature and social contract theories, which emerged at a time when the religious arguments on which the political powers were based lost their function and the need for new arguments to replace them arose with the Enlightenment thought, met this need of the political power and showed a feature that legitimizes the monarchies.

In this study, the political thought of Montesquieu, who is one of the most important philosophers in the history of political thought, will be examined, Montesquieu's criticisms of the state of nature and social contract theories that explain the emergence of political power until that time will be discussed and the foundations on which he bases political power will be revealed. Montesquieu's views are important because they are different from the explanations of the philosophers up to Montesquieu's time in political science and because Montesquieu deals with political science with a new method.

Keywords: *Montesquieu, state of nature, social contract, political power*

Farkındalık Temalı Sosyal Etkinliklerin Bireysel Algı Değişikliğine Etkisi Üzerine Bir Araştırma

Dr. Serdar ÇAKAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Zeynep Simla ÇAKAN

ÖZET

Günümüzde sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler aracılığıyla birçok farklı alanda kongre, sempozyum, panel veya çalıştay formatlı programlar (*faaliyetler*) organize edilmektedir. Bu çalışmaların bilime ve akademiye katkı sağlaması yanında başka bir faydası da katılımcıları bilgilendirmesi, onların algıları ve tutumları üzerinde etkiler oluşturmalarıdır. Özellikle kadın şiddeti, çocuk istismarı veya çevre kirliliği gibi kronik toplumsal sorunların konu edildiği organizasyonlarda, toplumun farklı kesimlerinin bu sorunlara karşı farkındalıklarının artırılması amaçlanmaktadır. Çünkü toplumsal sorunların çözümleri için geniş kesimlerin desteğine ihtiyaç duyulmakta ve bu desteğin eylem niteliğine kavuşması (*davranışa dönüşmesi*) için öncelikle ortak bir bilincin tesis edilmesi gerekmektedir. Toplumun yüksek yoğunlukta konuşabildiği ve itiraz geliştirebildiği konular, ancak karar vericiler ve kanun yapıcılar tarafından dikkate alındığında çözüme kavuşabilmektedir. Ayrıca, psikoloji alanına giren bireysel farkındalık düzeyleri ortak bir temaya odaklandığında sosyolojinin konusu olan demokratik toplumsal bir harekete dönüşme potansiyeli kazanmaktadır. Bu açıdan STK'lar ve üniversiteler öncülüğünde yapılan benzer çalışmalar, örgütsel davranışın bir konusu olarak da ele alınabilir. Örneğin, kadın sorunları üzerine yapılan çalıştaylar sayesinde kadınlar yaşadıkları sorunlara karşı örgütlenebilmekte, ortak akıl geliştirebilmekte ve etkili bir kamuoyu oluşturabilmektedirler. Dolayısıyla, bireylerdeki farkındalık düzeyinin yükselmesi sorunun çözümüne katkı sağlayacak orta ve uzun vade planlamayı başlatacak (*ateşleyecek*) ilk etken olarak kabul edilebilir. Bu çalışmada örneklem, 05 Mart 2022 tarihinde Sakarya'da gerçekleştirilen Özgür ve Özsel Türk Kadını Çalıştayı katılımcılarından oluşmaktadır. Sadece kadınlardan oluşan katılımcı gruba, Toplumsal Cinsiyet Ayrımı Ölçeği (Antinova ve Duyan, 2013) ile oluşturulan anket, çalıştay başlamadan önce (*saat 09:00*) ve bittikten sonra (*saat 17:00*) olmak üzere bir gün içinde iki sefer uygulanmış ve elde edilen sonuçlar birlikte ve karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Toplanan verilerin, içerik analizleri ile değerlendirilerek ampirik bulgulara ulaşılması uygun bir metot olarak kabul edilmektedir. Bu çalışma ile farkındalık temalı bir organizasyon boyunca (*ve sayesinde*) katılımcılarda oluşabilecek algı ve tutum farklılıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; tekil (*kısa süreli/anlık*) sosyal etkinliklerin bireysel algı değişiklikleri üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu değerlendirilmektedir. Elde edilen sonuçların benzer organizasyonların planlayıcılarına, üniversitelere ve sivil toplum kuruluşlarına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: bireysel farkındalık, algı değişiklikleri, aktivizm, kadın çalıştayı

Kültür Endüstrisi Perspektifinde Modern Toplumların Kültürel Süreçlerinde Yaşadıkları Değişimlerin Değerlendirilmesi

Mertcan TOKGÖZ

Yozgat Bozok Üniversitesi

Doç. Dr. Hülya ÇAKIR

Yozgat Bozok Üniversitesi

ÖZET

Toplum, kültür yapısı içerisinde yapının şekillendirdiği biçimde eylemde bulunan canlı bir süreçtir. Bu süreç, kültür özelinde bireyin zamanla edindiği tecrübelerle dayalı bilgi birikimini, inanç sistemini ve alışkanlıklarını vb. durumları kapsamaktadır. Her süreç değişim odaklı dinamizm içerir ve dinamik yapı etkileşime girdiği konular dahilinde şekil alır. Kültürel yapılarda bu sürecin bir parçası olmaktadır. Özellikle çağdaş dönemde gelişmiş ekonomik ve yönetsel yapıların hareketliliğinin hızlı olması ile birlikte ürünlerin çeşitliliği konusunda da sürekli bir üretim söz konusudur. Toplumsal değişimde kültürel süreci etkileyen durumlardan biri de endüstriyel tarzda ürünlerin ortaya koyulduğu kültür endüstrisinin kendisidir, kültür varlıklarının dönüşümü sosyal değişime sürekli cevap verme kabiliyetini yine kültür endüstrisinin süreklilik arz eden dönüştürücü gücünden alır ve bu güç toplumsal anlamda ihtiyaçlar hiyerarşisinden doğar. Modern toplumlarda yapısı itibari ile özelleşmiş ve uzmanlaşmıştır dolayısıyla birçok alanda üretimden tüketime gelişen süreçte söz konusu alanın kültürel anlamda uğradığı değişimlerin ortaya çıkarılması adına durumu analiz etmek bir nebzede olsa farkındalığın kilidini açmamıza yardımcı olacaktır. Kültür endüstrisi üretiminin odağı olarak modern toplum özelinde ortaya çıkarttığı ürünlerin tüketilmesi değişimlerin devamlılığını sağlamıştır. Değişimlerin değerlendirilip analiz edilmesi modern toplum denildiğinde akla takılan soru işaretlerinin giderilmesi adına küçük bir adımdır. Kültür endüstrisi toplumsal yapıyı birden fazla araçla etkisi altına alabilen ve devamlılığını sağlayabilen bir mekanizmadır söz konusu yapı yine toplumun kendisinden doğduğunu direkt olarak sosyal alanın isteklerini karşıladığını betimler dolayısıyla sahip olunan araçların yine toplum tarafından benimsenmesini vurgular. Yapıyı anlamak adına bu çalışmada öncelikle kültür endüstrisinin üretim tarzı tanımlanmış sonrasında toplumsal alana olan etkisi ele alınarak kültürel değişimler analiz edilmiştir. Bu süreç literatür taraması yöntemi ile yapılmıştır. Dikkat çekeceğimiz nokta kültür endüstrisinin ortaya çıkarttığı ürünlerin toplumsal anlamda değişime olan etkisidir.

Anahtar kelimeler: *Kültür endüstrisi, Modern toplum, Toplumsal Değişim.*

Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerde Bandrollü Ürün İzleme Sisteminin (BÜİS) Vergi Kayıp ve Kaçakları Açısından Değerlendirilmesi

Dr. Öğretim Üyesi Ayşe ARMAĞAN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Prof. Dr. Ramazan ARMAĞAN

Süleyman Demirel Üniversitesi

ÖZET

Dünya genelinde olduğu gibi ülkemiz gündeminin de en önemli sorunlardan biri olma özelliğini koruyan vergi kayıp ve kaçakları ile mücadelede sosyo-ekonomik, psikolojik, hukuki, teknik ve mali nitelikli önlemlerden yoğun biçimde yararlanılmaya çalışılmaktadır. Bir ülkede adil ve etkin bir vergi sistemine sahip olunması için aynı zamanda etkin bir vergi denetimi uygulanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Vergi denetimi, bir taraftan vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesinde önemli bir rol üstlenerek devletin gelir kaybına uğramasını önlemeye çalışırken, diğer taraftan da sosyal amaçlara da hizmet etmektedir. Özellikle, Özel Tüketim Vergisi ve Katma Değer Vergisi'nin toplam vergi hasılatında önemli bir yere sahip olması nedeniyle bu vergilere ilişkin vergi kayıp ve kaçakları açısından en riskli ve duyarlı ürün gruplarından olan ve kamu maliyesinde erdemsiz mallar kapsamındaki alkollü içkiler ve tütün mamullerinin denetimindeki zorluklar nedeniyle bu ürünlerin kontrol altında tutulması ayrı bir önem kazanmaktadır. Son yıllarda vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesinde geleneksel denetim yöntemlerinin kullanımı yanı sıra bilgi teknolojilerindeki gelişmelerden yararlanılarak daha etkin denetim yöntemlerinin kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Ülkemizde vergi denetimi görevi, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın Gelir İdaresi Başkanlığı ile Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı tarafından üstlenilmiş durumdadır. Bu kurumlar daha hızlı, etkin, adil ve verimli bir vergi denetimini gerçekleştirebilmek amacıyla bilgi teknolojilerine dayalı projeler üretmekte ve bu projeleri daha da geliştirerek hizmet vermeye çalışmaktadır. Bu amaçla üretilen projelerden olan Denetimlerde Risk Analiz Sistemi (VDK-RAS), Vergi Denetim Analiz Sistemi (VEDOS), e-yoklama, elektronik ÖTV Takip Sistemi (e-ÖTV Takip Projesi), KDV İadesi Risk Analiz Sistemi (KDVİRA) vb. sistemlerin kurulması, kullanılması, vergiye uyumun kontrolünü kolaylaştırmakta ve daha etkin hale getirmektedir. Bu kapsamda, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın teknolojideki gelişmeleri de takip ederek geliştirdiği denetim amaçlı projelerden biri olan "Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerde Bandrollü Ürün İzleme Sistemi (BÜİS)" ile tütün mamulleri ve alkollü içkilerin denetimi bandrol takibiyle gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, bakanlık denetimiyle birlikte tüketicilerin de denetim süreçlerine aktif katılımının sağlanarak, ürünlerin üzerinde yer alan bandrolün akıllı telefon uygulaması, SMS ve internet sitesi aracılığıyla sorgulamalarının yapılabilmesi vergi denetimine ayrı bir boyut kazandırmaktadır. Çalışma kapsamında tütün mamulleri ve alkollü içkilerde bandrollü ürün izleme sisteminin (BÜİS) vergi kayıp ve kaçakları azaltılması veya önlenmesi açısından istatistikî veriler yardımıyla değerlendirme yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Kayıp ve Kaçakları, Tütün Mamulleri, Alkollü İçkiler, Bandrol, Bandrollü Ürün İzleme Sistemi (BÜİS)

Osmanlı Yüksek Yargısının Taşradaki İşleyişi (847 Numaralı Ayniyat Defterindeki Kayıtlar Örneğinde)

Dr. Öğretim Üyesi Arzu Taşcan
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet

3 Kasım 1839'da Tanzimat Fermanının ilanından hemen sonra kanun yapma faaliyetlerine girişilmiş, 1840 yılında bir Ceza Kanunnamesi hazırlanmıştır. 1851'de ve 1858'de hazırlanan ve uygulanmaya başlanan diğer ceza kanunnameleriyle bu kanunun eksiklikleri tamamlanmaya çalışılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılın ikinci yarısının arifesinde merkez ve taşra teşkilatında bazı değişiklikler yapılmıştır. Merkez bürokrasisinde düzenlemelere gidilmiş, yasama ve yargı alanlarında danışma meclisleri oluşturulmuştur. Bunlardan 1838 yılında kurulan Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye, Tanzimat döneminde yasama ve yargı işlevlerini görmüştür. Aynı zamanda yüksek temyiz mahkemesi olan Meclis-i Vâlâ, vilâyet meclislerinin verdikleri kararlarda son karar mercii olarak görev yapmış, Ceza Kanunu'nun uygulanmasını sağlamıştır. Meclis-i Vâlâ 1868'de Şûrây-ı Devlet ve Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliye adlarıyla ikiye ayrılmıştır. Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliye yargı görevini üstlenecek, yüksek bir mahkeme olarak çalışacaktı.

Bu dönemde eyalet, sancak ve kazalarda meclisler kurulmuş ve bu meclislere idari ve mali görevlerinin yanı sıra Ceza Kanununu uygulama görevi, yani yargı hakkı verilmiştir. Meclislerin yargı hakkı Nizâmiye Mahkemeleri kuruluncaya kadar sürmüştür. Kaza ve liva merkezlerindeki Nizâmiye Mahkemeleri, kendi yetki bölgesinde olan ve bidâyeten baktığı bazı suçlara ait dava ilamlarını mecburi olarak ve gerektiğinde tekrar görülmek üzere merkeze gönderirdi.

XIX. yüzyılda Sadaret'ten nezâretlere, vilâyetlere ve diğer makamlara gönderilen tezkirelerin aynen sûretlerinin kaydedildiği Ayniyat Defterleri, kamu davaları, şahsi davalar ve resmi makamlar arasındaki anlaşmazlıklar ile idari ve mali konuların yanı sıra nizamnâme ve talimatnâmeleri ihtiva etmektedirler.

Osmanlı Arşivinde Ayniyat Defterleri kataloğunda 844-847 sıra numaralarında "Üsküp, Manastır, Prizrin" adı ile kayıtlı toplam dört adet defter bulunmaktadır. 7 Şevval 1292-6 Kasım 1875/3 Muharrem 1294-18 Ocak 1877 tarihleri arasında kapsayan sürece dair kayıtların bulunduğu 847 Numaralı Üsküp Ayniyat Defteri'ndeki veriler buradaki tebliğimizin esasını teşkil etmekte olup adli kayıtları kapsamaktadır. Üsküp Sancağı'nda meydana gelen olaylarda, suçlunun dosyası incelenmek üzere Sadaret'e, buradan da Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliye'ye, 1875'ten sonra ise Adliye Nezareti'ne havale edilmiştir. Bu dairelerde verilen karar tekrar vilayete tebliğ edilmiştir. Bu çalışmada, 847 numaralı deftere kaydedilen cinayet, hırsızlık, gasp, eşkıyalık, yaralayarak ölüme sebebiyet verme, tecavüz ve kundaklama suçları ve bu suçlara karşılık verilen cezalar yürürlükte olan 1858 tarihli Ceza Kanunnamesi bağlamında değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Üsküp, 1858 Ceza Kanunnâmesi, Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliye, Adliye Nezâreti, Ceza.

Covid-19 Aşısına İlişkin Tutumların Komplo Teorilerine İnanma Ve Kişilik Özellikleri Bağlamında İncelenmesi

Dr. Öğretim Üyesi Seydahmet Ercan
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Öğretim Görevlisi Osman Tunç
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

ÖZET

İlk olarak Çin'in Wuhan şehrinde 2019 yılı sonunda görülen ve bütün dünyaya yayılan Covid-19 virüsü bütün dünyayı sosyal ve ekonomik açıdan olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Bu virüsün önüne geçmek için geliştirilen aşılar toplumun göz ardı edilemeyecek bir kısmı önyargılı yaklaşarak, aşı olma konusunda olumsuz bir tutum sergilemektedir. Bu olumsuz tutumun oluşumunda bireysel, sosyal ve kültürel birçok faktörün etkisi vardır. Bu çalışmada Beş Büyük kişilik faktörünün ve Covid-19 hakkındaki komplo teorilerine inanma düzeyinin Covid-19 aşısı olma isteğine etkisi araştırılmıştır. Bu amaçla ilk olarak Türkçe Covid-19 Komplo Teorisi Ölçeği geliştirilmiştir. Daha sonra 453 üniversite öğrencisinden bir ay arayla iki ayrı iki oturumda anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Elde edilen veriler ışığında ilk olarak Covid-19 Komplo Teorisi Ölçeğine ilişkin açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Faktör analizleri sonucunda ölçeğin iki boyutlu olduğu ortaya konulmuş ve bu iki boyuta ağır (dark) ve hafif (light) komplo teorisi isimleri verilmiştir. Ağır komplo teorisi boyutu daha çok Covid-19'un laboratuvar ortamında kasıtlı olarak üretildiğine ilişkin ifadeleri içerirken, hafif komplo teorisi Covid-19'un gereğinden fazla abartıldığını ve alınan tedbirlerin gereksiz olduğuna ilişkin ifadeleri içermektedir. Ağır komplo teorisi ve hafif komplo teorisi boyutlarının içsel tutarlılık katsayıları (α) sırasıyla 0,85 ve 0,71 olarak bulunmuştur. Araştırmanın hipotezleri regresyon yöntemi kullanılarak test edilmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre ağır ve hafif komplo teorisi boyutlarının ve Deneyime Açıklık kişilik boyutunun aşı olma isteğine negatif etki yaptığı bulunmuştur. Sonuçlar ağır ve hafif komplo teorisine inanma ve Deneyime Açıklık düzeyi arttıkça aşı olma isteğinin azaldığını göstermiştir. Diğer dört büyük kişilik boyutlarının (Sorumluluk, Uyumluluk, Nevrotiklik ve Dışadönüklük) aşı olma isteğine anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Bu sonuçlar ışığında sosyal, yazılı ve görsel medyada dile getirilen Covid-19 pandemisi ve Covid-19 aşıları hakkındaki komplo teorilerinin insanlarda aşuya ve hastalığa karşı olumsuz tutum ve davranış geliştirilmesinde önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda aşuya karşı olumsuz tutumları ve davranışları azaltmak ya da ortadan kaldırmak adına bu konudaki komplo teorilerini hedef alan uygulama ve kampanyaların geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, komplo teorisi, Beş Büyük kişilik, aşuya karşı tutum

**Bernstein and the Orthodox Marxism, Bernstein versus the Critic of Social Democracy,
Bernstein, Social Democracy and Its Critics**

Master's Degree Student Kübra Sargın
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ABSTRACT

Social democracy, which is the political thought that Engels' students Kautsky and Bernstein lay the foundation, is also called "Democratic socialism". It is the democracy model that is based on left ideology, in which most European countries are modeled, and the state is sensitive to issues such as education and health. Contrary to those who say "views from a little bit of capitalism, a little from socialism", it is a view arising from the criticism of socialism in practical life (in what way socialism will come to power: violence vs democracy?) The concepts such as freedom, solidarity, social justice, equality, and mass welfare are central elements for social democracy. As understood from these elements, it is an ideology between capitalism and socialism. While Social democracy is evaluated as a mediator understanding between capitalism and socialism, Eduard Bernstein (1850-1932) who was a very significant German socialist philosopher, politician, and theorist is considered one of founding father for modern social democratic ideology. According to many, Eduard Bernstein achieved Social democracy theory (Revisionism theory) as a natural result of the historical improvement circumstance proceeding of Marxism.

In the left theory in the world, non-democratic approaches based on political violence have survived for many years in parallel with the existence of Bolshevism. Until the 1990s, when it became a viable regime, social democracy was not well understood. However, in the face of the new problems brought about by the 21st century and globalization, the aim of this study is to show the days when Bernstein and social democracy will be strengthened do not seem to be very far away. The article includes historic development of 'Social Democracy' concept and analyzes basic principles of this concept. Then, it will be highlighted the importance of Eduard Bernstein's conceptual world regarding social democracy by addressing important points in his life. In addition to the importance of Bernstein for social democracy, it will be examined the main criticism of Orthodox Marxism and Bernstein to each other. The results provided that it will close the gap in the literature.

Keywords: *Marxism, Social democracy, Bernstein, Orthodox Marxism, the critics to Orthodox Marxism or Bernstein*

Dijital Platform Çalışanlarının Sosyal Güvenlik Haklarının İncelenmesi

Dr. Öğretim Üyesi Ali Kemal Nurdoğan
Süleyman Demirel Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Tunahan İbanoğlu
Süleyman Demirel Üniversitesi

ÖZET

21. yüzyılla birlikte gelişen ve değişen sosyal hayatın yanı sıra çalışma yaşamının da teknolojiyle iç içe geçmesi sebebiyle yeni bir takım çalışma modelleri ve alanları türemiştir. Klasik çalışma yaşamının ve modellerinin bu yeni teknolojilerin karşısında dijital bir boyuta evrilerek daha esnek çalışma metotları ve emek piyasaları ortaya çıkmaktadır. Nitekim bu da daha vasıflı işgücü hatta altın yaka tabir edilen birden çok işi yapabilme fonksiyonuna sahip bilgi ve teknolojik donanımı yüksek emeğin değer görmesiyle birlikte istihdam edilmesine vesile olmuştur. Bununla beraber de az vasıflı veya vasıfsız olan işgücünün istihdamı ile beraber sosyal güvenlik açıklarının nasıl finanse edileceği hususunda yeni bir takım arayışlar içerisine girilmektedir.

Bu yazının temel amacı yükselen teknoloji ve bilgi çağı ekseninde çalışma yaşamının dönüşümünü ve ortaya çıkan dijital platform çalışmalarının sosyal güvenlik sistemleri üzerine olan etkisinin gözlemlenmesidir.

Bu çalışmada betimleyici ve kapsayıcı bir nitelik taşımakta olup, yöntem olarak literatür taraması ile veriler elde edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Literatür taraması neticesinde; özellikle de 1960 yılları sonrasında yapılan teknolojik yatırımlar ve 1980'li yıllar sonrasında küreselleşmenin ortaya çıkardığı etkiyle teknolojinin yayılma ve gelişme hızının çalışma yaşamını kolaylaştırıcı ve yeni modeller yaratıcı şekilde değişim-dönüşüm-gelişim yaşamasına sebep olmuştur. 2000 yılı sonrasında ise internet ve elektronik tabanlı siber-fiziksel sistemlerin yaygınlaşması esnek çalışma modellerinin gelişimine ve çalışma yaşamının dijital platformlar üzerine yeni bir akım gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, sosyal güvenlik sistemlerinde işçi ve işverene ait olan prim oranlarının, yaratılan yeni elektronik tabanlı dijital çalışma platformlarındaki kişilerce belli olmaması ya da gizli ortak sıfatıyla gizlenmesi münasebetiyle finansman açıkları ve istihdam edilememe oranı yükselme eğilimi göstermektedir. Buna karşın ILO ve Avrupa Birliği gibi bir çok global organizasyonun öncülüğünde olmak üzere dijital platformlar üzerinde yapılan işlerin hukuksal zeminde belirleyici sifatlara oturtulması yanı sıra bu finansman açıklarının önleyici bir çok yeni vergi veya sistem önerisi sunulmaktadır. Bunlardan en dikkat çekici olanları ise elektronik kişi olarak adlandırılan robot veya sistemlerin sahipleri üzerinden alınacak olan primlerle finansman açıklarının giderilmesi ve istihdam edilemeyen kitlelerin sosyal yardımı sağlanması hususunda bir yol izlenmeye çalışılmasıdır.

Yeni çalışma biçimleri ve dijital emek piyasalarının güncel düzenlemeler ve yeni oluşumlarla birlikte klasik anlayıştan sıyrılarak daha sağlıklı bir zemine oturabilmesi için; sosyal diyalog, sosyal devlet ve sosyal güvenlik sistemlerinin yeniden revize edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *dijital platform, emek piyasaları, dijitalleşme, esneklik, sosyal güvenlik*

Öğrenim Ücretleri Üniversiteye Talebi Etkiler Mi? Sivil Havacılık Programları Üzerine Ampirik Araştırma

Dr. Öğretim Üyesi Eyup Atioğlu

Kapadokya Üniversitesi

ÖZET

Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler arasında akademik kadro, istihdam olanakları, üniversitenin bulunduğu şehir, kampüs imkanları, üniversite tanıtım faaliyetleri ve öğrenim ücretleri sayılabilmektedir. Bu çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren vakıf üniversitelerinin sivil havacılık programlarının öğrenim ücretleri ile kayıt oranları arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında, sivil havacılık programları arasından yeterli verinin elde edilebildiği Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği ve Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri önlisans programları seçilmiştir. Çalışmanın veri seti 2018-2021 yıllarını kapsamakta olup Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği eğitimi veren 15 vakıf üniversitesine bağlı 15 meslek yüksekokulu ve Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri eğitimi veren 19 Üniversiteye bağlı 20 meslek yüksekokulu çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği ve Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri önlisans programlarının öğrenim ücretlerinin doluluk oranlarına etkisi Arellano-Bond Fark Genelleştirilmiş Momentler Yöntemi (GMM) ile incelenmiştir. Genelleştirilmiş Momentler Metodu, özellikle yatay kesit birim sayısının dönem sayısından daha fazla ($N > T$) olduğu veri setleri için geliştirilmiştir.

Çalışmada iki ayrı model kurulmuştur. İlk modelde Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği önlisans programı doluluk oranı bağımlı değişken olarak belirlenirken üniversitelerin ilgili program için öğrenci başı ortalama öğrenim ücreti bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Üniversiteler öğrenim ücretlerini belirlerken çeşitli burs ve indirim imkanları sunmaktadır. Bu nedenle çalışmada üniversiteler tarafından açıklanan liste ücreti yerine üniversitenin öğrenci başına aldığı ortalama öğrenim ücreti kullanılmıştır. Çalışmada kurulan ikinci modelde, Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri önlisans programı doluluk oranı bağımlı değişken olarak belirlenirken üniversitelerin ilgili program için öğrenci başı ortalama öğrenim ücreti bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Çalışmada her iki modelde öğrenci başına ortalama öğrenim ücretlerindeki artış, yıllık Tüketici Fiyat Endeksi (2003=100 temel yılı bazlı TÜFE) kullanılarak reelleştirilmiştir. Her iki modele yönelik gerçekleştirilen geçerlilik testleri sonucunda, AR(1) ve AR(2) süreçlerine yönelik yapılan analizlerde otokorelasyonun olmadığı ve Wald testi sonucunda modelde elde edilen sonuçların geçerli olduğu saptanmıştır. Öte yandan panel veri tahminlerinde aşırı belirleme kısıtlarının bulunup bulunmadığı Sargan/Hansen ile araştırılmış olup araç değişkenlerin geçerli olduğu tespit edilmiştir. Jarque-Bera testi sonucuna göre serilerin normal dağılıma sahip olduğu saptanmıştır.

Panel GMM analizi sonuçlarına göre her iki modelde de doluluk oranlarının öğrenci başı ortalama öğrenim ücretinden %5 anlamlılık düzeyinde negatif yönde etkilendiği tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle, öğrenci başı ortalama öğrenim ücretinde meydana gelen artış doluluk oranlarının düşmesine neden olmaktadır. Dinamik panel veri analizinde modele bağımlı değişkenin geçmiş dönem verisi de dahil edilmektedir. Buna göre, Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri önlisans programı doluluk oranının, kendisinin geçmiş dönemdeki değerinden %5 anlamlılık düzeyinde pozitif yönde etkilendiği tespit edilmiştir. Son olarak,

Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği önlisans programı doluluk oranı ile bu değişkenin geçmiş dönemdeki değeri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği, Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri, Öğrenim Ücreti, Panel GMM*

Covid-19 Pandemisinin Küreselleşme Sürecine Etkisi

Prof. Dr. Mehmet Zeki Duman

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ÖZET

Geride bıraktığımız yüzyılı tanımlamak/betimlemek için pek çok yazar, düşünür ve entelektüel, birbirinden çok farklı anlamlara gelen kavramlar kullandılar. Zira, dünya-tarihsel dönüşümlerin en keskin biçimde yaşandığı bu dönemde, bir yanda dünya savaşları, büyük ekonomik krizler, kitlesel katliamlar ve soğuk savaş yılları yaşanırken, diğer yanda geç kapitalizmin kültürel hegemonyası ve Amerika öncülüğünde yeni bir dünya düzeni inşa edildi. Dünya ekonomik ve politik kurumların, yapıların ve ilişkilerin tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar baş döndürücü bir hızla değişip dönüştüğü bu çağda, modernliğin en üst örgütlenme biçimi olarak karşımıza çıkan ulus-devletin, küreselleşme süreciyle beraber geleneksel rol ve işlevinin, egemenliğinin, hukuki ve siyasi yetkisinin ve dolayısıyla da meşruiyetinin sorgulanmaya başladığını gördük. Son yüzyılın adeta ruhunu temsil eden ve zamanı, mekânı daraltıp, coğrafi ve kültürel sınırları ortadan kaldıran küreselleşme süreci, ekonomik, kültürel, politik, ideolojik ve askeri boyutlarıyla da uluslararası arenada yeni bir dünya sistemini hayata geçirmeye çalıştı. Ancak, 2019 yılının sonuna gelindiğinde Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktıktan kısa bir süre sonra tüm dünya ülkelerine yayılan Covid-19 pandemisi, ölümcül sonuçlarıyla hem dünya nüfusunun büyük bir bölümünün aylarca evde kalmasına, hem de yeni bir tarihi çağın başlangıcı olarak kabul edilen küreselleşme sürecinin kesintiye uğramasına neden oldu. Bu bağlamda ele alınan çalışma, bir yandan Covid-19 pandemisini sosyolojik bir okumadan geçirmeyi diğer yandan söz konusu pandeminin küreselleşme sürecine olan etkisini ele almayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Covid-19, Pandemi, Uluslararası Sitem, Küreselleşme, Ulus-Devlet.*

İşletmelerde Kriz Yönetimi Sırasında Müşteri Memnuniyeti Ve Müşteri İlişkileri Yönetimi

Yüksek Lisans Öğrencisi Betül Büşra Canlı
Süleyman Demirel Üniversitesi

Doç. Dr. Tahsin Akçakanat
Süleyman Demirel Üniversitesi

ÖZET

İşletmeler, beklenmeyen zamanlarda aniden karşılaştıkları değişkenler sebebiyle zor durumlar yaşayabilmektedirler. Kriz dönemleri işletmelerin önceden belirledikleri bazı stratejilere sahip olmaları gerekmektedir. Kriz öncesi hazırlanan strateji sayesinde işletme bulunduğu zor durumu daha kolay yönetebilmektedir. İşletmeler doğal afetler gibi dış faktörlerden kaynaklı krizler yaşayabileceği gibi kurum içerisinde çıkan anlaşmazlıklar, maddi imkânsızlıklar vb. sebeplerle de krize maruz kalabilmektedirler. Krizi yönetecek kişi yönetici değil lider olmalıdır. Her ne kadar kriz işletme için ruhsal bir bunalım anlamına gelmiş olmakla paniğe sebebiyet verse de süreç yönetilirken soğukkanlı olunmalıdır. Lider krizi yönetirken işletme çalışanlarının gruplanmasını sağlayarak süreci kolaylaştırmalıdır. Kriz anı bilinmemekle beraber öncesinde alınan bazı sinyaller sayesinde tahmin edilebilmektedir. Önemli olan kriz anı gelmeden önce planlamaların yapılması ve uygun stratejilerin saptanmasıdır. Her ne kadar kriz öncesinde planlama yapılmış olsa da kriz sırasında durum değerlendirmesi yapılarak planlamaya ekleme yapılabilmektedir. Krizden etkilenen işletme en kısa sürede toparlanarak müşterilerine hizmet vermeye devam etmelidir. Kriz öncesinde hazırlanan stratejiye uyulduğu takdirde kriz atlatıldıktan sonra mutlaka değerlendirmesi yapılmalı ve stratejinin başarılı veya eksik yönleri gözden geçirilerek değerlendirmeye alınmalıdır. İşletmeler krizin yalnızca kendi başına geleceğini düşünebilirler oysa rakip işletmelerde benzer ya da aynı krizleri yaşayabilmektedir. Bu durum göz önünde bulundurularak rakip işletmelerin önüne geçmek için uygun stratejiler belirlenmeli ve rekabette fark yaratılarak bir adım öne geçilebilmektedir. İşletmeler kriz sırasında müşteri memnuniyetini de en üst safhada tutmakla yükümlüdür. Sadece krizi yönetmekle kalınmamalı paniğe kapılan müşteriler de göz önünde bulundurularak gerekli görülen bilgi verilmeli ve memnuniyet sağlanmalıdır. Müşteri memnuniyeti sadece müşterinin tüketmiş olduğu ürünün kalitesi ve fiyat performans dengesiyle değerlendirilmemelidir. Müşteri çalışmış olduğu işletmenin yaşadığı olumsuzluk durumunda da bilgi almak istemektedir. Lider süreci doğru yönetir ve krizi atlattırır hem işletmesini bir adım yukarıya taşımış olur hem de müşteri memnuniyetini sağlayarak saygınlık kazanmış olacaktır. Tüm bu sebeplerden dolayı kriz olumsuzluk olarak ifade edilmemeli işletme için fırsata çevrilebilecek, diğer rakiplerinin önüne geçebilecek olumlu bir durum sunduğunu da unutmamalıdır.

Yukarıda bahsi geçenler ışığında bu çalışmada, kriz dönemlerinde müşteri ilişkileri yönetiminin önemi üzerinde durulmuştur. Müşteri memnuniyetinin bu dönemlerde nasıl

sağlanacağı hususunda teorik çerçevede bilgiler verilmiştir. Çalışmanın, kriz durumlarıyla yüzleşen uygulamacılar açısından faydalı bilgiler içerdii ve yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kriz Yönetimi, Müşteri Memnuniyeti, Müşteri İlişkileri Yönetimi*

Tükenmişlik Sendromu: Bir Kamu Kurumunda Uygulama

Yüksek Lisans Öğrencisi Fatih İNAL

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Prpf. Dr. Meral EROL FİDAN

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

ÖZET

Kurum personelinin kurumu özümsemeleri; kurumun hedeflerine, politikalarına ve kimliğine bağlılık hissetmelerini sağlar. Bu personelin kurumda önemsenmesi ve tatmin edilmesi ile de bağlantılıdır. Bununla birlikte personelin yeterli şekilde tatmin edemeyen ya da etmeyen ve personelin önemsenmediği bir ortamda ise tükenmişlik algısı oluşma ihtimali yüksek olacaktır. Kurumda yaşanan iş stresi ve artan problemler personel üzerinde önemli etkiler bırakır. Bıkkınlık olarak nitelendirilen tükenmişlik çoğunlukla iş stresinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Tükenmişlik çalışanların kendisinden, çevresinden ya da çalıştığı işyerindeki örgütten kaynaklı sıkıntıların, birikerek kişide meydana getirmiş olduğu bir süreçtir. Tükenmişlik, çoğunlukla insanlarla etkileşimin fazla olduğu sektörlerde daha fazla hissedilmektedir. Tükenmişlik öncelikle kurum çalışanlarını etkilemekle beraber, kurum açısından da personel içinde görülme sıklığının artması ile birlikte önemli sorunlar ortaya çıkarabilmektedir. Kamu kurumlarında vatandaşla yüz yüze iletişimin fazla ve yıpratıcı olması, mevzuatın karışık ve sürekli değişmesi, özlük haklarında yaşanan sıkıntılar vb. nedenlerden dolayı kamu personeli yoğun stres ve bunalıma maruz kalmaktadır. Bununla beraber mesai saatleri içerisinde vatandaşla yaşanan sıkıntılarla beraber kurum içerisinde amir ve çalışma arkadaşlarıyla yaşanan sürtüşmelerden dolayı kurum personeli tükenmişliğe uğrayabilmektedir.

Nicel araştırma yöntemleri uygulanan bu çalışmada Bilecik İli Defterdarlık çalışanlarının tükenmişlik duygusu algıları incelenmiştir. 2021 yılında gerçekleştirilen anket ile seçilen üç katılımcıdan elde edilen veriler SPSS IBM 26 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Tükenmişlik ölçeği olarak Maslach Tükenmişlik Ölçeği kullanılmıştır. Frekans değerlendirmesi sonucunda Maslach Ölçeği'nde yer alan ifadelerden en yüksek aritmetik ortalama alınan ifadenin "İşimi yaparken, insanların yaşamlarına olumlu katkı sağladığımı düşünüyorum" ifadesi olduğu tespit edilmiştir. En düşük aritmetik ortalama elde edilen ifade ise "İş yerinde vatandaşlara birer nesneymiş gibi davrandığımı hissediyorum" ifadesidir. Ölçekte yer alan ifadelerin alt boyutlara dağılımı ve bu alt boyutların tükenmişliği ne ölçüde açıkladığı doğrulayıcı faktör analizi uygulanarak, tespit edilmiştir. Kurum çalışanlarının tükenmişlik ölçeğindeki ifadelerle göre algı düzeylerinin cinsiyet ve deneyim değişkenlerine göre aralarında farklılaşp farklılaşmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Kurum personelinin belirlenen değişkenlere göre yapılan hipotez testleri sonucunda aralarında istatistiki anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Tükenmişlik Sendromu, Kamu Kurumu, Defterdarlık*

Hastalık ve Analık Sigortası Uygulamasında Ödeneğe Esas Kazanç Hesabı Değişikliği ve Beklenen Sonuçları

Doç. Dr. Özkan Bilgili

İzmir Demokrasi Üniversitesi

ÖZET

Kısa vadeli sigorta kolları uygulamasında geçici iş göremezlik ödeneğine esas günlük kazanç, iş kazasının veya doğumun olduğu tarihten, meslek hastalığı veya hastalık halinde ise iş göremezliğin başladığı tarihten önceki oniki aydaki son üç ay içindeki prime esas kazançlar toplamının, bu kazançlara esas prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanmaktaydı. Sosyal güvenlik reformundan önce 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu döneminde ve reform sonrası yani 2008/Ekim ayı başından sonra 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile de uygulama belirtilen şekilde yürütülmekteydi. Ancak, 5510 sayılı Kanunda yapılan değişiklik ile 22/04/2021 tarihinden itibaren hesaplama biçimi değiştirilmiştir. İş kazası ve meslek hastalığına dayalı geçici iş göremezlik ödeneğine esas günlük kazanç hesabında bir değişiklik olmamakla birlikte hastalık ve analık sigortası uygulamasında ödeneğe esas günlük kazancın hesaplanma biçimi değiştirilmiştir. Artık, analık ve hastalık halinde iş göremezliğin başladığı tarihten önceki oniki aydaki prime esas kazançlar toplamının, bu kazançlara esas prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle ödeneğe esas günlük kazanç tutarı hesaplanmaktadır. Bununla birlikte, iş göremezliğin başladığı tarihten önceki son bir yıl içerisinde 180 günden az kısa vadeli sigorta primi bildirilmiş olanlara hastalık ve analık halinde ödeneğe esas tutulacak günlük kazanç, iş göremezliğin başladığı tarihteki günlük prime esas kazanç alt sınırının iki katını geçmemektedir. Yapılan bu değişiklik ile ödeneğe esas kazanç tutarının planlı bir biçimde üç aylık dönemde daha yüksek bildirilmesi suretiyle daha yüksek geçici iş göremezlik ödeneği alınmasının önüne geçilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Bu tür uygulamaların sahte sigortalılık ve sosyal sigorta suistimalleri kapsamında anlam ifade ettiği görülmektedir. Hastalık ve analık sigortası kapsamındaki 4/a statüsündeki sigortalılar için prime esas kazanç beyanının işverenleri tarafından yapıldığı dikkate alındığında bu yönlü suistimallerin işveren ve sigortalının anlaşması suretiyle yapılabileceği söylenebilir. Hiçbir 4/b statüsündeki sigortalı hakkında hastalık sigortası hükümleri uygulanmadığı için 4/b'liler yönünden suistimalden de söz edilemeyecektir. Öte yandan, şirket ortakları hariç diğer tüm 4/b statüsündeki sigortalılar hakkında analık sigortası hükümleri uygulandığından, prime esas kazançlarını da kendileri belirleyip beyan ettiklerinden suistimal olasılığından söz edilebilir. Çalışmamızda, 22/04/2021 öncesi ve sonrası döneme ilişkin olmak üzere örnek hesaplamalar yapılmak suretiyle değişikliğin muhtemel sonuçları üzerinde durularak, tespit, eleştiri ve önerilerimize yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geçici iş göremezlik ödeneği, Ödeneğe esas günlük kazanç, Hastalık sigortası, Analık sigortası

Understanding The Social And Environmental Factors For Attending Physical Activities In Duzce City : Supports And Barriers

Doç. Dr. Pınar Gültekin

Düzce Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Helin Saraç

Düzce Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Burcu Düzen

Düzce Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Burak Yıldız

Düzce Üniversitesi

ABSTRACT

As determinants of physical activity participation; Biological, physical and social environmental dimensions play an important role. These dimensions are also expressed as factors that increase and facilitate participation in physical activities. Although it has been stated that the most important barrier of physical activity is lack of time, it has been shown that many variables, including psychological, physiological and behavioral variables, affect physical activity. Different studies in the literature reveal that the rapid development of technology and the increase in the rate of urbanization lead individuals to a sedentary life. Individuals' access to physical activity opportunities, green spaces and safety in their living spaces can also be counted among the factors that affect participation in physical activity. Within the scope of this study, the socio-demographic characteristics of the users were evaluated with the outdoor design elements that support or prevent the participation of urban people in physical activity in the immediate vicinity of their residences.

As the study area, Konuralp district, where university students and individuals working 8 hours a day live intensively, was chosen in Düzce City. The population of Konuralp district was evaluated in terms of gender, education level, average age and income status. Field work was carried out in the study area, and photographs were taken from 5 different streets where the young and working urban population is dense. The photographs were presented to 10 different researchers who have studies about the importance of physical activities in outdoor design. They were asked to evaluate outdoor design elements (flooring element, parking lot, pavement width, lighting element, dustbin, etc.), variety of physical activity (walking path, bicycle path, fitness elements), accessibility, presence of green areas with the range of 1-10 point from insufficient to sufficient.

Field studies were carried out in order to determine the tendency of the individuals living on the 2 streets with the highest and lowest scores to participate in physical activity. Field studies were carried out 5 times in total, after working hours and on weekends in clear and sunny weather. Oral interviews were conducted with 24 individuals who performed physical activity.

After the observations, user interviews, environmental and social evaluations; On the street, where the participation in physical activities is more intense, lighting elements, fitness equipments and width of the road are described as more adequate for physical activities by the experts. And the street that is described as insufficient by the experts, there are safety concerns, insufficient lighting, inappropriate walking path, etc. It is seen that physical activity participation is low due to reasons. It is seen that university students participate in physical activities more than working urban individuals. Within the scope of the results and recommendations in the study; Suggestions have been made to emphasize the environmental design that supports participation in physical activity, to address safety concerns, and to ensure the participation of not only young individuals but also adults in physical activity in daily life.

Anahtar Kelimeler: *Behavior, Duzce, Neighbourhood, Physical Activity, Environmental Design*

Genç Yetişkinlerde Algılanan Sosyal Destek Ve Kendini Açmanın Dijital Oyun Bağımlılığı Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Araştırma Görevlisi Ezgi SAYLAN

Artvin Çoruh Üniversitesi

Öğretim Görevlisi Recep ÇOLAK

Trabzon Üniversitesi

ÖZET

Dijital oyun oynamanın olumsuz bir sonucu olan dijital oyun bağımlılığı, kullanıcıların dijital oyunları düzensiz ve saplantılı bir şekilde kullanmaları sonucunda ortaya çıkan ve bireyin sosyal yaşamını olumsuz etkileyen bir durumdur. Kişiler arası iletişimin öneminin her geçen gün arttığı düşünüldüğünde bu durumun istenmeyen bir sonuç olduğu ifade edilebilir. Kişiler arası iletişimin başlamasında, samimiyet ve güvenin oluşmasında ve iletişimin sürdürülmesinde önemli bir iletişim becerisi olan kendini açma kavramı, genel olarak, bireylerin, düşünceleri, duyguları ve deneyimleri de dâhil olmak üzere, kendileri hakkındaki bilgileri başkalarına sözlü olarak anlatmaları olarak tanımlanmaktadır. Bireyler çevrelerinde kimden daha fazla sosyal destek alıyorsa o bireylere kendileri hakkında daha fazla bilgi aktarma eğiliminde olmaktadır. Bu bağlamda algılanan sosyal desteğin azlığı kendini açma davranışının da azalmasına neden olarak dijital oyun bağımlılığını artırabilir. Tüm bunların aksine bireyler çevrelerinden yeterli sosyal desteği alamadıkları durumlarda dijital oyunlar aracılığıyla anonim kaldıklarını düşünerek bu platformları iletişim kurma ve kendini açmanın bir yolu olarak da kullanabilir ve bu durum bireyde bir ihtiyaç haline gelerek bağımlılığa dönüşebilir. Bu bilgiler doğrultusunda bu araştırmanın amacı genç yetişkinlerde algılanan sosyal destek ve kendini açmanın dijital oyun bağımlılığı üzerindeki yordayıcı rollerini incelemek ve bu değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. İlişkisel tarama modeline göre yapılandırılan bu araştırmanın katılımcılarını 382 genç yetişkin birey oluşturmaktadır. Katılımcılar uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmaya katılan 382 genç yetişkin bireyin 184'ü (%48.2) kadın, 198'i (%51.8) erkektir. Katılımcıların yaşları 18 ile 30 arasında değişmekte olup ortalama yaş 21.96'dır (SD=2.93). Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Kendini Açma Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmış, ölçekler hem çevrim içi ortamda hem de yüz yüze formlar aracılığıyla katılımcılara uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde IBM SPSS Statistics v26.0 paket programından yararlanılmıştır. Analize başlamadan önce çoklu doğrusal regresyon analizinin varsayımları kontrol edilmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak çarpıklık ve basıklık değerleri, değişkenler arasındaki korelasyonlar, varyans büyütme faktörü, tolerans değerleri ve Durbin-Watson testi sonuçları incelenmiştir. Yapılan çoklu doğrusal regresyon analizinde dijital oyun bağımlılığı bağımlı değişken; algılanan sosyal desteğin aile, arkadaş ve özel insan alt boyutları ile kendini açmanın niyet, miktar, olumluluk, dürüstlük ve kontrol alt boyutları bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre yordayıcı modelin dijital oyun bağımlılığındaki varyansın %58'ini açıkladığı görülmüştür. Ayrıca analiz sonucunda kendini açmanın miktarı ve kontrolünün dijital oyun bağımlılığını anlamlı düzeyde

yordadığı, algılanan sosyal desteğin aile, arkadaş ve özel insan alt boyutları ile kendini açmanın niyet, olumluluk ve dürüstlük alt boyutlarının ise dijital oyun bağımlılığını anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur. Araştırma sonuçları literatür doğrultusunda tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Dijital oyun bağımlılığı, algılanan sosyal destek, kendini açma, genç yetişkinler*

İşletmelerde Hile Konusu Üzerine Yapılan Ulusal Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Doktora Öğrencisi Erdi Petek
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Araştırma Görevlisi Salih Mutlu
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

ÖZET

Hile, etkileşimde bulunulan karşı tarafı yanıltmak amacıyla gerçekleştirilen düzen, dolap, oyun ve iş çevirmek; yani kısacası gerçek durumu gizlemek veya değiştirmek anlamına gelir. Özellikle işletmelere yönelik olan hile eylemi küresel anlamda bir sorun teşkil etmektedir. Söz konusu sorun, gerek nicelik gerekse de nitelik açısından her geçen gün daha da yaygın hale gelmektedir. Artan piyasa rekabeti karşısında zorlaşan mücadele göz önünde bulundurulduğunda, iş akış sürecinde hızlı hareket etmenin kazandıracığı avantajlar gibi pek çok konu işletmelerde hile yapılmasına zemin hazırlamaktadır. İşletmelerde hile konusu değerlendirilirken, özel işletmeler, halka açık işletmeler, kamu kurumları ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar gibi birçok işletme türü analiz çatısı altında girmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 2010-2021 yılları arasında hile konusu üzerine yazılan gerek ulusal gerekse de uluslararası işletmeleri esas alan ve Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi tarafından yayımlanmış olan ulusal tezlerin bibliyometrik analizinin yapılmasıdır. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden biri olan ve sosyal bilimlerde sıklıkla başvurulan bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz yönteminde hem matematiksel hem de istatistiksel tekniklerden faydalanılarak dergi, kitap ve benzeri organlarda yayımlanmış olan bilimsel çalışmaların incelenmesi söz konusudur. Analiz kapsamında toplamda 71 tanesi yüksek lisans tezi, 16 tanesi de doktora tezi olmak üzere 87 teze ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler içerik analizi yöntemiyle ilk etapta sayısal verilere aktarılmış olup Microsoft Excel programı tabanında matematiksel ve istatistiksel çerçevede analize tabi tutulmuştur. Çalışma ile birlikte elde edilen başlıca bulgular şunlardır: Hile konusunda işletmeler üzerine çalışılmış tezlerin 52 tanesi devlet üniversitelerinde 35 tanesi vakıf üniversitelerinde olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmalardan 41 tanesi kadın, 46 tanesi ise erkek yazar tarafından tamamlanmış olup, çalışmalardan 43 tanesinde nicel yöntemle, 44 tanesi ise nitel yöntemle incelenmiştir. 2010-2021 döneminde işletmelerde hile konusunda sayıca en fazla tez, 16 tanesi yüksek lisans ve 1 tanesi de doktora olmak üzere 2019 yılında tamamlanmıştır. Bir diğer sonuç ise, konu hakkında yapılan çalışmaların %34’ü Marmara Üniversitesi ve Okan Üniversitesi öğrencileri tarafından yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Hile, İşletmelerde Hile, Bibliyometrik Analiz.*

Dijital Dönüşüm Ekseninde Türk Vergi Hukukunda E-Vergi Denetimi ve Yapay Zeka

Prof. Dr. Ramazan ARMAĞAN
Süleyman Demirel Üniversitesi

Öğretim Üyesi Dr. Ayşe ARMAĞAN
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

ÖZET

Devletin varlığı, devamlılığı ve sosyo ekonomik gelişmelerini yönlendirici ve uyumunu sağlayan giderlerin tümünü oluşturan “kamu harcamaları” finansmanında, ana kaynak olarak vergi gelirlerinden yararlanılmaktadır. Bu nedenle kamu maliyesi açısından; kamu gelir-gider dengesinin kurulması ve sürdürülebilmesinde, vergilerin tam ve zamanında toplanması büyük önem arz etmektedir. Herhangi bir vergi sisteminin başarısı; uygulamaya yön veren idari, hukuki ve teknik altyapının sağlam temellere dayandırılması ve işletilmesi, güncel gelişmelere uygun esneklikte olması ve etkin bir denetim ile desteklenmesine bağlıdır. Özellikle, etkin vergi denetiminin gerçekleştirilmesi sayesinde hem vergi idaresinin kendi iş ve işlemlerinin kolaylaştırılması hem de mükelleflerin vergileme sürecinin sorunsuz bir şekilde tamamlaması ve objektif bir yaklaşımla adil bir vergilemenin gerçekleştirilmesi sağlanabilecektir. Yirminci yüzyılın son çeyreğine damgasını vuran küreselleşme süreciyle birlikte yaşanan gelişmeleri etkileyen bilgi teknolojilerindeki gelişim, değişim ve uygulamalar, günlük yaşamın her alanında yoğun şekilde görülmeye başlamıştır. Sosyo-ekonomik, siyasi, teknolojik alanda yaşanan gelişmeler, özellikle gelişmiş ülkelerde vatandaş-devlet uyumu açısından kamu yönetiminde de e-devlet çalışmalarının başlatılmasını zorunlu hale getirmiştir. Ülkemizde de e-devlet kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların öncülerinden olan Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde bilgi teknolojilerinden yararlanılarak projeler bazında e-vergi uygulamaları başlatılmıştır. Böylece özellikle vergide etkinliğin artırılması amacıyla vergi denetiminde de elektronik uygulamalara önemle yer verilmeye çalışılmıştır. Ülkemizde, e-devlet dönüşüm süreci ile ilgili gerçekleştirilen hukuki ve teknik altyapı yönüyle iyi bir konuma gelinmiştir. Ancak buna rağmen, dünya genelinde bilişim teknolojileri alanındaki hızlı değişim ve gelişmelerin etkisi, kamu yönetiminde elektronikleşmeden dijitalleşmeye geçiş ile farklı bir boyut kazanmış olup günümüzde yapay zeka ekseninde yeni dünya düzenine göre şekillenmeye başlamıştır. Bu nedenle teknoloji kullanımının gerektirdiği ve durdurulması veya gerisinde kalınması mümkün olmayan bu süreçte gelişmelerin takibi ve kullanımı artık bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu çalışma kapsamında; e-vergi uygulamaları ve vergi denetimi projelerinin vergi sistemine etkisi ve katkısı ile yapay zeka çalışmalarının gelecekteki vergi denetimini nasıl şekillendireceği bakımından literatür destekli bir değerlendirme yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Vergi Denetimi, Bilgi Teknolojileri, Elektronik Vergi Uygulamaları, Yapay Zeka*

Türkiye’de Dış Ticaret Üzerinden Alınan Vergilerin Türk Ekonomisi Üzerindeki Etkileri

Prof. Dr. Coşkun KARACA
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Emre ÇINAR
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

ÖZET

Ülkelerin kalkınmasında önemli bir yere sahip olan dış ticaret, ülkeler arasında yapılan mal ve hizmet alım satımı olarak ifade edilmektedir. Her ne kadar büyüme teorileri, ülkelerin kalkınmasında ihracatın daha büyük öneme sahip olduğunu savunsalar da özellikle yatırım ve ara malı konusunda yeterli birikime sahip olmayan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ithalatın da büyüme üzerinde dolaylı etki gösterdiği söylenebilir.

Ancak Merkantilizm düşünce akımından bu yana ihracatın ülkeler için önemi sürekli vurgulanmış ve ihracatın artırılması amacıyla hükümet müdahalelerine başvurmanın meşru olduğu kabul edilmiştir. Güçlü bir ekonomi için ihracatı artırmak ve ithalatı en aza indirmek üzere tasarlanmış olan Merkantilist düşünce, toplum refahının ülkenin küresel ticaretten aldığı paya göre değişeceğini savunmaktadır. Merkantilizme göre bir ülkenin zenginliği sahip olduğu altın ve gümüş rezervleriyle ölçüleceğine göre serveti artırmanın yolu devletin korumacı bir rol oynaması, ihracatı desteklemesi ve ithalatı sınırlamasıyla mümkündür. Bu tür bir yaklaşım yerli üretimin korunması, istihdamın artırılması ve gelirin ülke içinde kalması için de etkin bir politikadır.

Sonraki dönemlerde Klasik İktisat anlayışının önemli savunucularından olan David Ricardo geliştirdiği Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi ile dış ticarete farklı bir yaklaşım getirmiştir. Ricardo’ya göre bir ülke hangi malı daha az maliyetle üretiyorsa o mal üzerinde uzmanlaşmalı ve ülkeler ucuza ürettiği ve uzmanlaştığı malları diğer ülkelere satarak daha fazla dış ticaret kazancı elde etmelidirler. Zira Ricardo dış ticaretin, kaynakların daha verimli dağılımını sağlayacağı için toplam üretimi ve ülkelerin refahını artırıcı bir etkiye sahip olduğunu savunmaktadır.

Her ne kadar bazı yazarlar bu teoriye eleştirel yaklaşırsa da günümüzde ülkeler katma değeri yüksek ürünlerin ihracatında birbirleriyle kıyasıya rekabet içerisindedir. Bu ülkelerden biri olan Türkiye özellikle ithalat üzerinden aldığı vergilerle küresel ticaretten aldığı payı artırmaya çalışmaktadır.

Bu vergiler içerisinde gümrük vergisi geçmişte toplam vergi gelirleri içerisinde önemli bir paya sahip olsa da 1990’lı yıllardan itibaren yerini eş etkili vergilere bırakmıştır. Zira Avrupa Birliği ile yapılan anlaşmalar neticesinde Türkiye dış ticaret üzerindeki vergileme yetkisini Birliğe devretmiş ve azalan vergi gelirlerini telafi etmek amacıyla alternatif yollara başvurmuştur. Nitekim günümüzde hariçte alınan katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi gelirleri, toplam vergi gelirleri içerisinde %20’ye varan paylara ulaşmıştır. Dış ticaret üzerinden alınan bu vergiler kamu finansmanı için önemli bir kaynak olmasının yanı sıra ekonomik amaçların gerçekleştirilmesinde de önemli faydalar sağlamaktadır.

Bu kapsamda tebliğde iki konu üzerinde durulmuştur. İlk olarak Türkiye'nin küresel ticaretten aldığı payın artırılmasında vergilerin rolü anlatılmış, sonrasında ise dış ticaret hacmindeki artışın milli gelir başta olmak üzere istihdam, reel ücret düzeyi, tasarruf ve sermaye birikimi üzerindeki etkileri analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Dış Ticaret, Türkiye'de Dış Ticaret Hacmi, İhracat, İthalat, Dış Ticaret Üzerinden Alınan Vergiler.*

Aktivist Markaların Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Tüketici Marka Tutumu Üzerindeki Rolü

Yüksek Lisans Öğrencisi Büşra SARIŞEN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer AYDINLIOĞLU

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

ÖZET

Toplumu ve toplumsal sorunları gündemine almayan markaların ağır bir biçimde eleştirildiği, sosyal medya platformlarında protesto ve linç edildiği bir çağda markalar stratejik olarak sosyal sorumluluk çalışmalarına yoğunluk vermektedir. Her geçen gün değişen tüketici profilleri ve beklentileri, markaları ağır yükümlülükler altına iterken, markalar da bu beklentilere yanıt verebilecek etkinlikler gerçekleştirmeye odaklanmıştır. Tüketiciler, markalardan yaşanan toplumsal, siyasal, ekonomik, politik ve çevresel olaylar karşısında sessiz kalmamalarını gerektiğinde doğru ve stratejik kararlar alarak harekete geçmelerini beklemektedirler. Bu tür olaylara yönelik destek verme veya harekete geçme gibi eylemlerde bulunan markalar, aktivist marka olarak değerlendirilmektedir. Bu tür markalar gerçekleştirdikleri etkinlikler ile toplulukları bilinçlendirir, farkında kılar ve harekete geçirir. Bu çalışma, aktivist markaların yürüttüğü sosyal sorumluluk faaliyetlerinin tüketici marka tutumu üzerindeki rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye’de önde gelen bir temizlik markası olan Cif markasının yürütmekte olduğu “Temizken Güzel” adlı sosyal sorumluluk kampanyasının tüketici nezdinde markaya yönelik tutumunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında benimsenen yöntem ve teknik, nicel yöntemden ziyade bir nitel veri toplama yöntemi olan ve katılımcılardan derinlemesine bilgi toplamayı amaçlayan odak grup görüşmesi tekniğidir. Çalışmanın evrenini Sivas Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri oluştururken, örneklemini Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü’nde eğitim görmekte olan 6 lisans ve 6 yüksek lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada yarı yapılandırılmış bir soru formu hazırlanmış ve katılımcılara sorular tek tek yöneltilmiş ve katılımcıların cevapları kaydedilmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek katılımcıların söz konusu kampanyaya yönelik farkındalığı, tutumları ve değerlendirmeleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Literatürde sosyal sorumluluk kampanyalarına yönelik akademik çalışma sayısı yeterli olsa da aktivist markaları konu alan akademik çalışma sayısı azdır. Bu çalışma ile Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinin örnekleme dahil edilen kampanya üzerinden literatüre katkı sunacağı ön görülmektedir. Çalışma sonucunda, katılımcıların çoğunun Cif markasının yürüttüğü “Temizken Güzel” sosyal sorumluluk kampanyası ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olduğu, kampanyanın katılımcıların çoğunda yeterince tanınırlık ve hatırlanırılık oluşturduğu ifade edilebilir. Katılımcıların çoğunun (6 Kişi) markaların düzenlediği aktivist eylemlere katılma şekli olarak online platformları tercih edeceklerini belirtmeleri dikkat çekici bir bulgudur.

Anahtar Kelimeler: *Aktivizm, Aktivist Marka, Sosyal Sorumluluk, Cif*

Örgütsel Güven, Örgütsel Sessizlik ve Çatışma Yönetimi İlişkisi: Konaklama İşletmeleri Örneği

Doç. Dr. Mehmet SAĞIR

Selçuk Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Ayşegül GÜDÜL

Selçuk Üniversitesi

ÖZET

Son yıllarda örgütlerde başarının gelmesi ve rekabetçi örgüt olma adına, örgüt içi negatif davranışların ortadan kaldırılması gerekliliği hem yönetim hem de davranış biliminin çalışma alanını fazlasıyla meşgul etmiştir. Örgüt içi negatif davranışlardan ikisi örgütsel sessizlik ve çatışmadır. Örgüt içerisinde işgörenlerin örgütsel problemlerle ilgili olarak düşündüklerini, fikirlerini ve bildiklerini bilinçli olarak dile getirmemesi ve sessiz kalması örgütsel sessizlik olarak tanımlanırken, aynı işgörenlerin kendi fikir, düşünce ve inandıkları doğrular çerçevesinde diğer işgörenler ile karşı karşıya gelmesi ise çatışma olarak ifade edilmektedir.

Hem örgütsel sessizlik hem de çatışma davranışının, örgütte sergilenmesi rekabet edebilirlik noktasında örgütün faaliyetlerinde, özellikle bilgi ve düşünce paylaşımında noksanlıklar yaşanmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla örgüt içerisinde negatif davranışların olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması ya da minimum seviyeye indirilmesi gerekmektedir. Negatif örgütsel davranışların olumsuz etkilerini azaltma noktasında örgütsel güvenin sağlanması tercih edilecek ve istenilecek durumlardan biridir. Örgütsel güven, örgütün sağlamış olduğu destek, liderin işgörenle ve işle ilgili iyi ve doğru düşünceleri vb. durumlar karşısında işgörenin olumlu algıları olarak açıklanabilir.

Örgütlerde güven ortamının olmaması durumunda işgörenler arasında çatışmaların daha fazla yaşanacağı gibi artan çatışma daha fazla güvensizliği beraberinde getirecektir. Benzer şekilde örgütsel sessizlik, güven duygusunun olmadığı veya düşük olduğu durumlarda yüksek seviyelerde olurken, bunun sonucunda işgörenler sessiz kalmayı tercih etmektedir. Her iki durumda da örgütler amaçlarını gerçekleştirmek isterken olumsuz durumlarla karşı karşıya kalır. Bu noktada örgütsel güvenin artırılması, çatışma yönetimini artırırken örgüt içerisinde çatışmanın azaltılmasını ve örgütsel sessizliği azaltacaktır.

Bu çalışmada, 5 Yıldızlı konaklama işletmelerinde, örgütsel güven, örgütsel sessizlik ve çatışma yönetimi arasında nasıl bir ilişki olduğunun tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Elde edilen veriler SPSS programında yapılan analizde, örgütsel güven ile çatışma yönetimi arasında pozitif ve anlamlı ilişki tespit edilirken, örgütsel güven ile örgütsel sessizlik arasında ve çatışma yönetimi ile örgütsel sessizlik arasında negatif ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bu durum, konaklama işletmelerinde çatışma yönetiminin artırılması ve örgütsel sessizliğin azaltılması noktasında örgütsel güvenin önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Güven, Örgütsel Güven, Çatışma, Çatışma Yönetimi, Sessizlik, Örgütsel Sessizlik*

Sosyal Hedeflere Ulaşmak için Bir Yöntem ve Çoğaltma Stratejisi: Sosyal Franchising

Doktora Öğrencisi Özge UĞURLU

Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Güler TOZKOPARAN

Dokuz Eylül Üniversitesi

ÖZET

Sorunsal: Sosyal girişimlerin karşı karşıya olduğu finansal ve sürdürülebilirlik konularındaki kısıtlılıkları açıklamak ve bu kısıtlılıkların üstesinden gelmek için yapılması gerekenleri belirtmek bu çalışmanın amaçlarından biridir. Sosyal girişimlerin büyük çoğunluğu yerel ölçekte faaliyet göstermektedir. Faaliyetlerini gerçekleştirmeleri için finansal sermayeleri yetersiz olduğundan bağışlar ve devlet sübvansiyonlarına bağımlıdırlar (Amin vd., 2002; aktaran Tracey ve Jarvis, 2007). Sosyal girişimlerin büyümeleri ve ölçek genişletmeleri, sermayeyi ve fonları çekmeleri, kanıtlanmış uygulamalarını yaygınlaştırmaları yeni pazarlara girmeleri ve rekabet avantajı elde etmeleri için sosyal franchising umut verici bir stratejiyi temsil etmektedir (Piggot, 2004).

Kapsam: Çalışmada ticari franchising ve sosyal franchising incelenmiş ve aralarındaki farklara değinilmiştir. Ticari franchising ve sosyal franchising'in temelde benzer oldukları belirtilmiştir (Sivakumar ve Schoormans, 2011). Ticari franchising, sosyal franchising sisteminin nasıl çalışacağına dair çerçeve sunmaktadır. Sosyal franchising sürecinde sistematik ve etkin çalışmak için ticari franchising prensiplerinden yararlanılabileceği belirtilmektedir. Sosyal franchising alanında yapılacak çalışmaların sosyal girişimcilik teorisi geliştirmeye de katkı sağlayacağı çeşitli biçimlerde dile getirilmiştir.

Franchiser'lar sosyal iş modelleri ve standartlaştırılmış iyi uygulama örnekleri geliştirirler ve bu modeller sayesinde yeni finansman kaynaklarına ulaşmaları, bağışçıları ve fon sahiplerini cezbetmeleri kolaylaşır. Finansal yapısı güçlenen sosyal girişimler misyonlarını gerçekleştirmede daha başarılı ve daha özgür olurlar. Ekonomik kaygıların azalmasıyla yönetim ve hesap verebilirlik yapılarının misyona uygun bir şekilde oluşturulması kolaylaşır (Zioikowska, 2016).

Katkı: Bu çalışmada, sosyal girişimleri büyütmek ve ölçeklendirmek için bir yöntem sunmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda, sosyal girişimlerin doğası, misyonu ve amaçları konusunda bilgi verilmiştir. Franchising sisteminin uygulanmasına yönelik farklı yöntem, stratejiler ve iş modellerinin geliştirilmesinin literatüre hem niteliksel hem niceliksel katkı sağlayacağı, söz konusu kazanımların ise sosyal girişimleri, franchising organizasyon modelini benimsemeleri yönünde cesaretlendireceği düşünülmektedir. Franchising sisteminin örneğin kültür, organizasyonel değişkenler, bilgi sistemleri, karar verme mekanizmasının delegasyonu, operasyonlar ve faaliyetler, kontrol sistemleri, finansal olarak karşılaşabilecekleri riskler ve bu riskleri azaltmanın yöntemlerinin araştırılması sosyal girişimler için sistemi başlatma ve sürdürme gibi zorlukların üstesinden gelmek için yarar sağlayacaktır.

Sosyal girişimciliğin dış çevre bağlamı girişimin kontrolü dışındaki unsurları içerir; makroekonomik unsurlar, politik ve yasal çerçeve, teknoloji, sosyolojik yapı, riskler ve fırsatlar vb. dış çevre bağlamı gelecek çalışmaların sosyal franchising'i bu bağlamsal faktörler aracılığı ile değerlendirmesine fırsat sunar.

Hukuk, pazarlama, girişimcilik, ekonomi, insan kaynakları yönetimi, psikoloji, sosyoloji ,organizasyon teorileri, paydaş teorisi, sosyal sorumluluk, sürdürülebilir kalkınma gibi pek çok alanda sosyal franchising konusu üzerine araştırma yapılması, kavramın teorik ve uygulama alanında geliştirilmesini sağlayacaktır.

Sosyal girişimlerin motivasyon unsurunun temelde ücret değil sosyal fayda olduğu bilinmektedir. Sosyal franchisingin daha kapsayıcı biçimde toplumsal ihtiyaçları karşılama kapasitesine sahip olması, bu çalışmayı yapmaktaki temel motivasyon unsuru olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Girişimcilik, Sosyal Girişim, Franchising, Ticari Franchising, Sosyal Franchising*

Milletlerarası Özel Hukukta Devletin Mirasçılığı

Dr. Öğr. Üyesi Hümeysra Zeynep Erden

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

ÖZET

Türk Medeni Kanunu'nda (TMK) mirasbırakanın sadece gerçek kişi olacağı; mirasçılardan ise hem gerçek hem de tüzel kişi olabileceği düzenlenmiştir (m. 576). Bu durumda Türkiye Cumhuriyeti Devletinin, ardında hiçbir mirasçı bırakmadan ölen kişinin son yasal mirasçısı olması mümkün olduğu gibi (m. 501) tüzel kişiliği dolayısıyla atanmış mirasçı olması da imkân dâhilindedir. Benzer şekilde yabancı bir devletin de mirasbırakan tarafından mirasçı olarak atanmasının önünde bir engel yoktur.

Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK) m. 20/1'de, kimlerin mirasçı olduğunun belirlenmesinde ölenin milli hukuku esas alınmaktadır. Maddenin devamında ise, "Türkiye'de bulunan taşınmazlar hakkında Türk hukuku uygulanır" demek suretiyle Türk hukukunda mirasçılığın tespitinde taşınır ve taşınmaz malvarlığı değerleri açısından ikili bir ayırım yapılmıştır. Buna göre, terekedeki taşınır malvarlığı değerleri ile Türkiye dışındaki taşınmaz malvarlığı değerleri üzerindeki yasal ya da atanmış mirasçılardan tespitinde ölenin milli hukuku uygulanırken Türkiye'deki taşınmazlar için Türk hukuku uygulanmaktadır. Mirasçılığın tayininde mirasçılardan vatandaşlığının bir rolü yoktur. Bu anlamda yabancı mirasbırakanın aynı vatandaşlığa tâbi mirasçıları ile farklı devlet vatandaşlığına sahip mirasçıları ve Türk vatandaşı mirasçıları açısından mirasçılıklarının tespitinde uygulanacak hukuk bakımından bir fark yoktur; mirasçılığın tespitinde Türkiye'de bulunan taşınmazlar için Türk hukuku uygulanacak, nerede olduğu fark etmeksizin terekede yer alan tüm taşınırlara dair mirasçılardan belirlenmesinde ise ölenin milli hukuku uygulanacaktır. Terekedeki taşınır ve taşınmazlara göre belirlenen miras stütüsü uyarınca mirasbırakanın hiçbir mirasçısının olmaması durumunda ise, terekenin âkıbeti önem arz etmektedir. MÖHUK m. 20/3'e göre, "Türkiye'de bulunan mirasçısız tereke Devlete kalır". Bu durumda öncelikle mirasçısız terekenin tespiti gerekmektedir.

Terekenin, mirasçısız olması, mirasbırakanın yasal ya da atanmış hiçbir mirasçısının olmadığı anlamına gelmektedir. Bu noktada çalışmada Türk devletinin mirasçısız tereke üzerindeki hakkının niteliğinin tayini amacıyla sahipsiz mala (i) son yasal mirasçı olarak mı yoksa (ii) egemenlik hakkına dayanılarak mı el konulduğu incelenecektir. Ayrıca miras statüsüne göre yabancıların Türkiye'deki terekesine yabancı devletin yasal mirasçı olması ya da mirasbırakanın yabancı bir devleti Türkiye'de bulunan tereke için mirasçı ataması durumunda terekenin mirasçısız kabul edilip edilemeyeceği de ele alınacaktır. Bunların yanında, mirasbırakanın milli hukukuna göre -mirasbırakanın vatandaşı olduğu- yabancı devletin son yasal mirasçı olması ile yabancı devletin ülkesindeki mirasçısız terekeye egemenlik hakkına dayanarak el koymasının, Türkiye'deki mirasçısız tereke açısından farklılık teşkil edip edilemeyeceği değerlendirilecektir. Bu açıdan yabancı devletin, Türkiye'deki mirasçılığının topyekûn reddi yerine, taşınır ve taşınmaz tereke için yabancı devletin mirasçılık sıfatının ayrı ayrı değerlendirilebileceği düşüncesindeyiz.

Son olarak çalışmada, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerde ve Yargıtay kararlarında konunun nasıl ele alındığı ve mültecilerin, geçici koruma altındaki kişilerin, vatansızların ve mavi kartlıların Türkiye'deki mirasçısız terekelerinin âkıbetine de yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: *yabancı devletin mirasçılığı, MÖHUK m. 20/3, yabancı tüzel kişinin mirasçılığı*

Egzersiz Yapan Bireylerin Yeme Davranış Bozukluklarının Egzersiz Bağımlılığı Üzerine Etkisi

Yüksek Lisans Öğrencisi Enes SUCULAR,
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Prof. Dr. Kürşat KARACABEY
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, egzersiz yapan bireylerin yeme davranış bozukluklarının egzersiz bağımlılığı üzerine etkisinin araştırılması ve incelenmesidir. Araştırmaya fitness merkezlerine üye olan ve egzersiz aktiviteleri içinde bulunan 365 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerde yeme davranış bozukluğu ile egzersiz bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır ($p < 0,05$). Bireylerdeki yeme davranış bozukluğunun egzersiz bağımlılığı değişkenine bağımlı olup olmadığına bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Bağımsız iki gruba ilişkin ortalama arasındaki farkın manidarlığı İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi ile belirlenmiştir. Üç veya daha fazla bağımsız gruba ilişkin ortalamaların manidarlığı ise Bağımsız K Örneklem Testlerinden Tek Yönlü Varyans Analizi ile test edilmiştir. İki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi bulmak için Pearson Kolerasyon katsayısından (r) yararlanılmıştır. Niteliksel olarak belirtilen iki yada daha fazla grubun arasında fark olup olmadığına belirlenmesinde ki-kare testi kullanılmıştır. Sonuç olarak, yeme davranış bozukluğu ile egzersiz bağımlılığı arasında pozitif yönlü ilişki olup, kadın bireylerde erkek bireylere göre ilişki daha yüksektir. Yeme davranış bozukluğunun egzersiz bağımlılığı üzerine etkisinin olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Egzersiz, Egzersiz Bağımlılığı, Yeme Davranış Bozukluğu*

Türkiye’de Yurtiçi Krediler Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi

Dr. Tacinur Akça

Ordu Üniversitesi

ÖZET

Bankacılık sektöründe gerek özel gerekse kamu sektörüne kullanılan nakdi krediler ülkelerin ekonomik büyümelerine katkı sağlaması açısından her zaman büyük bir öneme sahip olmuştur. Bankacılık sektörü, krediler kanalıyla hem yatırımlar üzerinde hem de üretimde gelişme sağlayarak ekonomik büyümeye doğrudan etki etmektedir. Nakdi kredilerde yaşanan olumsuzluklar özellikle uzun vadede reel sektörü de etkileyerek ekonomik büyümeyi yavaşlatabilmektedir. Kredi hacminin artmasının ekonomik büyümeyi her zaman pozitif etkilediği konusu tartışmalıdır. Zira kredilerin bankalar tarafından planlı ve sistemli bir şekilde kanalize edilmeden kullanılması, üretimi arttırmaktan ziyade azaltıcı etkiler ortaya çıkabilmektedir. Ülkelerin bankalar aracılığıyla kullandığı kredilerin üretime ve yatırımlara arttırıcı etki edecek şekilde tesis edilmesi önem arz etmektedir. Bu açıdan nakdi kredilerin ekonomik büyüme ile olan ilişkisinin analiz edilmesi uygulanacak ekonomi politikalarında yol gösterici olacaktır.

Bu çalışmada Türkiye’de 2004-2020 yılları arasında bankalar tarafından kullanılan toplam kredilerle ekonomik büyüme arasındaki ilişki incelenmiştir. Analizde kullanılan makroekonomik değişkenler; toplam nakdi krediler, reel GSYH, politika faiz oranıdır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklarken VAR (Vektör Autoregression) modeli, Johansen eş bütünleşme testi ve son olarak Engle-Granger nedensellik testi kullanılmıştır. VAR analizi ile değişkenlerin birbirlerine olan etki ve tepkisi ölçülmeye çalışılmış ayrıca varyans ayrıştırması yapılarak herhangi bir değişkende yaşanan şokun bir diğer değişkende yarattığı etki incelenmiştir. Johansen eş bütünleşme testi ile değişkenler arasındaki uzun dönemde eş bütünleşik ilişki tespit edilip Engle Granger nedensellik testi ile de bu ilişkilerin uzun dönemde hangi yönde gerçekleştiği ortaya konulmuştur. Analizde kullanılan veriler 2004 yılının ilk çeyreklik döneminde başlayıp, 2020 yılı ikinci çeyrek verisi ile son bulmaktadır. Kullanılan değişkenler TCMB ve Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi’nden temin edilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarında %10 anlamlılık düzeyinde GSYH’den toplam kredilere doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi vardır. Diğer yandan %5 anlamlılık düzeyinde uzun dönemde toplam yurtiçi krediler ve ekonomik büyümeden politika faiz oranına tek yönlü bir nedensellik ilişkisi vardır.

Anahtar Kelimeler: *Toplam Krediler, Ekonomik Büyüme, Türk Bankacılık sektörü, Var Analizi, Engle- Granger Nedensellik Testi*

Türkiye’de Hata ve Noksan Hesabını Etkileyen Faktörler

Prof. Dr. Rüstem Yanar
Gaziantep Üniversitesi

Dr. Hüseyin ÇELİK
Kilis 7 Aralık Üniversitesi

ÖZET

Bir ülkede yerleşiklerle yabancılar arasında her tür ekonomik işlemin kaydedildiği tablo olan ödemeler bilançosu içerisinde yer alan net hata noksan hesabı, Cari İşlemler ve Finans Hesabı ile kıyaslandığında nispeten önemsiz bir hesaptır. Ödemeler Bilançosuna kaydedilen işlemler çift kayıt muhasebe sistemine göre kaydedildiğinden, sürekli dengede olması gereken bir tablodur. Ancak, kaynağı belli olmayan döviz giriş çıkışları, veri toplama ve kayıt hatalarından kaynaklanan problemler, ödemeler bilançosunda bu dengenin oluşmasını engeller. Net hata noksan hesabı, bu durumda dengeleyici bir hesap olarak Ödemeler Bilançosunda yer alır. Türkiye’de Son yıllarda net hata noksan hesabının yüksek düzeylerde seyretmesi bu hesaba olan ilgiyi arttırmıştır. Teorik olarak ölçüm hatalarından kaynaklandığı, verilen elde edilme zamanları ve toplanma yöntemindeki farklılıklardan kaynaklanabilir. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de Yüksek düzeylerde seyreden net hata noksan hesabını belirleyen potansiyel etkenler analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, 2009-9-2022-1 dönemi arasında aylık verileri kullanılarak, Döviz Kuru, Yerleşiklerin Yurt dışı Mevduatları, İhracat, Bavul Ticareti, Turizm Gelirlerinin net hata noksan üzerindeki etkisi ARDL yöntemi kullanılarak araştırılmıştır. Yapılan Analiz sonucunda, İhracat miktarı hem kısa hem de uzun dönemde Net hata noksan üzerinde pozitif bir etkide bulunurken, Bavul Ticareti ve Döviz kurları negatif yönde etkilemektedir. Teorik beklentilerin aksine, Turizm gelirleri ve Yerleşiklerin yurt dışı mevduatlarının Net hata noksan üzerinde etkisi istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Ödemeler Bilançosu, Net hata Noksan Hesabı, ARDL*

Türkiye’de Vergi Kaçırma Eğilimini Etkileyen Faktörler, Bazı Vergi Kaçırma Yöntemleri Ve Çözüm Önerileri

Prof. Dr. Coşkun KARACA
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Doktora Öğrencisi Mustafa Hakan ŞİMŞEK
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ÖZET

Vergi kaçırmanın tarihsel kökenleri çok eskiye dayanmakla birlikte günümüzde gelişen teknoloji ve bu alana yönelik insan arayışlarıyla birlikte niteliksel ve niceliksel olarak değişerek devam etmiştir. Vergi kaçırmak pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de suç olarak sayılmaktadır. Vergi toplama yetkisi verilmiş idarenin vergi gelirlerini ençoklaştırma ve vergi ödevi yüklenmiş mükellefin genel olarak servetlerinde vergi nedeniyle ortaya çıkan azalışa gönüllü uyum göstermelerini tesis etme gayesi, ağırlıklı olarak beyan esaslı vergi bildirimleri ile de birleşmesi neticesinde çoğu zaman mükellefin vergi kaçırma eylemi ile sonuçlanmakta ve idare hedeflediğinin altında bir vergi geliri elde etmektedir.

Vergi kaçırmanın altında yatan sebeplere bakıldığında çeşitli gerekçeler olduğu görülmektedir. Bunlar arasında vergi oranların yüksek olması, mükelleflerin kamu harcamalarındaki savurganlıklar nedeniyle vergi idaresine güven duymaması, bireyin sahip olduğu gelir düzeyi, vergi denetimlerin yetersizliği, vergi kanunlarının sık değişmesi ve içeriklerinin anlaşılır olmaması, mükelleflerin vergi ödevi konusunda bilinçsizliği ve vergi kaçırmaya yönelik cezaların caydırıcı olmaması gibi pek çok etken olduğu gözlenmiştir.

Mükellefler tarafından vergi kaçırma yöntemleri arasında ise vergi dairesine kayıt olmamak, envanter kayıtlarında oynama yapmak, mal ve hizmet satışlarında fatura düzenlememek veya eksik düzenlemek, istisna ve muafiyet şartlarını taşımadığı halde bunlardan yararlanmak gibi geleneksel yöntemlerin yanında; transfer fiyatlandırması yoluyla ilişkili şirketlere düşük veya yüksek fiyatla mal ve hizmet satarak veya alarak kazancı düşük göstermek, safi kazancı/kârı forward gibi araçlar kullanılarak gelecek yıllara taşımak, option, futures, forward, swap gibi araçlar kullanılarak kağıt üzerinde gider oluşturmak, ithalat veya ihracat sonucunda elde edilmiş kârın bir kısmını vergi cennetlerinden geçirek orada bırakmak gibi pekçok yeni ve teknolojik yöntemler de kullanılmaktadır. Vergi ödeme konusundaki isteksizlik neticesinde ortaya çıkan vergi kaçırma suçu ve bu suça yönelik cezalar Vergi Usul Kanunu’nun (VUK) 359. maddesinin a,b,c ve ç bentlerinde ele alınmış ve ayrıca 359. madde kapsamındaki suçların cezalandırma usulüne 367. maddede yer verilmiştir.

Ekonomi içerisindeki kayıt dışılıkla yakından ilişkili olan vergi kaçırma eylemini önlemeye yönelik yapılması gerekenlerin başında şüphesiz uygulanmakta olan vergi politikalarının yeniden ele alınması, verginin adaletli dağıtılarak başta istihdam sağlayan mükellefler özelinde vergi yükünün azaltılması, vergi mevzuatının basit, anlaşılır ve sade bir dille yeniden ele alınması, elektronik ticaretle ilgili vergisel düzenlemelerin yapılması, sağlıklı kayıt ve belge düzeninin oluşturulması, bürokrasi ve kırtasiyeciliğin azaltılması, vergi denetimlerinin etkin ve kapsayıcı olması ve vergi aflarının, muafiyet ve istisnaların

toplumda vergi ahlâkının ve bilincinin yerleşmesini yozlaştırıcı etkide bulunmamasının yer alması gerektiği gözlenmiştir.

Bu bağlamda çalışmada öncelikle Türkiye’de vergi kaçırma eyleminin nedenleri ve sonuçları ile vergi kaçırma yöntemleri tartışılacak sonrasında ise kamu hizmetlerinde aksamaya neden olan bu önemli sorunun çözümü için politika önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Vergi Kaçırma, Vergi Kaçakçılığı, Vergi Kaçırma Yöntemleri, Vergi Kaçakçılığına Yönelik Çözüm Önerileri*

Eğitim ve Geliştirmenin Örgütsel Sessizliğe Etkilerinde Örgütsel Öğrenmenin Aracılık Rolü: Konaklama İşletmesi Çalışanları Üzerine Bir Uygulama

Doktora Öğrencisi Aslı Uğur AYDIN

Selçuk Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet SAĞIR

Selçuk Üniversitesi

ÖZET

Günümüz bilgi ve teknoloji çağında, işletmelerin rekabet avantajı elde edebilmesi adına geleneksel yönetim tekniklerinin yerine modern yönetim tekniklerinin kullanılması işletmeler açısından büyük önem taşımaktadır. Aksi durumda, işletmelerin üstün performans sergilemesine ya da hayatını devam ettirmesine engel olabilecek herhangi bir işletme hastalığına yakalanma olasılığı artacaktır.

Örgütsel sessizliğe yakalanan işgörenlerin işletme ya da işleri ile ilgili düşünce ve kaygıları, sessiz kalmalarına sebep olabilmektedir. Örgütsel sessizlik olumsuz bir durumu ifade ediyor olsa da doğru yönetilmesi durumunda örgüte fayda sağlayacak olumlu sonuçları da barındırmaktadır. Çalışanların işletme menfaatlerini koruyabilmek için sessiz kalmaları, işletmeler açısından istenen bir davranış olmakla birlikte, işletmenin geleceği için de olumlu bir durumdur. Yaşanabilecek tüm olumsuz durumların kontrol altına alınabilmesi için çalışanların işletme amaçları doğrultusunda, gerekli görülen alanlarda eğitim ve geliştirme faaliyetleri ile desteklenmesi, insan kaynağının yeteneklerini geliştirme ve aynı zamanda örgütsel öğrenmeyi sağlayacaktır. Yani, örgütte sessizliğin ortadan kaldırılabilmesi için eğitim ve geliştirme faaliyetleri ile birlikte, buna bağlı olarak örgütsel öğrenme de gerçekleştirilmiş olacaktır.

Hem işletmenin hem de çalışanların yararına yapılan eğitim ve geliştirme faaliyetleri, iki tarafında kazanmasını sağladığı için kazan-kazan prensibinin gerçekleştiği söylenebilmektedir. Ayrıca, eğitim ve geliştirme faaliyetlerinin uygulanabilmesi için gerçekleştirilmesi gereken süreçler, işletmeyi öğrenen örgüt haline getirerek, öğrenmeye engel tüm durumları ortadan kaldıracaktır. Böylece çalışanlar da öğrenmeye karşı pozitif bir yaklaşım sergilerken, eğitim ve geliştirme faaliyetleri sonucunda çalışanların yetkinlikleri artacaktır. Tüm bunlara ek olarak, öğrenmeye açık bir örgüt kültürünün oluşturulması, çalışanlara karşı örgütsel desteğin ve üst yöneticilerle çalışanlar arasındaki ilişkilerin karşılıklı iletişim ve etkileşimin gelişmesi sonucunda arttırılacağı söylenebilmektedir. Konaklama işletmelerinde yapılan bu çalışmada; eğitim ve geliştirmenin, örgütsel sessizlik ve örgütsel öğrenme, örgütsel öğrenmenin ise örgütsel sessizlik üzerindeki etkisi; eğitim ve geliştirme, örgütsel öğrenme ve örgütsel sessizlik arasındaki ilişki; eğitim ve geliştirme faaliyetlerinin örgütsel sessizliğe olan etkisinde örgütsel öğrenmenin aracılık rolü oynayıp oynamadığının araştırılması amaçlanmaktadır. SPSS ile yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar neticesinde eğitim ve geliştirmenin örgütsel sessizlik ve örgütsel öğrenme ve örgütsel öğrenmenin örgütsel sessizlik üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğu, eğitim ve geliştirme, örgütsel sessizlik ve örgütsel öğrenme arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu, AMOS ile yapılan yapısal eşitlik modeliyle de eğitim ve geliştirmenin örgütsel sessizlik üzerindeki etkisinde örgütsel öğrenmenin kısmi aracılık rolü oynadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İKY, Eğitim ve Geliştirme, İşletme Hastalığı, Örgütsel Sessizlik, Örgütsel Öğrenme

Döviz Kurlarındaki Değişimin Yurtiçi Fiyatlara Geçiş Etkisi: Türkiye Üzerine Bir Uygulama

Prof. Dr. Rüstem Yanar
Gaziantep Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet ŞAHBAZ
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Eyüp BERK
Gaziantep Üniversitesi

ÖZET

2021 yılının son aylarında Türkiye’de yaşanan döviz kurlarındaki ani yükselmesi, döviz kuru, cari açık ve enflasyon tartışmalarını yeniden gündeme getirmiştir. Ekonomi yönetimi enflasyonla mücadelenin cari açıkların kapatılması yolu ile sağlanabileceğini ve döviz kurundaki yükselmelerin, mal ve hizmetler dengesi üzerinde olumlu etki yaparak, cari fazlaya yol açacağı ve sonrasında enflasyonun kontrol altına alınabileceği yönünde bir politika benimsemişlerdir. Ancak kurlardaki artışın etkisi cari işlemlerle sınırlı değildir. Aynı zamanda fiyatlar genel düzeyi üzerinde de yukarı yönlü ciddi baskılar oluşturmaktadır. Bu durum iktisat literatüründe ‘Geçiş Etkisi’ olarak tanımlanmaktadır. Kur artışlarının iç fiyatlara geçiş etkisinin yüksek olması, politikadan beklenen sonuçları da sınırlandıran en önemli faktörlerden biridir. Bu çalışmada Türkiye’de döviz kurlarındaki iç fiyatlar üzerindeki etkisi analiz edilmektedir. 2003-2021 yılları için aylık veriler kullanılarak Döviz Kurlarındaki değişimlerin Tüketici fiyat endeksi (TÜFE) ve Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) üzerindeki etkisi VAR modeli ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre TÜFE ve ÜFE ile Nominal döviz Kuru arasında eş bütünleşmenin olduğu tespit edilmiş ve Döviz kurlarından TÜFE ve ÜFE’ye doğru uzun dönemli nedensellik ilişkisinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Döviz kurlarındaki artış, iç fiyatlara geçiş etkisinin yüksek olması, uzun dönemde kur artışının fiyat rekabet avantajı yaratarak dış ticaret dengesi üzerinde yaratacağı olumlu etkiyi sınırlandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Geçiş Etkisi, Var Analizi, Döviz Kuru, TÜFE, ÜFE*

Korona Virüs Salgını Sürecinde Erişkinlerde Öfke Düzeylerinin Araştırılması

Prof. Dr. Faruk Yamaner
Esenyurt Üniversitesi

Prof. Dr. Osman İmamoğlu
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada korona virüs salgını sürecinde erişkinlerde öfke düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır. Toplam 249 erişkin insanın sosyal medya üzerinden doldurmuş olduğu Sürekli Öfke-“Öfke ifade Tarz Ölçeği” değerlendirilmiştir. İstatistiksel farklılıklar için Bağımsız t- testi, eşleştirilmiş t- test, Tek yönlü anova, ve LSD testleri kullanılmıştır.

Cinsiyete göre salgın öncesi durumda öfke kontrol durumunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,001$). Cinsiyete göre salgın sürecindeki durumda sürekli öfke, öfke içte, öfke dışta ve öfke kontrol alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,001$). Yaşanılan yere göre salgın sırasında sürekli öfke ve öfke tarz ölçek puanları karşılaştırılmasında öfke dışta ve Öfke kontrol alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Salgın Sürecinde TV seyretme ve İnternet kullanımı durumuna göre sürekli öfke, öfke dışta ve öfke kontrol durumunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaz iken ($p>0,05$), öfke içte alt boyutunda öneli farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Salgın öncesi duruma göre öfke puanları salgın sürecinde yükselmiştir. Bu yükselme tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$).

Sonuç: Erişkinlerde korona virüs salgını öfke düzeyleri üzerinde etkili olmuştur. Bu etki kadın ve erkelerde farklı şekilde görülmüştür. Kadınlarda sürekli öfke düzeyi erkelerden daha yüksektir ve salgın sürecinde erkelerden daha fazla yükselmiştir. Erişkinlerin bu dönemde duygularını kontrol etmeleri üzerinde daha fazla durulmalıdır.

Anahtar kelimler: *Sürekli öfke, öfke içte, öfke dışta, öfke kontrol ve Korona virüs*

Korona Virüs Salgını Sürecinde Erişkinlerde Depresyon ve Anksiyete Durumlarının Araştırılması

Prof. Dr. Osman İmamoğlu
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Prof. Dr. Faruk Yamaner
Esenyurt Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada korona virüs salgını sürecinde erişkinlerde depresyon ve anksiyete durumlarının bazı değişkenlere göre araştırılması amaçlanmıştır. Toplam 594 kişinin doldurmuş olduğu depresyon ve anksiyete ile ilgili ölçekler değerlendirilmiştir. İstatistiksel işlemlerde t-test, tek yönlü Anova ve LSD testleri kullanılmıştır.

Cinsiyete göre depresyon puanı erkeklerde kadınlardan yüksek iken, anksiyete puanının erkeklerde kadınlardan daha düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Eğitim seviyesi ve medeni duruma göre depresyon ve anksiyete puanları benzerdir ($p>0,05$). Mesleki duruma göre depresyon puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı iken ($p<0,05$), anksiyete de durumları birbirine benzerdir ($p>0,05$). Günlük 0-2 saat TV seyretme ve internette Korona virüsle ilgilenenlerin edenlerin depresyon puanı 3-4 saat ve 5 saat ve üzeri maruz kalanlara göre anlamlı şekilde düşük bulunmuştur ($p<0,001$). Hafta boyunca sosyal medyada korona virüs hakkında bilgiye maruz kalma durumlarına göre depresyon puanında artma istatistiksel olarak anlamlı bulunurken ($p<0,001$), anksiyeteye puanında farklılık ise önemsizdir ($p>0,05$).

Sonuç: Korona virüs salgını sürecinde erişkinlerde depresyon ve anksiyete durumları cinsiyete, mesleki duruma ve sosyal medyadaki korona ile ilgili haberlere maruz kalmaya göre değiştiği, eğitim durumu ve medeni duruma göre ise değişmediği sonucuna varılmıştır. Korona virüs salgını ile ilgili sosyal medyada haber ve açıklamaların insanları depresif duruma sokmayacak şekilde yapılması önerilir.

Anahtar kelimeler: *Depresyon, Anksiyete, Korona virüs, Sosyal medya, Cinsiyet*

Korona Virüs Salgını Sürecinde Sosyal Medya Takibine Göre Umutsuzluk Düzeylerinin Araştırılması

Prof. Dr. Faruk Yamaner
Esenyurt Üniversitesi

Prof. Dr. Osman İmamoğlu
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada Korona virüs salgını sürecinde sosyal medya takibine göre umutsuzluk düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada sosyal medya üzerinden toplam 296 kişinin doldurduğu “Beck Umutsuzluk Ölçeği” kullanılmıştır. İstatistiksel işlemlerde T-testi, tek yönlü varyans analizi ve LSD testleri uygulanmıştır.

Cinsiyete, Eğitim ve meslek durumuna göre Salgın sürecinde umutsuzluk puanları birbirine benzer bulunmuştur ($p>0,05$). Korona virüs sürecinde TV seyretme ve internette geçirilen zaman süresinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Yine Korona virüs hakkında haber ve bilgiye maruz kalma durumunda da anlamlı bir vardır ($p<0,001$). Katılımcılarda 5 saat ve üzerinde meşgul olanlar 0-2 saat ve 3-4 saat meşgul olanlara göre daha yüksek umutsuzluk puanına sahiptirler.

Sonuç: Korona virüs sürecinde hem erkek hemde kadınların umutsuzluk düzeyleri benzer ve orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. TV ve internette geçirilen zaman süresi artması, Korona virüs hakkında haber ve bilgiye genellikle ve çok sık maruz kalmanın insanların umut düzeyini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. İnsanları umutsuzluğa yönelten TV programları ve basım haberleri yerine insanları umutlandırıcı ve bilgilendirici haberlere ağrılık verilmesi önerilir.

Anahtar kelimeler: *Umutsuzluk, Korona virüs salgını, Sosyal medya, TV seyretme*

Korona Virüs Salgınının Genç İnsanlarda Depresyon Düzeyi Üzerine Etkisinin Araştırılması

Prof. Dr. Osman İmamoğlu
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Prof. Dr. Faruk Yamaner
Esenyurt Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada Yeni Korona virüs salgınının Genç insanlarda depresyon düzeyi üzerine etkisinin değişik parametrelere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya 459 kişi katılmıştır. Kişisel bilgiler yanında düzenlenen form ve Beck depresyon ölçeği sosyal medya üzerinden uygulanmıştır. Farklılıklar için t-test, tek yönlü Anova ve LSD testleri kullanılmıştır. Korona virüs salgını öncesi ve salgın sürecindeki durumlara göre depresyon puanları cinsiyete ve eğitim durumuna göre değişmemiştir ($p>0,05$). Depresyon puanları kadınlarda 19,16 ve erkelerde 18,06 puan ortalamasındadır. Bu duruma göre gençler orta düzeyde depresif belirtiler göstermektedirler. TV seyretme ve internette takip etmenin geçirilen saat süresine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Buna karşılık sosyal medyada korona virüsle ilgili haber ve bilgiye maruz kalma durumuna göre depresyon puanları önemli derecede farklı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,001$).

Sonuç: Genç insanlarda korona virüs sürecinin uzaması ve sosyal medyada korona virüsle ilgili haber ve bilgiye maruz kalmanın depresyon durumlarını artırdığı sonucuna varılmıştır. Depresyon puanları korona virüs sürecinde her iki cinsten de benzer şekildedir. Sosyal medyanın korona virüs ile ilgili insanları bilgilendirici ve olumlu düşünceye sevk edici haberler yapmaları insanların depresyon durumunu azaltabilir.

Anahtar kelimeler: Depresyon, Korona virüs, Sosyal medya, TV seyretme

Lüks Modanın Yeni Atağı: NFT

Dr. Evrim Kabukcu

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet

NFT'ler, blok zinciri teknolojisi kullanılarak kimliği doğrulanmış ve basılmış benzersiz dijital varlıklardır. *Blok zinciri teknolojisine dayalı takas edilemeyen tokenler (NFT'ler)*, son bir buçuk yılda özellikle pandemi sırasında hızla dikkatleri çekmiştir. Blok zinciri tabanlı belirteçler; sahiplik şeffaflık, özgünlük ve nadirlik gibi özelliklere sahiptir. Bu kavramın spekülasyon yönü, kripto para birimi karşılığında dijital varlıkların yüksek fiyatlı satışlarıyla sonuçlanmıştır. OpenSea, Rarible ve Nifty Gateway gibi çoklu platformlar NFT'leri basmayı, satın almayı ve satmayı oldukça erişilebilir hale getirmiştir.

Değiştirilemez tokenler arasında sanat, müzik, koleksiyon ürünleri, *sanal moda*, oyun içi öğeler ve memler vb. bulunmaktadır. Bu trend, hızla lüks moda endüstrisine de sıçramıştır. Bu durum, markalar ve son kullanıcılar için bir kazan-kazan durumu oluşturmuştur. Lüks markalar bu yaratıcı dijital pazarda kendilerini ifade etmişler ve teknoloji meraklılarını çekmek için diğer kuruluşlarla işbirliği yaparak iş alanlarını genişletmişlerdir. Bu işbirliği ile Gucci, Louis Vuitton, D&G ve Burberry gibi lüks moda markaları sanat, oyun sektörü ve sanal moda vb. sektörlerle girmiştir.

Markaların örnek teşkil eden girişimleri arasında oyun alanında dijital kıyafetlerin lansmanı, yeni ikonik karakterler, sanal spor ayakkabılar, 3D sanat galerileri ve diğer ayırt edici öğeler yer almaktadır. Bu nedenle, NFT'ler seçkinlik kaynağı olmuş; sahiplik marka sadakati ile sonuçlanmıştır. Lüks markalar, sosyal medyanın yaygın kullanımı nedeniyle, müşterilerin herhangi bir fiziksel satın alma isteği duymadan kıyafetleri satın alabilecekleri, fotoğraf çekebilecekleri ve profillerinde paylaşabilecekleri sanal alışveriş imkânını ortaya çıkarmıştır. Lüks moda NFT'ler, doğal kaynakların kullanımını azaltan etik üretim açısından sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Lüks moda endüstrisinin bu yenilikçi konsepti hayata geçirerek metaverse tabanlı geleceğe hazırlığı, bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Bu araştırma kapsamında seçilmiş olan lüks moda markalarının piyasaya sürdükleri kendi NFT'leri örnek olay olarak ele alınmış ve incelenmiştir. Bu anlamda, bu çalışma ile lüks moda endüstrisinin bu yeni atağı incelenerek metaverse tabanlı geleceğe hazırlık öngörülere irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Lüks, Moda, Dijital, NFT, Metaverse, Marka

Moda Endüstrisinde Yıldız Tasarımcılar Sisteminin Analizi

Dr. Evrim Kabukcu

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet

Tasarım tarihine göre, yaklaşık on dördüncü yüzyıla kadar kıyafetleri yapanlar genel olarak sosyal prestij sahibi olamamışlar ve isimlerini kitlelere duyuramamışlardır. Giysi üretkenler ya da terziler ancak Charles Frederick Worth (1825-1895) adlı bir İngiliz tasarımcının Paris’de ilk ticari modaevini kurması ile birlikte “ünlü” terzilere ve tasarımcılara dönüşmüşler ve bu bağlamda üst zümreden kaynaklanan eğilimleri ve beğenileri etkilemişlerdir.

Günümüzde ise tasarımcılar imaj yaratmaktadırlar ve genel itibariyle, ünlü statüsüne sahiptirler. Bu anlamda; sadece kamu beğenisini belirlemekle kalmayıp, aynı zamanda kendi imajlarını da özenle yaratmaktadırlar. Tasarımcıların giysi üretim sürecinin ne kadarına dahil olduğu moda takipçilerini ve tüketicilerini detaylı olarak ilgilendirmese de bu sistemde tasarımcıların moda yaratan yıldızlar olarak etiketlenerek meşrulaştırılmaları gerekmektedir. Bu bağlamda; tasarımcıların yıldız niteliği doğuştan ya da doğal değildir; tarihsel olarak incelendiğinde; tam tersine, yıldız niteliğinin sosyal olarak özenle inşa edildiği görülmektedir. Böylece yıldız tasarımcılar sistemi üyelerinin moda endüstrisini her sezon tazelemesi, canlandırması ve yenileştirmesi gerekmektedir.

Bu nitel çalışmanın amacı; moda endüstrisindeki yıldız tasarımcıları ve meşrulaştırılma süreçlerini araştırmaktır. Bu nedenle, yirminci yüzyıldan günümüze kadar gelişen yıldızlar sistemi araştırılmış ve böyle moda sisteminde tasarımcılar arasında kurulan hiyerarşi irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Moda, yıldız tasarımcılar sistemi, meşrulaştırma

Bir Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Türkiye Omurilik Felçlileri Derneği'nin Farkındalık Çalışmaları

Öğretim Görevlisi Dr. R. Kıvanç Arslan

Ordu Üniversitesi

Özet

Omurilik insan vücudunda merkezi sinir sistemidir. Omurilik, hastalıklar (Uurlar, enfeksiyonlar, yumuşak doku hastalıkları) ve travmalar (Trafik kazaları, düşmeler, sportif yaralanmalar/kazalar, ateşli silah yaralanmaları, iş kazaları, doğal afetler) nedeniyle hasar görebilir. Omuriliğin şiddetli darbe gördüğü bu gibi durumların sonucu olarak tam ya da kısmi felçler ortaya çıkabilir. Omurilik felci geçiren birinin artık başka birinin yardımı olmadan hayatını idame ettirmesi imkânsızdır. Ayrıca omurilik zedelenmesinin derecesi ne olursa olsun felçli kişi bağırsak ve idrar torbasının kontrolünde sorunlar yaşar. Rehabilitasyon sürecinde yaşanan yetersizlikler/eksiklikler ve fiziksel çevre koşulları çoğunlukla tekerlekli sandalye bağımlısı ve bir yardımcıya ihtiyaç duyan omurilik felçlilerinin yaşam kalitesini düşürmekte, onların toplumsal ve ekonomik hayata katılmalarına da ket vurmaktadır.

Omurilik felci geçiren kişilerin tıbbi, mesleki, ekonomik, sosyal sorunlarının çözümü ve omurilik felcine karşı toplumu bilinçlendirmek için bir sivil toplum kuruluşu olan "Türkiye Omurilik Felçlileri Derneği (TOFD)" 1998 yılında İstanbul merkezli olarak kurulmuştur. Türkiye'nin 12 farklı ilinde temsilcilikleri vardır. TOFD, omurilik felçlilerinin; sosyal hayata uyumlarını sağlamak, eğitim, sosyal, kültürel, ekonomik, mesleki vb. hak ve menfaatlerini koruyup geliştirmek, insan hak ve özgürlüklerinden tam anlamıyla yararlanmaları için kamusal alanda çözümler üretmektedir. TOFD, başarılı ve özgün çalışmaları nedeniyle 03.05.2004 tarih ve 2004/7252 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile "Kamu Yararına Çalışan Dernek" statüsüne kavuşmuştur. TOFD bünyesinde omurilik felcine sebep olan nedenleri tespit edip, omurilik felcinin nedenlerinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için pek çok ulusal ve uluslararası proje hayata geçirilmiştir. 2017 yılında International Spinal Cord Society (ISCoS)/Uluslararası Omurga Topluluğu tarafından 5 Eylül, Dünya Omurilik Felçlileri Günü olarak ilan edilmiştir. Bu kapsamda ilk kez 5 Eylül 2021 tarihinde TOFD tarafından Bakırköy/İstanbul'da ilki düzenlenen bir etkinlik düzenlenmiştir. Bundan sonraki yıllarda da TOFD bünyesinde "5 Eylül Dünya Omurilik Felçlileri Günü" etkinlikleri yapılamaya devam edilecektir.

İnsanoğlu doğuştan engelli olabilir. Bu durumun haricinde herkes potansiyel olarak engelli adaydır. Engelli nedeni olan olası etmenlerden biri de omurilik felcidir. Toplumda omurilik felcini azaltmak için bu konuda çalışma yapan sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra yerel yönetim birimlerine, Sağlık Bakanlığı'na, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na, İçişleri Bakanlığı'na, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, Çalışma Bakanlığı'na birtakım görevler düşmektedir. Bu çalışmada bir sivil toplum kuruluşu olarak varlığını ve çalışmalarını sürdüren Türkiye Omurilik Felçlileri Derneği'nin faaliyetleri mercek altına alınacaktır. Dernek faaliyetlerinin daha ileriye götürülmesi, toplumda daha çok ses getirmesi ve toplum duyarlılığının daha da artırılması için neler yapılması gerektiği üzerinde durulacaktır. Ayrıca TOFD ile yerel yönetim birimleri ve çeşitli bakanlıklarla iş birliği yapılarak omurilik felçlilerinin yaşam kalitelerini artırmak için yapılması gereken konular üzerinde durulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Omurilik Felci, Engelli, Sivil Toplum Kuruluşu, Farkındalık, Yerel Yönetimler

Çağın Büyük Kapatılmasında Anahtarı Öznede Olan Bir Kilit: Hikikomori**Öğr. Gör. Fikriye Çelik**

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Özet

Bugün yaşadığımız internet merkezli küresel dijital dünyada iletişim teknolojilerinin gündelik hayata eklenmesiyle insanın duygu, ruh, düşünce yapısında yaşanan değişim alışkanlık ve bağımlılıklarla karakterize yeni davranış biçimlerini de beraberinde getirmiştir. Özellikle teknolojiyle bütünleşik bir hayatın idame ettiricileri olarak tanım kazanan dijital yerlilerin internet genelinde dijital mecralara yoğun ilgi duymanın yanında doğuştan getirdikleri teknoloji kullanım becerisi, çağın insanını bağımlılık tanı kriterleri arasında sayılan çevrimiçi davranış türleriyle baş başa kalmak/başa çıkmak zorunda bırakmıştır. Japonya başta olmak üzere Uzak Doğu ülkelerinde ortaya çıkıp çağın hastalıklarından birine dönüşen “hikikomori” bu davranışsal görünümlerden biridir. Hikikomori geri çekilmeyi, kendini hapsedmeyi, kapanmayı ifade etmektedir. Sosyal etkileşimden uzak durma, kendini izole etme şeklinde gelişip kapanmanın sınırlarını evden odaya kadar daraltan hikikomori birey tabiri yerindeyse kendini hücre cezasına çarptırmaktadır. Bir çeşit psikolojik durumu açıklayan bu yeni dünyanın giderek yaygınlık kazanan yeni fenomeni; yalnızlık, kaygı bozukluğu, stres, iletişim becerisi yoksunluğu gibi sorunlar eşliğinde seyreden sendrom türü olmanın yanında dijital çağın insanına dair profil ortaya koyması bakımından da ayrıca kıymetlidir. Bu çalışma yeni teknolojilerin gelişimine paralel bir hızla yayılım gösteren “hikikomori” kavramına özgürlüğün ironisiyle yaklaşp kuramsal bir nedenselleştirme denemesinde bulunmaktadır. Zor kullanmanın modası geçmiş bir teknik olduğu, rızanın parlatıldığı, esas büyük kapatılmanın yaşandığı bu çağda iktidarın dışlama rolünü/gücünü özneye devrettiği gerçeğini gönüllülük esasına dayanan bir gözaltı süreci çerçevesinde okuma çabası çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Duvarları kalın yapılarla, tel örgülerle çevrili mekânlara, yüksek güvenli alanlara ihtiyacı ortadan kaldıran bugünkü kişiselleştirilmiş panoptikonların elektrikli işkence sandalyesinin güncellenmiş bir formu olduğu savunusu etrafında yürüyen çalışma nitel araştırma desenine sahip bir teorik tartışmadır. Bu çabanın iletişimsel, sosyolojik ve psikolojik anlamlandırmaya dayalı görme biçimlerini “hikikomori”de somutlaştıracağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hikikomori, Dijitalleşme, Büyük Kapatılma, Teknoloji Bağımlılığı, Dijital Yerliler.

Endülüs İslam Düşüncesi Çalışmalarının Önemi Üzerine

Doç. Dr. Birgül Bozkurt

Mardin Artuklu Üniversitesi

Özet

VIII. ve XV. yüzyıllar arasında İslam medeniyetinin Batı kısmını oluşturan Endülüs bölgesi gerek siyasi ve sosyal yapısı gerekse farklı düşünce kaynaklarını ve akımlarını içeren entelektüel ortamıyla zengin bir birikimi içerisinde barındıran bir yapıya sahiptir. Her şeyden önce 711 yılında fethedilip 1492'de Gırnata'nın düşüşüne kadarki dönemde Endülüs'te siyasi yapının sürekli değiştiğini görmekteyiz. Bu siyasi ortam içerisinde Endülüslü yöneticiler ve entelektüeller özellikle de Endülüs'te hakim unsur olan Maliki fakihleri arasında siyasi ve toplumsal bazı çıkarlara dayalı bir ilişki ağının sürekli bulunduğunu söyleyebiliriz. Bu çıkar ilişkisi Endülüs'ün ilmi ortamını belirleyen temel etkenlerden birisi olmuştur. Bunun yanı sıra Müslümanlar Endülüs'ü fethettikleri ilk yıllarda bu bölgede zengin bir ilmi birikimle karşılaşmamışlar ve düşünce kaynakları bakımından daha çok Doğu İslam dünyasından getirilen eserlere ve Doğu'ya yapılan ilim seyahatlerine bağlı kalmışlardır. Bu konuda III. Abdurrahman ve II. Hakem gibi Endülüslü yöneticilerin özel gayretleri de olmuştur. Bunun sonucunda Endülüs'te kısa sürede başta pozitif bilimler olmak üzere hadis, tefsir, tarih, dil ve edebiyat, fıkıh, kelam, mantık, felsefe ve tasavvuf alanlarında güçlü bir ilmi ortam oluşmuştur. Bu bölgede Maliki fakihlerinin özellikle felsefe, tasavvuf, kelam, mantık vb. alanlara dair baskıcı tutumlarına karşın büyük filozof ve düşünürlerin yetişmesi Endülüs'e özgü durumlardan biridir. Üstelik Endülüs, İslam düşüncesinin Batı'ya geçiş yolları içerisinde en başta yer almaktadır. Özellikle XII. yüzyılda Toledo'da yapılan tercüme faaliyetleriyle İslam bilim ve felsefesine ait pek çok eser başta Latince olmak üzere pek çok dile tercüme edilmiştir. Endülüs'teki Yahudi ve Hristiyan unsurların katkılarını da düşündüğümüzde bu bölgede tahmin edilenden daha zengin bir ortamın bulunduğunu söyleyebiliriz.

Bütün bu özelliklerine rağmen Endülüs hakkında yapılan çalışmaların tarihini elimizdeki veriler doğrultusunda Batı'da ancak XIX. yüzyıla kadar götürebilmekteyiz. Bu yüzyılda Pozitivizm'in eleştirisi ve oryantalizme dönük çalışmaların da etkisiyle özellikle İspanyol müsteşriklerin öncülüğünde Endülüs çalışmalarının başladığını söylemek mümkündür. İspanyol müsteşriklerin bu çalışmalarla kendi milletlerinin düşünce kökenlerini araştırmak istemelerinin de etkisi büyük olmuştur. İslam dünyasında yapılan çalışmaların daha sonraki dönemlerde ve daha çok Endülüs tarih ve edebiyatı üzerine yoğunlaştığını söylemek mümkündür. Türkiye'de ise Endülüs düşüncesi ve filozofları üzerine yapılan çalışmalar büyük oranda Cumhuriyet dönemine rastlamaktadır. Bunun az da olsa bazı istisnaları bulunmaktadır. Örneğin Osmanlı döneminde bilinen en eski çalışma Muhyiddin İbn Arabi'yi konu almaktadır. İbn Arabi aynı zamanda gerek Osmanlı gerekse de Cumhuriyet döneminde üzerinde en çok çalışılan Endülüslü düşünür olmuştur. Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde İbn Tufeyl ve İbn Rüşd'ü konu alan az sayıda makale bulunmaktadır. Bunların dışında gerek Endülüs düşüncesinin yapısı ve gerekse Endülüslü düşünürler üzerine ancak son dönemlerde ve farklı niteliklerde az sayıda yapılmış çalışma vardır. Bu çalışmalar Türkiye'de Endülüs'e karşı uyanan bir ilginin var olduğunu göstermektedir. Elbette ki bu çalışmaların artırılması gerekmektedir. Endülüs düşüncesi çok yönlü bir şekilde daha pek çok araştırma sahasını barındırmakta ve bu nedenle ayrı bir öneme sahip

olmaktadır. Bu çalışmamızda Endülüs İslam düşüncesinin yapısıyla ilgili çarpıcı noktalara dikkat çekerek bu alanın ilgi görmesine dönük tespit ve önerilerde bulunacağız.

Sosyal Bilimlerin Geleceğinden Geleceğin Sosyal Bilimlerine: Sosyal Bilimlere Ütopik-Fütüristik Bir Bakış

Prof. Dr. Ömer Bozkurt

Mardin Artuklu Üniversitesi

Özet

Sosyal bilimler kavramının; toplum bilimleri, toplumsal bilimler, insani bilimler veya beşeri bilimler gibi kavramsallaştırmalar ile nasıl bir benzerlik ve farklılığının olduğu son dönemlerde yaygın bir şekilde tartışılmaktadır. Bu kavramların hangisiyle karşılık bulursa bulsun, sosyal bilimler, insan ve insan topluluklarıyla ilgili alanı çeşitli boyutlarıyla inceleyen bilimlerin toplamını ifade eder gözükmektedir. Sosyoloji, tarih, beşeri coğrafya, edebiyat, sanat, felsefe, psikoloji, teoloji, turizm, siyaset bilimi, iktisat, işletme, spor bilimleri, antropoloji, filoloji, din bilimleri vs. gibi pek çok bilim sosyal bilimlerin içerisine girmektedir. Bununla birlikte insanlık, tarihin her döneminde kendi buluşlarıyla kendi üzerinde kırılmalara yol açmıştır. Ateşin bulunması, yazının icadı, barutun keşfi, kâğıdın icadı ve kullanılması, coğrafi keşifler, Rönesans, matbaanın bulunması, sanayi devrimi ve nihayet dijital devrim gibi birçok kırılma, insanlığın kendisi için başlattığı bir ödül veya ceza olarak ifade edilebilir. Sözü edilen gelişmeler, her dönemde insana dair bilimlerde de kırılmalara yol açmış ve bu bilimlerin sürekli bir şekilde içerikleri ve geleceklere sorgulanır olmuştur. Dijital devrimin yaşandığı bugünlerde de sosyal bilimlerin geleceği konusunda kaygılar yaşanmaktadır. Zira dijital devrim daha ziyade sayısal bilimler üzerinden ilerlemektedir; fakat bu bilimlerin teknolojisi olan ve en genel ifadeyle bilgisayar teknolojisi olarak ifade edilebilecek alan, insanın hayatını ciddi anlamda etkilemekte ve değiştirmektedir. İnsan değiştikçe onu ele alan bilimler yöntem, sorun ve çözüm bakımından değişmekte ve güncellenmektedir. Ne var ki bilgisayar teknolojisi, beraberinde devasa bilgi birikiminin ortaya çıkmasını da kolaylaştırmıştır. Bu devasa bilginin bir zihin üzerinden işlenmesi neredeyse imkansız hale gelince de bilim insanları ya oldukça spesifik alanlarda çalışmak zorunda kalmışlar ya da geniş alanları çok sayıda bilim insanlarıyla ortaklaşa incelemeye girişmişlerdir. Spesifik alanların incelenmesi, tablonun tamamını görmeyi engellerken, çok sayıda insanın ortak zihni ise zihinlerin ortaklığını doğurarak farklı düşünmenin imkanlarını kısıtlamıştır ki çok sayıda insanın ortak bir fikirde uzlaşması uç iddiaların ölmesine de yol açmıştır. Büyük bilgi, tek bireyin yetersizliği, çok bireyin farksızlık üzerine uzlaşımı, dijital dünyanın hızı ve bunun insana yansması, sosyal bilimlerin geleceğini tabii olarak sorgulatmıştır. Sosyal bilimler bazen gelecekte öleceğinden korkulur hale de gelmiştir. Ancak tarihsel tecrübe göz önüne alındığında sosyal bilimlerin geleceğinden ziyade geleceğin sosyal bilimlerinin nasıl olacağı üzerine yoğunlaşmak daha çözüm odaklı bir yaklaşım olacaktır. Geleceğin sosyal bilimleri bugünden ne yönlerden farklı olacaktır? Yöntemi, sorunları ve çözümleri neler ve nasıl olacaktır. Dijital beşeri bilimler kavramsallaştırmasının olgunlaşmaya başladığı son dönemlerde, dijital sosyal bilimlerin bir aracı mı olacak yoksa sorun ve çözüm merkezinde mi yer alacak? Sosyal bilimlerin dili de dijital dilden mi ibaret olacaktır? Ortaya konan ürünlerin bilgisayar diline çevrilerek dünyanın her tarafında anlaşılması mı sağlanacaktır? Hegemonik dillerin yıkımı mı yaklaşmaktadır? Dijital dil bir tür görsel ifadeler gibi ve adeta geçmişin resim yazılarına dönüşü mü getirecektir? Dijital dilin hegemonyası da farklı fikirleri öldürecek midir? Uzun ve aşırı yorumsal metinler bitecek, bütün literatür için bilgisayarların belli programlarına atıfta bulunup sadece orijinal fikir üç beş cümleye mi indirgenecektir? Geleceğin bilimsel makale hakemleri yapay zekâlar mı olacaktır? Yapay zekâ bize mi biz mi onlara hizmet eder olacaktır? Daha birçok soru... İşte bu çalışmada bu ve bunlara benzer sorular üzerinden

geleceğin sosyal bilimlerine ütopik-fütüristik bir bakışla bakacak ve bir takım tespit ve önerilerde bulunacağız.

Dijital Pazarlamada Bir Rekabet Stratejisi Olarak Farklılaştırma

Öğr. Gör. Seçkin Doğan

Toros Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan Yavuzalp Marangoz

Toros Üniversitesi

Özet

Uluslararası sınırların ekonomik anlamda kalkması ile yaşanan küresel entegrasyon süreci, işletmeler arası rekabeti daha önce hiç görülmemiş ölçüde artırmıştır. İşletme düzeyinde rekabet, en genel anlamıyla, işletmelerin pazardaki değişikliklere adapte olması, belirli bir kazanç elde etmesi ve rakiplerine üstünlük sağlaması olarak ifade edilebilir. İşletmeler yoğun rekabetle başa çıkabilmek, günlük yaşam faaliyetlerini etkili ve verimli bir şekilde sürdürebilmek için rekabet stratejilerine ihtiyaç duymaktadırlar.

Teknolojinin gelişmesi, internetin ticarileşmesi, tüketicilerin çevrimiçi mecralara olan ilgisinin artması ile değişen yaşam tarzları, dijital pazarlama kavramının gündeme gelmesine neden olmuştur. Dijital pazarlarda artan rekabet, özellikle internet teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler, yenilik ve farklılığı vurgulayan stratejileri ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda, bir rekabet stratejisi olan farklılaştırma, işletmeler için önemli hale gelmiştir. Farklılaştırma stratejisi işletmelerin diğer işletmelerden ayrılabilme için anlamlı ve değerli farklılıklar yaratması olarak tanımlanmaktadır. Farklılaştırma uygulamaları ürün, hizmet, personel, kanal seçimi ve imaj konularında yapılmaktadır. Dijital pazarlamada rekabet stratejilerine bakıldığında farklılaştırmanın yoğun şekilde kullanıldığı görülmektedir. Dijital pazarlamaya özgü farklılaştırma stratejileri, yenilikçi websitesi tasarımı, fiyatlandırma uygulamaları, hizmet sunumunda farklılaştırma, güven kazanmaya yönelik etkinlikler, interaktif müşteri hizmetleri, tüketiciler için deneyim oluşturma, kolay sipariş süreçleri olarak belirtilmektedir.

Bu çalışmanın amacı önemli bir rekabet stratejisi olan farklılaştırmadan yola çıkarak dijital pazarlamadaki kullanım alanlarının irdelenmesidir. Bu bağlamda önce farklılaştırma stratejisi tanımlanmış, avantaj ve dezavantajları açıklanmış, dijital pazarlama kapsamında kullanılan farklılaştırma stratejileri güncel örneklerle anlatılmıştır. Farklı sektörlerde faaliyet gösteren popüler çevrimiçi alışveriş siteleri incelendiğinde sıklıkla kullanılan farklılaştırma stratejilerinin; sitelerinin kişiselleştirilmesi, ürünlerin somut halde gösterilmesine olanak sunan teknolojik uygulamalar, üyelik öncesi deneme süreleri, kolay kullanım imkânı sunan arayüz, günün her saati ulaşılabilen müşteri hizmetleri, hem genel tüketicilere hem de sitelerinin sadık müşterilerine uyguladığı fiyatlandırma ayrıcalıkları, indirim ve hediyeler, ürün iadelerinde gösterilen kolaylıklar, bir sorun olması halinde yapılan telafi uygulamaları oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Rekabet, farklılaştırma, dijital pazarlama.

Mültecilere Yönelik Tutumlar ve Siyasi Tercihler

Dr. Öğretim Üyesi Alper Yağcı

Boğaziçi Üniversitesi

Özet

İç savaş nedeniyle Suriye'yi terk eden yaklaşık 3,7 milyon kişiye geçici koruma statüsü veren Türkiye dünyanın en büyük mülteci nüfusuna ev sahipliği yapmaktadır. Daha küçük mülteci şoklarının, daha zengin Avrupa toplumlarındaki siyasi parti sistemlerini istikrarsızlaştırdığı ileri sürülmektedir. Türkiye'de ise mülteci meselesi, bugüne kadar siyasi gündemde merkezi bir yer edinmiş değildir. Yaygın bir toplumsal şiddet olmamıştır ve zaman zaman bazı muhalif görüşler dile getirilse de, mültecilere dair tutumların hükümete karşı siyasi tepkiye neden olduğuna dair net bir emare de bulunmamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye kamuoyunun mülteci krizine yönelik tutumunun siyasi dayanakları, daha fazla akademik ilgiyi hak etmektedir.

Bu bildiri, mültecilere ilişkin tutumlar ve siyasi parti tercihleri arasındaki ilişkiyi ele alan bir araştırma projesinin bulgularını sunacaktır. Projenin ilk bileşeni olarak, TBMM'de grubu olan belli başlı siyasi partilerin göç ve mülteciler konusundaki program ve beyannameleri incelenerek, partilerin temsil ettiği politika çizgileri belirlenmiştir. İkinci bir bileşende, Ağustos-Eylül 2021'de Türkiye çapındaki kent nüfusunu temsil niteliği olan bir örnekleme (26 ilde 1982 kişi ile) yüz yüze gerçekleştirilmiş bir orijinal anket vasıtasıyla Türkiye kamuoyunda mültecilere yönelik tutumlar incelenmiştir. Anket verileri, mültecilere yönelik olarak ifade edilen duygular, mültecilere izni ve vatandaşlık hakkı konularında görüşler, mültecilerin Türkiye'nin kültür, ekonomi, güvenlik ve uluslararası prestijine yaptığı etkilere dair algılara dair kapsamlı bilgi sunmaktadır. Tüm bu tutumlar ile anket katılımcısının siyasi tercihleri arasındaki ilişki incelenmektedir.

Bulgulara göre, Türkiye kamuoyunda mültecilere yönelik tutumlar büyük bir farklılaşma göstermemekle birlikte iktidar partisine oy veren anket katılımcıları arasında nispeten daha olumlu olup bu durum parti programlarının görece konumlarıyla koşutluk göstermektedir. Bununla birlikte önemli sayıda anket katılımcısı, göç ve mülteciler konusundaki görüşlerini hiçbir partinin temsil etmediğini bildirmektedir. Ayrıca, siyasi alandaki iktidar-muhalefet ayrımı ile örtüşmeyen (dindarlık, etnisite, eğitim gibi) demografik faktörler ve anket katılımcısının gündelik hayatta Suriyelilerle karşılaşma sıklığı da mültecilere dair tutumların önemli belirleyicileri olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: göç, mülteciler, siyaset bilimi, seçmen davranışı, kamuoyu araştırmaları

İslam Düşüncesinde Felsefenin Dinî Bilimler İçindeki Yeri ve Din-Felsefe İlişkisinin Seyri

Dr. Mahmut Meçin

Mardin Artuklu Üniversitesi

Özet

Kadim toplumlarda olduğu gibi modern dönemde de insanın sosyal, kültürel ve düşünsel hayatı üzerine etki eden iki temel olgu din ile felsefedir. Biri ilahî vahye diğeri aklî istidlale dayanan bu iki olgu arasındaki ilişkinin varlığı ve mahiyeti insanlık tarihi kadar eskidir. Toplumların bilgi düzeyi, yaklaşım tarzları, inanç, norm ve değerlerine göre şekil alan din-felsefe ilişkisi, antik Yunan'da felsefenin dinî inançları eleştirmesiyle kendini gösterirken ortaçağda dinî inançları destekleyen bir felsefe anlayışına dönüşür. Referansları ve problemlere yaklaşım tarzları farklı olsa da günümüzde yaygın olan kanaat din ile felsefenin yöntem bakımından ayrışmalar da konu ve amaç yönünden kesiştikleridir.

Felsefe ile din arasındaki ilişki İslam düşünürlerinin de ilgilendikleri başat konulardan biridir. Hatta İslam düşüncesinde felsefe ile zahirî ulema arasında yaşanan tartışmaların odağında felsefe-din ilişkisinin yer aldığını söyleyebiliriz. Felsefeyi "salt ve kuru bir akıl yürütme" sınırından kurtararak insanın -dinin de emrettiği- kemale erebilmesi için gerekli olan ilim sevgisi, bilgi, iman, ahlak ve aksiyonu ihtiva eden bir "hikmet" olarak ele alan İslam filozofları bu anlamdaki felsefeyi Müslüman'ın "yitirilmiş hikmet"i olarak addeder. Diğer taraftan dinin zahirî hükümleri ile yetinerek metafizik hakikatleri düşünüp kavramadan, varlıkların hakikatlerini araştırmadan ve vahyin emir ve yasaklarının nedensel açıklamalarını idrak etmeden inanan kimi çevreler ise felsefeyi zındıklıkla eşdeğer görerek din ile felsefe arasında kalın çizgiler çeker. Buna rağmen İslam dininin akla ve ferdi düşünceye değer atfetmesi ve aklî bilimlerin dinî bilimler yanında okutulması, İslam dünyasında felsefenin ortaçağ Hristiyan toplumundan çok daha müsamahalı karşılandığını belirtmeliyiz. Nitekim İslam dünyasında ilk defa Emeviler döneminde hissedilen felsefe etkisi Abbasiler döneminde tercüme faaliyetleriyle hız kazanmıştır. İlk dönemlerde edilgen bir etki ile başlayan İslam düşüncesinin felsefe serüveni Kindî ve bu alandaki çalışmaları sistemli hale getiren ikinci muallim Farâbî ile iki taraflı bir etkileşim halini almıştır. Devamında İbn Sînâ ile doruğa çıkan bu serüven İbn Rüşd ve İbn Arabî gibi düşünürlerin eliyle kıtaları aşmış ve Batı dünyasını da etkileyecek bir düzeye erişmiştir.

Bu çalışmada İslam düşüncesinde dinî ilimler içinde felsefenin yeri ve din-felsefe ilişkisinin seyri incelenecektir. Yelpazesi oldukça geniş olan bu konu hakkında İslam düşüncesinde bir panorama çizilmeye çalışılacaktır. Bu amaçla İlk İslam filozofu sayılan Kindî'den başlayarak, Fârâbî, İhvân-ı Safâ, İbn Sînâ, İbn Rüşd, Sühreverdî ve Molla Sadrâ'ya kadar din-felsefe ilişkisinin seyri verilirken özellikle klasik dönem sonrasında İslam filozoflarının felsefeye bakışında bir değişiklik olup olmadığı mülâhaza edilecektir.

Anahtar Kavramlar: İslam Düşüncesi, Felsefe, Fârâbî, İbn Sînâ, Molla Sadrâ.

Küresel İtibar Ölçeği: Ölçek Geliştirme, Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması

Doç. Dr. Emre Dünder
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Merve Dünder
İSTMER – İstatistik Merkezi Tokat Teknopark A.Ş.

Eda Soyak Serbest
EDAR Araştırma Merkezi

ÖZET

Bir ülkenin dünyadaki değerini belirleyen unsurların başında, o ülkenin sahip olduğu itibar gelmektedir. Dünya genelinde küresel itibarı yüksek olan ülkelerin politik, iktisadi ve askeri ve kültürel bakımdan da avantajlı bir konumda olacağı açıktır. Toplumun gözünden bir ülkenin küresel itibar düzeyinin ölçümlenebilir hale gelmesi, özellikle ülkeyi yöneten hükümetler açısından son derece önemlidir. Bu çalışmada Türk toplumunun gözünden Türkiye'nin küresel düzeydeki itibarını değerlendiren "Küresel İtibar Ölçeği" isimli yeni bir ölçek geliştirilecektir. Literatür araştırmalarımız sonucunda gerek Türkçe gerek yabancı kaynaklarda küresel itibar kavramını ölçek biçiminde sunan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan ölçeğin akademik sahada özgün ve yenilik getireceği öngörülmektedir.

Ölçek toplam dört alt boyut ve on altı maddeden oluşmaktadır. İstatistiksel analiz aşamasında ölçeğin iç tutarlılığını sınamak için Cronbach Alfa güvenilirlik analizi uygulanacaktır. Ölçeğin yapı geçerliliğini göstermek üzere doğrulayıcı faktör analizi uygulanacaktır. İstatistiksel analiz uygulamaları R-Project programı üzerinden gerçekleştirilecektir. Geliştirdiğimiz bu ölçeğin sonucunda, kavramsal düzeyde ifade edilen küresel itibar teriminin araştırmacılar tarafından ölçümlenebilir bir yapıya erişmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölçek Geliştirme, Küresel İtibar Ölçeği, Güvenilirlik, Geçerlik

Nereye Kadar Özelleştirme?

Öğr. Gör. Dr. İbrahim Akdoğan

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Öğr. Gör. Tülin Akdoğan

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nurullah Altun

Sakarya Üniversitesi

Özet

Pandemi süreci ve akabinde tedarik zincirlerinde meydana gelen aksamalar arz -talep dengesini olumsuz etkilemiş, bunun yanında salgın hastalık konusunda önlemlerin gevşemesiyle hızla artan talep, küresel anlamda gelişmiş ülkelerde dahi fiyat artışlarına nihayet enflasyona sebebiyet vermiştir. Bu gelişmelerin her bir safhası ayrı bir değerlendirmeyi gerekli kılmakla beraber bu süreçte gündeme gelen bir konu da özelleştirmelerdir. Özellikle evlerde tüketilen su, elektrik ve doğal gaz gibi stratejik mal ve hizmet alım fiyatlarında meydana gelen ve geriletilmeyen fiyat artışları, kamuoyunda da infiale sebebiyet verince sözkonusu mal ve hizmetler ve bunların üretim, tedarik ve dağıtım ile ilgili süreci, ilgili sektörleri ve nihayet bu mal ve hizmetlerin hangi ekonomi tarafından (kamu kesimi yada piyasa ekonomisi) üretilmesi gerektiğini sorgulatur hale getirmiştir. Konuyla ilgili olarak daha önceden de olduğu gibi ekonomik ve ideolojik yönlerden yapılan değerlendirmeler basında da tekrar yer almaya başlamıştır. Demokratik geleneğe sahip devletlerde seçmenlerin oy verme tercihleri üzerinde etkili olan makro ekonomik göstergeler arasında en etkili olanlar, kuşkusuz fiyat artışları ve işsizliktir. Bu göstergelerin seçmen tercihleri üzerindeki kuvvetli etkileri, hükümet ve muhalefet partilerinin siyasi argümanlarının odak noktalarında yer almasına, tartışmaları da yönlendirmesine sebep olmaktadır. Kısaca ilgili göstergelerdeki bozulmanın kaynağının stratejik mal hizmetlerin sunumunun piyasaya bırakılması yani özelleştirilme olduğu tartışılmaktadır. Türkiye'deki tartışmalarda da ilginç olan hükümet ve muhalefet yanlıları da özelleştirme üzerinden eleştiri getirmekte ve özellikle fiyat artışlarının özel sektör firmalarının keyfi ve fırsatçı fiyat politikalarından kaynaklandığını ileri sürmektedirler. İdeolojik açıdan yaklaşanlar ise piyasadaki hızlı enflasyonist gelişmenin liberal ekonomik düzenin doğal ve beklenen bir sonucu olduğunu vurgulamaktadırlar.

Özelleştirmeye karşı olanların eskiden beri öne sürdükleri; "özelleştirme yoluyla devletin ekonomideki payının küçültülmesinin sadece bu sisteme uyum sağlayabilecek olan kesimlerin yaşayabildiği ya da mevcut refahtan yararlanabildiği, yoksul kesimlerin ise ekonomik açıdan korumasız bırakıldıkları" şeklindeki görüşler ekonomik istikrasızlıkların yaşandığı her dönemde ciddi karşılık bulmaktadır.

Özel sektörün rekabetçi yapısı ve kaydettiği ilerlemeler gerekçe gösterilerek kamunun yeniden yapılanması konusunda inisiyatif alan ve o dönemden bugüne kadar da hükümette

olan siyasi yaklaşım taraftarları da eleştirilerini özelleştirme hususuna getirmekte, en azından yöntemde devlet lehine birtakım düzenlemeler önermektedirler (memurlar.net).

Bu cümleden hareketle özelleştirme konusunda bugüne kadar olumsuz değerlendirmeler hususunda belki de nötr kalan kamuoyunun son dönem gelişmeler (özellikle fahiş olarak da nitelendirilen fiyat artışları) karşısında özelleştirme ve uygulamaları hakkında daha sorgulayıcı ve devletin bir şekilde piyasayı dolayısıyla fiyatları kontrol altına almasını ciddi şekilde beklediği, en azından seçmenlerin siyasal parti tercihleri vesilesiyle yapılan anketlerde öne çıkardıkları görüşlerden de anlaşıldığına göre, çalışmanın istikameti de tayin edilebilir. Buna göre mevcut siyasi ve ekonomik tercihler Türkiye’de de varlığını ve üstünlüğünü devam ettirdiğine, durum ve beklentiler de ideolojik bir değişme olacağını göstermediğine göre bu çalışmanın amacı özelleştirme yöntemleri ve bu yöntemlerin başarısının nasıl sağlanabileceğine ve özelleştirmenin nereye kadar sürdürülebileceğine ilişkin görüş geliştirmektir.

Bu amaçla önce Türkiye itibarıyla özelleştirme ve yöntemleri konusunda gündeme getirilen sektör ve hizmetlere ilişkin özelleştirme eleştirileri takdim edilecek, akabinde özeleştirme yöntemleri kısaca tanıtılacak ve Türkiye’de sektörler itibarıyla yapılan özelleştirme uygulamaları hatırlatılacak ve nihayetinde özelleştirme uygulamalarının başarılı olması amacıyla yapılabilecek öneriler sıralanarak değerlendirilecektir.

Geleneksel Toplumlarda Boşanma Olgusu: Van Örnekleme¹

Dr. Öğretim Üyesi Aylin Çiçekli

Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Suvat Parin

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Özet

Cinsiyetler arasındaki meşru ilişkinin başlangıcı olarak kabul edilen evlilik, her toplumda farklı olarak işlerlik kazanmakla birlikte, toplumsal değişimlerin etkisiyle değişen ve dönüşen bir yapıya sahiptir. Sosyal, ekonomik, kültürel, dini ve hukuksal bir takım kurallarla iki cinsin birbirini seçme aşamasıyla başlayan evlilik süreci, geleneksellikten modernizme geçildikçe değişim ve dönüşümü beraberinde getirmektedir. Günümüz modern toplum düzeninde feodal yapılanmaya örnek olarak gösterilebilecek aşiret tipi örgütlenmeler Türkiye'nin Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde bir gerçeklik olarak varlığını devam ettirmektedir. Aşiret tipi örgütlenme biçimlerinin yüzlerce yıldır varlıklarını devam ettirmeleri, sistematik bir yapıya sahip olmaları ve genel kabule göre evlenme, akrabalık ve hısımlık ilişkileri ile mümkün olagelmıştır. Komünal gruplar olarak nitelendirilebilecek aşiretler, aile ve toplum arasında bir bağ kurarak kolektif davranma zorunluluğu ile bireysellikten çok aile kavramının önemini ortaya koymaktadır. Kürt aşiretlerinde akraba evlilikleri, berdel, küçük yaşta evlilik ve çok eşli evlilik gibi mevzular geleneksel aile pratikleri sergilerken kan bağına bağlı kapalı toplum yapısının hakim olduğunu göstermektedir. Erkek eksenli gündelik performanslara dayalı ataerkil Kürt aile yapılanmalarının çeşitli ilişki ve değer biçimleri ile beslendiği ve desteklendiği görülmektedir. Günlük yaşam pratiklerinin sosyal kontrol mekanizmaları tarafından sıkı bir şekilde denetlendiği geleneksel aile oluşumlarından birisi olan aşiret ailelerinde, boşanma mevzusu da neredeyse imkânsız görülmektedir. Gerek akraba evlilikleri şeklinde kurulmuş evlilikler, gerekse de berdel evlilikler sebebiyle bireysel kararların değil aile çıkarlarına uygun karar verildiği gerçeğiyle mahrem alanı olmayan kadın ve erkeğin boşanma kararı almasının zorluğu ve dillendirilememesi problemi söz konusu olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı bir yanda günümüzün kaçınılmaz modern toplumsal deseni yanında diğer tarafta da gelenek, kültür ve aşiret dokusuyla yoğrulmuş Van'da, boşanma olgusunu sosyolojik açıdan incelemektir. Van'daki boşanmaları geniş bir çerçeveden irdeleyen bu çalışma, Van Barosu Adli Yardım Bürosu (2013-2021) ve Van Aile Mahkemesi'nden (2013-2021) edinilen aşiret üyelerine ait boşanma dosyaları ile 10 boşanmış aşiret üyesi kadın ve erkek ile gerçekleştirilen nitel görüşmelerden elde edilen veri seti üzerinden anlamlandırılacaktır.

Van'da aşiret üyelerine bakıldığında hem kadın hem de erkek için kültür ve geleneğin gölgesinde ertelenmeye ya da kamufle edilmeye çalışılan ve tehlikeli bir konu olan boşanma, modernleşmeye yenik düşerek kentin sosyolojik dokusuna rağmen etkili olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Modernleşme, Aşiret, Boşanma, Aile, Evlilik.

¹. Bu bildiri, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen SDK-2018-6845 nolu doktora tez çalışmasından üretilmiştir. Bilimsel Araştırma projeleri Koordinasyon Birimi'ne teşekkür ederiz.

Covid 19 'un Turizme Yansımaları ve Turizmde Güncel Gelişmeler

Çigdem Mutlu
Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

Covid 19 salgını, küresel ölçekte hızlı bir şekilde yayılarak kriz ortamına dönüşmüştür. İnsan sağlığını tehdit eden ve giderek büyüyen bu salgın dünya üzerinde kısıtlamaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Covid 19'un pandemiye dönüşmesi ve ardından ortaya çıkan kısıtlamalardan en çok etkilenen endüstrilerden biri de turizm olmuştur. Turizm esnek bir yapıya sahiptir ve küresel ölçekte gerçekleşen her olaya anında tepki vermektedir. Ayrıca, turizm insanların ikametgahlarından farklı yerlere seyahatlerini kapsayan bir endüstridir. Bu bağlamda, seyahatlerin kısıtlanması veya durdurulması turizmi de doğru orantılı olarak etkilemektedir. Covid-19 sürecinde kısıtlamalara gidilmesi uluslararası turizmi durdurma noktasına getirmiş ve turizm taleplerinde büyük düşüşler yaşanmıştır. Bununla birlikte, turizm gelirlerinde düşüşler yaşanmış ve istihdam problemleri de baş göstermiştir. Ayrıca, küresel ölçekte, insan sağlığının tehlikede olması seyahat eden veya etmek isteyen turistlerin geri çekildiği, seyahat tercihlerini değiştirdikleri görülmüştür. Turistler, pandemi sürecinde kalabalıktan uzak, daha sakin daha küçük turizm işletmelerinde veya doğaya yönelerek turizme katılmayı tercih etmişlerdir. Bu bağlamda, turist algılarının pandemi sürecinde değiştiği ve farklı turizm çeşitlerinin ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu çalışmada, Covid 19'un küresel ölçekte turizme olan etkileri istatistiki verilerle ifade edilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte, pandemi sürecinde turistlerin seyahat tercihlerinin neler olduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Covid 19 sürecinde turizm hareketliliğinin yavaşladığı hatta durduğu, turistlerin farklı turizm çeşitlerine yöneldiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid 19, Uluslararası Turizm, Turist Tercihleri, Seyahat, Güncel Gelişmeler

الضلال البعيد والضلال المبين في القرآن

Dr. Öğr. Üyesi Ahmed Aldyab
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ملخص:

إن مصطلح الضلال في القرآن ورد ذكره كثيراً. وقد نسب إلى عدة أصناف من الناس، فمرة يوصف الكافرون بالضلال ومرة يوصف المنافقون به ومرة نجده يلتصق بالمشركين واليهود. وقد استخدمه القرآن ببلاغة وبدقة عالية عند وصفه لهؤلاء الأصناف من الناس. وقد قيّد القرآن الضلال بصفتين رئيسيتين هما صفة البعيد وصفة المبين. وبالتأكيد عندما يستخدم القرآن تقييداً مختلفاً لمفهوم ما فإنه يقصده بذاته ولا يمكن أن يأخذ من المعنى الآخر، فبلاغة القرآن تضع كل وصف في مكانه، فهو عندما يستخدم الضلال البعيد فإنه بالتأكيد يصف به مجموعة استحققت هذا الوصف لأفعالها وصفاتها وسلوكها. وعندما يستخدم الضلال المبين فإنه كذلك يضع هذه الصفة في موضعها ويستخدمها مع أناس استحقوا هذا الوصف لأفعالهم وسلوكهم واعتقادهم وصفاتهم. ويأتي هذا البحث ليظهر الفرق في الاستخدام القرآني بين الضلال البعيد والضلال المبين ومدى إنصاف القرآن لهؤلاء الناس في كلا الاستخدامين. واستخدم الباحث المنهج الوصفي التحليلي في دراسته، فقد استقرأ الباحث الآيات التي ورد فيها ذكر الضلال المبين والضلال البعيد وقام بتحليلها من حيث اللغة والسياق وأسباب النزول والبلاغة العربية. الكلمات المفتاحية: الضلال، التفسير اليهود، الكافرون، المشركون، المنافقون.

Kur'ân-ı Kerîm'de Dalâletin iki türü: ed-Dalâlu'l-ba'îd ve ed-Dalâlu'l-mubîn

Özet:

Dalalet kavramı Kur'an'da birçok yerde zikredilmektedir. Kur'an bu kavramla müşrikleri, kâfirleri, münafıkları, Yahudileri sıfatlandırılmıştır ve belağatlı bir üslup kullanmıştır. Kur'an, dalaleti "ed-Dalâlu'l-ba'îd" ve "ed-Dalâlu'l-mubîn" olmak üzere ikiye ayırmıştır. Elbette bu ayrımı yaparken kur'anın bir amacı vardır. Kur'an belagati, her kavramı yerinde kullanmıştır. Kur'an'ın bazı toplulukları ed-Dalâlu'l-ba'îd ile ilişkilendirmesi onların inanç,davranış ve sıfat olarak bunu hak etmelerinden dolayıdır. Aynı şekilde Kur'an ed-Dalâlu'l-mubîn kavramını da yerinde kullanmıştır. Araştırmanın amacı, ed-Dalâlu'l-ba'îd ile ed-Dalâlu'l-mubîn arasındaki farkı ortaya çıkarmaktır. Araştırmacı bu çalışmasında betimsel analitik yöntemi kullanmıştır ve dalaletin zikredildiği ayetleri dil, bağlam, sebep-i nüzul, belağat açısından incelemiştir.

Anahtar kelimeler: dalalet, tefsir, Yahudiler, kâfirler, müşrikler, münafıklar

XVI. Yüzyılda Tunus'ta Jeopolitik ve Stratejik Dönüşümler

Dr. Öğr. Üyesi Metin Şerifoğlu
Mardin Artuklu Üniversitesi

Özet:

Araştırmamızda Tunus'un 16. yüzyılda tanık olduğu jeopolitik ve stratejik dönüşümler konusunu ele alacağız. Kuzey Afrika bölgesine Osmanlı müdahalesi sadece bir askeri müdahale veya güçlü bir devletin genişlemesi değil, Tunus'un siyasi tarihinde önemli bir dönüm noktasıydı. 1534'te Osmanlılar Cezayir'e girdikten ve onlar için istikrara kavuştuktan sonra, Tunus'taki jeopolitik haritayı doğrudan etkileyecek yeni jeostratejik göstergeler ortaya çıkmaya başladı. 16. yüzyılın başlarından itibaren Hafsi devleti, Hafsi ailesi içindeki siyasi çatışmalar sonucunda büyük bir çözülme ve bölünmeye tanık olmaya başladı. Kötüleşen ekonomik koşullar da Hafsi devletinin gücünü etkileyen olumsuz bir rol oynamış ve bir yandan Avrupa siyasi güçlerine, diğer yandan Osmanlı gücüne göre siyasi, ekonomik ve askeri olarak geri kalmasına neden olmuştur. Osmanlı'nın gelişinden önce Tunus ülkesinde meydana gelen dönüşümlerin en belirgin sonucu, Hafsi devletinin siyasi etkisinin dağılması ve kendi içinde birbiriyle çatışan birkaç farklı siyasi ve sosyal güç arasında dağılımasıdır. Ayaklanmalar ortaya çıkmaya başladı ve şehirler Hafsi merkezinden ayrıldı, bu da Hafsilerin zayıflığından yararlanmak isteyen ve Tunus için yeni bir siyasi merkez inşa etmek isteyen yeni aşiret nüfuz güçlerinin ortaya çıkmasına katkıda bulundu. Böylece Tunus ülkesi, jeopolitik haritasına önemli ölçüde etki edecek iç siyasi dönüşümlere girmiştir. Öte yandan Tunus ülkesi, bu iç dönüşümlerle bağlantılı olarak, kendisini işgal eden İspanyollar ile Kuzey Afrika bölgesindeki çatışma denkleminde aktif rol oynamaya başlayan Osmanlılar arasında bir dış çatışma yaşıyordu. Osmanlılar 1534'te Cezayir'i, 1551'de Trablus garb kontrol etmeyi başardılar ve daha sonra Kuzey Afrika bölgesindeki etkilerini güçlendiren 1560'ta Cerbe adasının stratejik savaşından sonra İspanyolları mağlup ettiler. 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlılar ile İspanyollar arasındaki çekişmenin merkezi olan Tunus, 1574 yazında Osmanlılar, İspanyolları Tunus'tan çıkararak Osmanlı yönetimine katmayı başardı. Bu tarihten itibaren Tunus ülkesi, Tunus'un devlet yapısını ve toplumsal yapısını etkileyecek önemli bir siyasi dönüşüm aşamasına girmiştir. Tunus ülkesinin 16. yüzyılda bir yandan iç siyasi güçler arasındaki mücadelenin odak noktası, diğer yandan da dış güçler arasındaki mücadelenin merkezi olduğunu söyleyebiliriz. Bu noktadan hareketle bu araştırmayı üç bölüm üzerinden şu şekilde analiz edeceğiz: Birincisi, Tunus'un 16. yüzyılın ilk yarısında tanık olduğu iç siyasi dönüşümler, ikincisi ise Tunus'un 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren tanık olduğu dış dönüşümler, üçüncüsü ise, Tunus'un Osmanlı yönetimine girmesi ve bunun siyasi ve toplumsal hayata etkisi.

Anahtar Kelimeler: Tunus, Hafsi devleti, Osmanlılar, İspanyollar, siyasi dönüşümler, Akdeniz, Kuzey Afrika

Önlisans Öğrencilerinin Sosyal Zekâ Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşması

Dr. Demet Karayılan

Gaziantep Üniversitesi

Dr. Saliha Emre Deveci

Gaziantep Üniversitesi

Özet

Sosyal zekâ, kişinin "genel olarak insanlarla iyi geçinme yeteneği, sosyal teknik veya toplumdaki kolaylık, sosyal meseleler hakkında bilgi, bir grubun diğer üyelerinden gelen uyaranlara karşı duyarlılık ve aynı zamanda içgörü" olarak görülmektedir. Sosyal zekâ, bireylerin birbirlerine bağımlı olarak çalışmak için sahip oldukları fikir birliğidir. Literatürde sosyal zekânın üç ana bileşenini tanımlamıştır: (1) sosyal bilgi işleme: anlama yeteneği ve başkalarının davranışlarını tahmin etmek; (2) sosyal beceriler: yeteneği yeni sosyal durumlara girmek ve sosyal olarak uyum sağlamak ve (3) sosyal farkındalık: sosyal durumlardaki olayların farkında olma ya da bu olaylardan etkilenmeme eğilimi. Sosyal zekası yüksek olan kişiler başkalarını etkilemek için ne söyleyeceklerini, nasıl davranacaklarını ve nasıl davranacaklarını bilmek. Sosyal zekâ, genel olarak öğrenciler için önemlidir. Sosyal zekâ, duygusal zekâ ve matematik becerileri arasında yapılan bir araştırma, sosyal ve duygusal zekânın öğrenilip değiştirilebileceğini göstermiştir. Ayrıca, sosyal zekâyı artırmak, öğrencinin zekâ seviyelerini değiştirmek için akademik eğitimden daha önemlidir. Ayrıca yapılan çalışmalar sosyal zekanın yaşamda nedensel olarak başarı üretebileceğinden, sosyal zeka becerilerinin tüm öğrencilerin üniversite eğitimine dahil edilmesini savunmaktadır. Bu amaçla çalışmamızda Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu öğrencilerine Silvera vd. (2001) geliştirdiği ve Doğan ve Çetin (2009) Türkçe versiyonunu kullandığı 21 maddelik Sosyal zekâ ölçeği formu kullanılmıştır. Bu kapsamda 203 anket değerlendirmeye alınmıştır. Analizleri yapmak için araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı ve AMOS kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, min-max değerleri, medyan, ortalama ve standart sapma) kullanılmıştır. Ayrıca doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Cinsiyet açısından farklılığı tespit edebilmek için t testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sosyal düzeyleri ile anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Sosyal Zekâ, Sosyal Zekâ Düzeyleri, Cinsiyet